

EUROPOS SĄJUNGA

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS

II etapas. Konceptijos rengimo stadija

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita

Užsakovas: Akmenės rajono savivaldybės administracija

Rengėjas: VGTU Teritorijų planavimo mokslo institutas

Projekto vadovė: prof. dr. Marija Burinskienė (Atest. nr. 2494)

2007 m.

TURINYS

TURINYS.....	2
1. SOCIALINĖ – EKONOMINĖ APLINKA.....	4
1.1. Akmenės rajono savivaldybės bendrojo plano socialinės – ekonominės dalies tikslai ir uždaviniai	4
1.2. Teritorijų planavimo dokumentai ir programos, kuriais vadovaujantis rengiamas Akmenės rajono bendrasis planas	8
1.3. Esama aplinkos būklė ir jos pokyčiai, jei planas nebus įvykdytas.....	10
1.3.1. Esama aplinkos būklė.....	10
1.3.2. Esamos aplinkos būklės pokyčiai, jei planas nebus įvykdytas.....	19
1.4. Su planu susiję nustatyti aplinkos apsaugos tikslai	21
1.5. Galimos reikšmingos pasekmės aplinkai	22
1.5.1. Poveikis ekonominei aplinkai	22
1.5.2. Poveikis socialinei aplinkai.....	23
1.5.3. Poveikis gamtinei aplinkai	24
1.5.4. Poveikis teritorijos vystymo darnai.....	24
1.5.6. Rajono BP įgyvendinimo kompleksinio poveikio gyventojams ir aplinkai vertinimas.....	26
1.6. Plano įgyvendinimo reikšmingų neigiamų pasekmių aplinkai mažinimo priemonės.....	28
1.7. Pasirinktų alternatyvų aprašymas.....	28
1.8. Vertinimo problemos.....	30
1.9. Stebėsenos (monitoringo) priemonės	30
1.10. Santrauka.....	32
2. GAMTINIS KARKASAS.....	34
2.1. Planavimo tikslai.....	34
2.2. Esama būklės analizė	36
2.3. Teritorijos, kurios gali būti reikšmingai paveiktos.....	42
2.4. Su bendruoju planu susijusios aplinkos apsaugos problemos.....	45
2.4.1. Kraštotvarkiniai probleminiai arealai	45
2.4.2. Agrariniai probleminiai arealai	46
2.5. Europos bendrijos ir nacionaliniu lygmeniu nustatyti aplinkos apsaugos tikslai.....	47
2.6. Galimos reikšmingos pasekmės aplinkai	51
2.7. Priemonės reikšmingoms pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ar kompensuoti.....	52
2.8. Pasirinktų alternatyvų aprašymas.....	52
2.9. Vertinimo problemos.....	53
2.10. Stebėsenos (monitoringo) priemonės	53
2.11. Santrauka.....	53
3. ŽEMĖS NAUDOJIMAS.....	55
3.1. Planavimo tikslai.....	55
3.2. Esamos būklės analizė.....	55
3.2.1. Išvados.....	56
3.3. Teritorijos, kurios gali būti reikšmingai paveiktos.....	56
3.4. Su bendruoju planu susijusios aplinkos apsaugos problemos.....	56
3.5. Tarptautiniu arba nacionaliniu lygmeniu nustatyti aplinkos apsaugos tikslai.....	57
3.6. Galimos reikšmingos pasekmės aplinkai	60
3.7. Priemonės reikšmingoms neigiamoms pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ar kompensuoti	62
3.8. Pasirinktų alternatyvų aprašymas.....	63
3.9. Vertinimo problemos.....	64

3.10. Numatytų taikyti stebėsenos (monitoringo) priemonių aprašymas	64
3.11. Santrauka	65
4. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGA	67
4.1. Plano turinys, tikslai, sąsaja su kitais planais ir programomis	67
4.2. Esamos būklės pokyčiai, jei planas nebus įgyvendintas	67
4.3. Teritorijos, kurios gali būti ženkliai paveiktos	68
4.4. Su bendruoju planu susijusios nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos problemos	69
4.5. Tarptautiniu arba nacionaliniu lygmeniu nustatyti nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos tikslai	70
4.6. Galimos reikšmingos pasekmės aplinkai	71
4.7. Priemonės reikšmingoms neigiamoms pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ar kompensuoti	72
4.8. Pasirinktų alternatyvų aprašymas	72
4.9. Vertinimo problemos	72
4.10. Numatytų taikyti stebėsenos (monitoringo) priemonių aprašymas	73
4.11. Santrauka	73
5. RAJONO SUSISIEKIMO SISTEMA	74
5.1. Įvadas	74
5.2. Esama aplinkos būklė ir jos pokyčiai	74
5.3. Teritorijų, kurios gali būti reikšmingai paveiktos, aplinkos charakteristikos	75
5.4. Aplinkos apsaugos problemos	76
5.5. Tarptautiniai ir nacionaliniai aplinkos apsaugos tikslai	76
5.6. Priemonės neigiamoms pasekmėms išvengti	78
5.7. Akmenės rajono susisieikimo sistemų plėtros alternatyvos	79
5.8. Įgyvendinimo stebėseną	79
5.9. Santrauka	79
6. INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA	81
6.1. Plano tikslai ir turinys	81
6.2. Bendrojo plano sąsaja su kitais planavimo dokumentais	82
6.3. Esama aplinkos būklės analizė	82
6.3.1. Vandentieka ir vandenvala	82
6.3.2. Elektros energijos tiekimas	83
6.3.3. Atliekų tvarkymas	83
6.3.4. Šilumos ūkis	84
6.3.5. Dujų tiekimas	85
6.3.6. Telekomunikacijos ir ryšių sektorius	85
6.4. Teritorijų, kurios gali būti reikšmingai paveiktos, aplinkos charakteristikos	86
6.5. Su planu susijusios aplinkosaugos problemos ir tikslai	86
6.6. Galimos reikšmingos pasekmės	87
6.7. Priemonės reikšmingoms pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ar kompensuoti	87
6.8. Bendrojo plano koncepcijos alternatyvos	88
6.9. Vertinimo sunkumai	90
6.10. Numatomos stebėsenos priemonės	90
6.11. Santrauka	90
PRIEDAS „Suvestinis plano įgyvendinimo pasekmių reikšmingumo aplinkai vertinimas“	95

1. SOCIALINĖ – EKONOMINĖ APLINKA

1.1. Akmenės rajono savivaldybės bendrojo plano socialinės – ekonominės dalies tikslai ir uždaviniai

Akmenės rajono bendrojo plano socialinės – ekonominės dalies koncepcija ir sprendiniai parengti siekiant įgyvendinti šiuos bendrojo plano tikslus:

1. Suformuoti rajono socialinio - ekonominio vystymo koncepcijas, numatant socialines paslaugas teikiančių įstaigų ir jų resursų optimizavimą, jų plėtrą, ir pritaikymą gyventojų poreikiams.
2. Suformuoti rajono teritorijų vystymo koncepcijas, numatant socialines paslaugas teikiančių įstaigų išsidėstymą ir plėtrą, jų teritorijų tvarkymo, naudojimo ir apsaugos prioritetus.
3. Sudaryti palankias prielaidas rajonui subalansuotai plėtotis, gerinti aplinkos kokybę, plėtoti ekonominį ir socialinį potencialą bei gyventojų gyvenimo sąlygas.
4. Išryškinti ir panaudoti rajono socialinės – ekonominės veiklos privalumus, parodyti ekonominės ir socialinės plėtros galimybes, panaikinti minusus.
5. Pasiūlyti priemones efektyviai ekonominei veiklai plėtoti, investicijoms rajone skatinti, naujų įmonių steigimui bei verslumui didinti.
6. Išskirti gamtinio karkaso teritorijas, apibrėžti jų naudojimą ir pritaikymą turizmo reikmėms, bei turizmo veiklą šiose teritorijose su kitomis urbanistinio karkaso teritorijomis.
7. Numatyti visas įmanomas priemones emigracijai mažinti.
8. Susieti rajono bendrųjų planų socialinės – ekonominės dalies sprendinius su gretimų teritorijų parengtų bendrųjų planų sprendiniais.
9. Susieti rajono bendrųjų planų socialinės – ekonominės dalies sprendinius su miestų bendrųjų planų sprendiniais.
10. Susieti rajono bendrųjų planų socialinės – ekonominės dalies sprendinius su gretimų teritorijų parengtų bendrųjų planų sprendiniais.
11. Atsižvelgti į valstybės ir kitų šaltinių finansuojamas programas (Valstybės investicijų programa, Bendrasis programavimo dokumentas ir kt.).
12. Atsižvelgti į valstybinių kelių priežiūros ir plėtros programos pasiūlymus rajono teritorijoje, derinant verslo plėtrą, planuojant investicijas, teikiant socialinės rūpybos ir sveikatos apsaugos paslaugas, gerinant švietimo įstaigų veiklą.

13. Nustatyti naudingų iškasenų ir resursų, vietinių žaliavų, ir atliekų racionalaus naudojimo galimybes verslo plėtojimui bei gyventojų poreikių tenkinimui.
14. Surasti geriausius ekonominių išteklių (rajono geografinės padėties, esamos infrastruktūros, žmogiškųjų išteklių, pagrindinio kapitalo) panaudojimo ir pritaikymo būdus verslo vystymui, žmonių gyvenimo kokybei gerinti.
15. Pasiūlyti ekonominės veiklos sritis ir verslo struktūrą, palankią verslui plėtoti, taip mažinant bedarbystę ir didinant žmonių pajamas.
16. Numatyti priemones investicinės aplinkos pagerinimui: gamybinių pastatų, sklypų, tinkamų įvairiai veiklai pasiūlą, paramos verslui kryptis.
17. Apibūdinti rajono gyventojus, jų demografinę ir socialinę struktūrą, pateikti prognozę 2017 metams, įvertinti palankias ir nepalankias aplinkybes, darančias įtakos demografiniams ir socialiniams procesams.
18. Pateikti rajono socialinių grupių kitimo prognozę, priemones jai reguliuoti, siekiant sumažinti nedarbą.
19. Pateikti socialinės globos ir aplinkos gerinimo priemones nedarbingo amžiaus bei neįgaliems žmonėms.
20. Pateikti pasiūlymus socialiai remtinų žmonių būsto ir kitoms socialinėms problemoms spręsti.
21. Pateikti pasiūlymus jaunų žmonių socialinei aplinkai gerinti.
22. Pateikti priemones nusikalstamumui mažinti.
23. Pasiūlyti rajono konkurencingumo ir patrauklumo didinimo priemones, intensyvinant reklamines priemones, gerinant pasilinksminimo ir nakvynės paslaugų prieinamumą ir sąlygas.
24. Įtraukti kultūros vertybes į organizuojamus turizmo maršrutus ir kultūrinius renginius. Pateikti pasiūlymus, integruojant kultūros vertybių teritorijas ir objektus į rajono plėtrą ir įjungiant į turistines programas.
25. Nustatyti teritorijas, tinkamas kultūrinių renginių ir švenčių rengimui.
26. Sparčiai plėtoti sveikatos priežiūros paslaugas, imantis veiksmingų programų labiausiai paplitusių ligų gydymui.
27. Optimaliai išdėstyti ugdymo įstaigas, atsižvelgiant į vaikų skaičių gyvenamosiose vietovėse. Įvertinti esamų ugdymo įstaigų esamą būklę. Reguluoti vaikų srautus tarp mokyklų.
28. Subalansuoti pramonės teritorinį išsidėstymą švelninant išsivystymo lygio skirtumus.

29. Užtikrinti prioritetinį smulkaus ir vidutinio verslo sektoriaus plėtojimą skirtingose rajono teritorijose;
30. Didinti pramonės ir verslo konkurencingumą, diegiant aukštos pridėamos vertės gamybą ir informacines bei neatliekines technologijas.
31. Gerinti pramonės ir verslo aplinką.

Atsižvelgiant į rajonų, miestų ir miestelių teritorijų bendrųjų planų rengimo taisykles, bendrųjų planų uždaviniai yra:

1. Įteisinti rajono socialinės – ekonominės dalies tvarkymo reglamentus.
2. Suformuoti rajono socialinių ir ekonominių veiklų koncepciją, nustatyti plėtros prioritetus, vidinių resursų naudojimo ir apsaugos priemonės.
3. Sukurti patrauklią ir palankią aplinką verslo plėtrai bei skatinti investicijas, ypač į naujų technologijų diegimą versle.
4. Stiprinti pramonės produktyvumą bei konkurencingumą.
5. Skatinti infrastruktūros plėtrą pramonės – verslo rajonuose, ypač daug dėmesio skiriant apleistų gamybinių pastatų rekonstravimui.
6. Numatyti ir optimizuoti rajono švietimo įstaigų plėtrą ir poreikį atsižvelgiant į gyventojų skaičiaus kitimą ir koncentraciją.
7. Tobulinti švietimo bei moksleivių laisvalaikio, susieto su švietimo įstaigomis, prieinamumą bei efektyvumą, sudarant rajono gyventojams palankias sąlygas naudotis rajono švietimo infrastruktūra.
8. Skatinti rajono švietimo ir socialinės politikos sanglaudą, tobulinti neįgaliųjų bei socialiai atskirtų grupių integraciją į visuomenę bei darbo rinką, mažinti benamių ir asocialių šeimų skaičių.
9. Plėsti nestacionarių socialinių paslaugų (teikiamų gyventojų namuose), ypač nemokamų socialinių paslaugų, asortimentą bei prieinamumą.
10. Užtikrinant kultūros tapatumo išsaugojimą bei puoselėjimą skatinant rajono gyventojų kultūrinių poreikių tenkinimą bei sudarant sąlygas jų kūrybinei laisvei įgyvendinti.
11. Gerinti poilsio, turizmo bei jo teikiamų paslaugų infrastruktūrą, vykdyti kultūros paveldo objektų pritaikymą turizmo reikmėms bei propaguoti Akmenės rajono turizmo objektų patrauklumą už rajono ribų.
12. Stiprinti sveikatos apsaugos įstaigų administracines funkcijas, patenkinti didėjančią psichologinių paslaugų poreikį.
13. Nustatyti Akmenės rajono vaidmenį šalies, apskrities ir rajono ekonominės, socialinės ir urbanistinės plėtros raidoje.

14. Sudaryti prielaidas tarpvalstybinių ir šalies programų ir projektų įgyvendinimui.
15. Išryškinti ir panaudoti rajono privalumus, parodyti ekonominės ir socialinės plėtros galimybes.
16. Pasiūlyti priemones efektyviai ekonominei veiklai plėtoti, investicijoms rajone skatinti.
17. Atsižvelgti į valstybės ir kitų šaltinių finansuojamas programas (Valstybės investicijų programa, Bendrasis programavimo dokumentas ir kt.).
18. Surasti geriausius ekonominių išteklių (rajono geografinės padėties, esamos infrastruktūros, žmogiškųjų išteklių, pagrindinio kapitalo) panaudojimo būdus.
19. Pasiūlyti ekonominės veiklos sritis ir verslo struktūrą, palankią verslui plėtoti.
20. Numatyti priemones investicinės aplinkos pagerinimui: sklypų, tinkamų įvairiai veiklai pasiūlą, paramos verslui kryptis.
21. Numatyti pramonės ir smulkios gamybos plėtros kryptis, numatyti reikalingas teritorijas ir infrastruktūrą.
22. Numatyti statybos ir statybinių medžiagų pramonės plėtros kryptis numatyti reikalingas teritorijas ir infrastruktūrą.
23. Nustatyti prekybos ir paslaugų tinklo plėtros kryptis.
24. Apibūdinti gyventojus, jų demografinę ir socialinę struktūrą, pateikti prognozę 2017 metams, įvertinti palankias ir nepalankias aplinkybes, darančias įtakos demografiniams ir socialiniams procesams.
25. Pateikti rajono socialinių grupių kitimo prognozę, priemones jai reguliuoti, siekiant sumažinti nedarbą.
26. Pateikti socialinės globos ir aplinkos gerinimo priemones nedarbingo amžiaus bei neįgaliems žmonėms.
27. Pateikti pasiūlymus socialiai remtinų žmonių būsto ir kitoms socialinėms problemoms spręsti.
28. Pateikti pasiūlymus jaunų žmonių socialinei aplinkai gerinti.
29. Pateikti priemones nusikalstamumui mažinti.
30. Patikslinti pramonės įmonių pramonės zonas, numatyti priemones šioms zonoms sumažinti arba panaikinti.
31. Nustatyti teritorijas, tinkamas kultūrinių renginių ir švenčių rengimui.

Įgyvendinant Akmenės rajono bendrojo plano tikslus socialinės – ekonominės dalies sprendiniuose, laikomasi planuojamų veiklų numatytų strategijose ir įstatymuose (Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl Valstybės švietimo strategijos 2003 – 2012 metų nuostatų“ (Žin., 2003, Nr. 71-3216), Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymu (Žin., 1991, Nr. 23-593),

Socialinių paslaugų įstatymas (Žin., 2006, Nr. 17-589), Nutarymas „Dėl skurdo ir socialinės atskirties mažinimo 2007-2008 metų priemonių patvirtinimo“ (Žin. 2007, Nr.8-328), Našlaičių ir tėvų globos netekusių vaikų rėmimo ir integravimo į visuomenę 2005-2008 metų programa, Savivaldybių vaiko teisių apsaugos tarnybų veiklos tobulinimo programa, Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstatymas (Žin., 1998, Nr. 109-2995), nutarimas Nr. 647 „Dėl antrojo sveikatos priežiūros įstaigų restruktūrizavimo etapo strategijos patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr. 74-2827, Nr. 88-3458), Lietuvos nekilnojamo kultūros vertybių apsaugos įstatymas (2004 m. rugsėjo 28 d. Nr.IX-2452 Vilnius)) išdėstytų nuostatų, būtent:

- ❑ iš esmės atnaujinti ir sukurti šiuolaikišką švietimo centrų infrastruktūrą, padedančią sustiprinti tolygų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo institucijų tinklą;
- ❑ sukurti ir modernizuoti pedagoginių psichologinių tarnybų infrastruktūrą ir pritaikyti jų materialiąją ir techninę bazę plėtoti pedagogines psichologines paslaugas;
- ❑ nustatyti jaunuolio kūrybinius gebėjimus ir pagal tai padėti jam įsigyti profesinę kvalifikaciją ir kompetenciją, atitinkančią šiuolaikinę kultūros bei technologijų lygį ir padedančią jam įsitvirtinti ir sėkmingai konkuruoti tolydžio kintančioje darbo rinkoje, perteikti šiuolaikinės technologinės, ekonominės bei verslo kultūros pagrindus, būtinus šalies ūkio pažangai, konkurencingumui bei subalansuotai raidai laiduoti, sudaryti sąlygas nuolat tenkinti pažinimo poreikius ir tobulėti mokantis visą gyvenimą;
- ❑ sudaryti sąlygas asmeniui (šeimai) ugdyti ar stiprinti gebėjimus ir galimybes savarankiškai spręsti savo socialines problemas, palaikyti socialinius ryšius su visuomene, taip pat padėti įveikti socialinę atskirtį;
- ❑ užkirsti kelią asmens, šeimos, bendruomenės socialinėms problemoms kilti, taip pat visuomenės socialiniam saugumui užtikrinti;
- ❑ tęsti darbo rinkos valdymo modernizavimą, siekiant efektyviau derinti darbo pasiūlą ir paklausą;
- ❑ užtikrinti našlaičių ir tėvų globos netekusių vaikų rėmimą ir integravimą į visuomenę;
- ❑ nuolat gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir prieinamumą bei tobulinti sveikatos priežiūros paslaugų struktūrą

1.2. Teritorijų planavimo dokumentai ir programos, kuriais vadovaujantis rengiamas

Akmenės rajono bendrasis planas

1. Lietuvos Respublikos teritorijos bendruoju planu;
2. Valstybės ilgalaikės raidos strategija;

3. Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano strategine dalimi;
4. Šiaulių apskrities teritorijos bendruoju planu;
5. Šiaulių regiono plėtros strategine dalimi;
6. Valstybine aplinkos apsaugos strategija (Lietuvos Respublikos Seimo 1996 m. rugsėjo 25 d. nutarimas Nr. I-1550);
7. Ilgalaike (iki 2025 metų) Lietuvos transporto sistemos plėtros strategija;
8. Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo 1992 m. rugsėjo 24 d. nutarimu Nr. I-2913 „Dėl regioninių parkų ir draustinių įsteigimo“ (Žin., 1992, Nr. 30-913);
9. Kamanų valstybinio gamtinio rezervato tvarkymo planas (patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006-05-18 įsakymu Nr. D1-244);
10. Ventos regioninio parko zonavimo schema (patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995-02-15 nutarimu Nr. 247);
11. Ventos regioninio parko ir jo zonų ribų tvarkymo planas (šiuo metu rengiamas);
12. Nacionaline darnaus vystymosi strategija (Žin., 2003, Nr. 89-2039);
13. Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymu. Žin., 2001 Nr. 108-3901;
14. Teritorijų planavimo įstatymas (Žin., 1995, Nr. 107-2391 su vėlesniais pakeitimais);
15. Lietuvos respublikos Nekilnojamųjų kultūros paveldo vertybių apsaugos įstatymas (Žin., 1995 Nr. 3-37; 1997 Nr. 30-713, Nr. 67-1676, Nr. 96-2421; 2000 Nr. 40-1114, Nr. 39-1346; 2002 Nr. 68-2775, Nr. 123-5552; 2004 Nr. 153-5571);
16. Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas (Žin., 2000 Nr. 39-1092);
17. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992-05-12 nutarimas Nr. 343 „Dėl specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų“ su vėlesniais pakeitimais;
18. LR Nekilnojamųjų Kultūros vertybių registras (Kultūros paveldo centras, Ašmenos g. 10, Vilnius);
19. Respublikos sveikatos priežiūros įstatymas (Žin., 1998, Nr. 109-2995),
20. Lietuvos sveikatos apsaugos ministro nutarimas Nr. 647 „Dėl antrojo sveikatos priežiūros įstaigų restruktūrizavimo etapo strategijos patvirtinimo“
21. Seimo nutarimas „Dėl Valstybės švietimo strategijos 2003 – 2012 metų nuostatų“ (Žin., 2003, Nr. 71-3216);
22. Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymu (Žin., 1991, Nr. 23-593);
23. Socialinių paslaugų įstatymas (Žin., 2006, Nr. 17-589);

24. Nutarimas „Dėl skurdo ir socialinės atskirties mažinimo 2007-2008 metų priemonių patvirtinimo“ (Žin. 2007, Nr.8-328);
25. Našlaičių ir tėvų globos netekusių vaikų rėmimo ir integravimo į visuomenę 2005-2008 metų programa.
26. Akmenės rajono savivaldybės bendrojo lavinimo mokyklų tinklo pertvarkos iki 2012 m. bendrasis planas.
27. 2003-2006 metų nacionalinė turizmo plėtros programa (Žin., 2003, Nr. 121-5481).
28. Nacionalinę darnaus vystymosi strategiją (Žin., 2003, Nr. 89-4029).

1.3. Esama aplinkos būklė ir jos pokyčiai, jei planas nebus įvykdytas

1.3.1. Esama aplinkos būklė

Tarp 60 savivaldybių Akmenės savivaldybė yra viena mažesniųjų: pagal teritorijos plotą 45, o pagal gyventojų skaičių 42.

Akmenės rajonas patenka į Šiaulių tiesioginės įtakos zoną, kartu į neformalų Šiaulių regioną bendroje Lietuvos faktinėje gyvenamųjų vietovių sistemoje, kuri buvo identifikuota remiantis gyventojų kelionių sklaidos ir jų kelionių tikslų apklausa.

Akmenės rajono miestai patenka į Lietuvos miestų reikšmės mažėjimo pasienio zoną (1.1. lentelė). Akmenės reikšmė nuo 1959 metais užimtą vietą miestų rangų eilutėje sumažėjo iki jų vietos (rango) 2004 metais (palyginimui Šiaulių miesto rango kaita):

1.1 lentelė. Akmenės rajono miestų reikšmės kitimo dinamika

	1959	1989	2000	2004
N.Akmenė	29	28	31	31
Venta	105	64	66	65
Akmenė	80	68	68	67
Šiauliai	4	4	4	4

Šaltinis: Lietuvos Respublikos statistikos departamentas

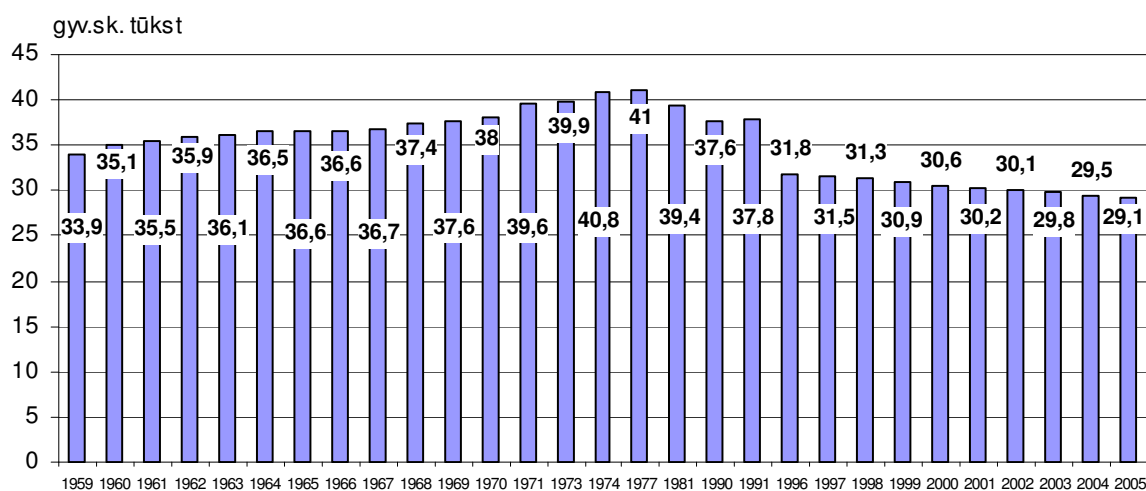
Akmenės savivaldybės gyvenamųjų vietovių sistemą sudaro 3 miestai bei 167 gyvenamosios vietovės: žemiau pateikiamas jų gyventojų skaičius 2005 m. (1.2. lentelė)

1.2 lentelė. Miestai ir gyvenamosios vietovės

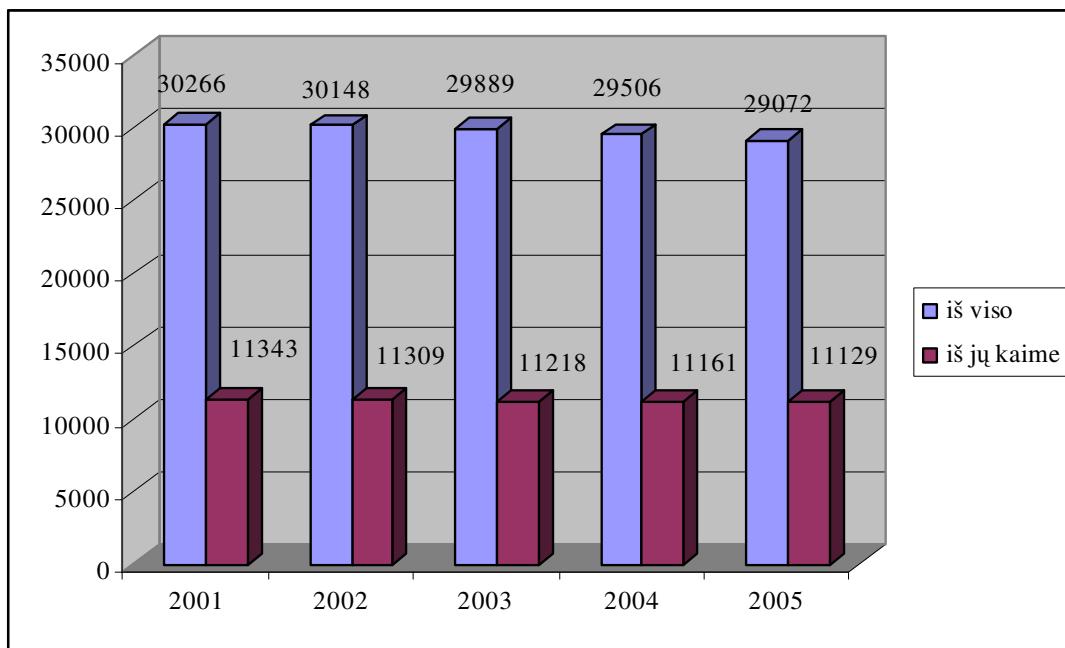
Naujosios Akmenės miestas	11751 gyventojas
Akmenės miestas	2973 gyventojai
Ventos miestas	3219 gyventojų
167 kaimo gyvenamosios vietovės, vidutinis dydis*	67 gyventojai

Šaltinis: Lietuvos Respublikos statistikos departamentas

Akmenės rajono gyventojų skaičius nuo 1996 – 2005 metų sumažėjo 8,5 %. Didžiausias gyventojų skaičius buvo 1997 metais – 41 tūkstantis gyventojų (1.1 pav.). Akmenės miesto ir kaimų gyventojų skaičius 2001 – 2005 metais išliko nedaug pakitęs, nes bendras miesto ir kaimo gyventojų skaičius sumažėjo atitinkamai 4 % ir 1,9 % punktais (1.2 pav.).

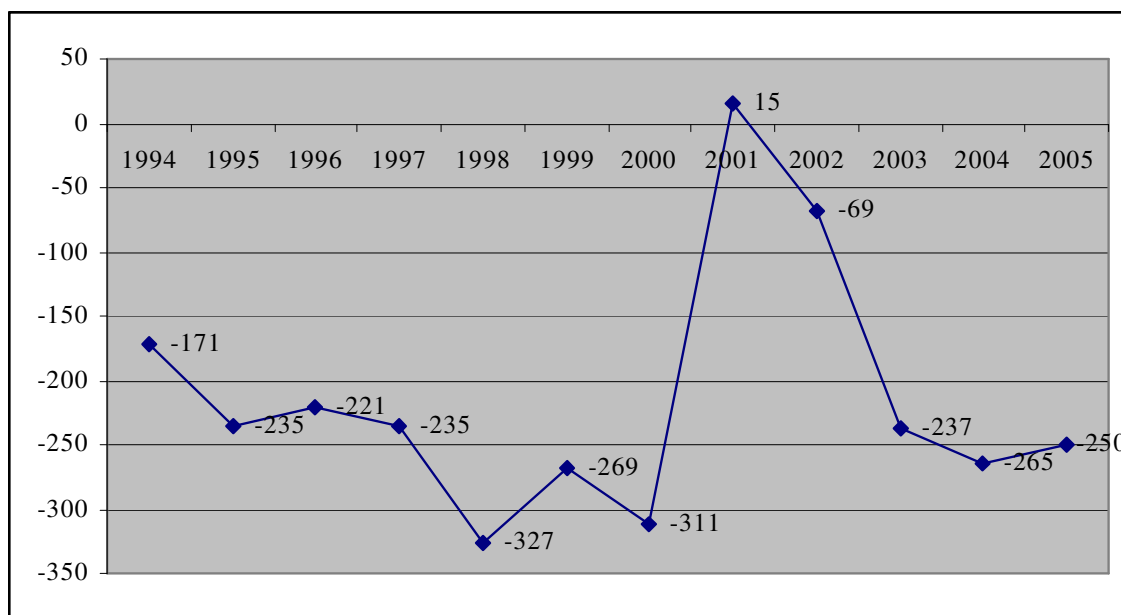

1.1 pav. Akmenės rajono gyventojų dinamika

1.2 pav. Akmenės rajono savivaldybės gyventojų dinamika

Akmenės savivaldybėje gyventojų migracija nuo 2000–2001 m. saldo palaipsniui peraugo į teigiamą + 0,33 gyv./1000 gyv. Tačiau 2001–2004 m. peraugo į neigiamą –0,28 gyv./1000 gyv. Vis labiau ryškėja neigiamo migracijos saldo tikimybė. Tai yra susiję su bendromis Lietuvos migracijos procesų tendencijomis, kurių Akmenės rajonas negali išvengti. Kol kas nėra veiksmų, stabdančių permanentinę migraciją į užsienį ar Lietuvos viduje iš socialiai ir ekonomiškai silpnesnių rajonų (vietovių) į aktyvesnius didmiesčius (1.3 pav.).

1.3 pav. Migracijos saldo Akmenės rajono savivaldybėje 1994 – 2005 m.

Šaltinis: Lietuvos Respublikos statistikos departamentas

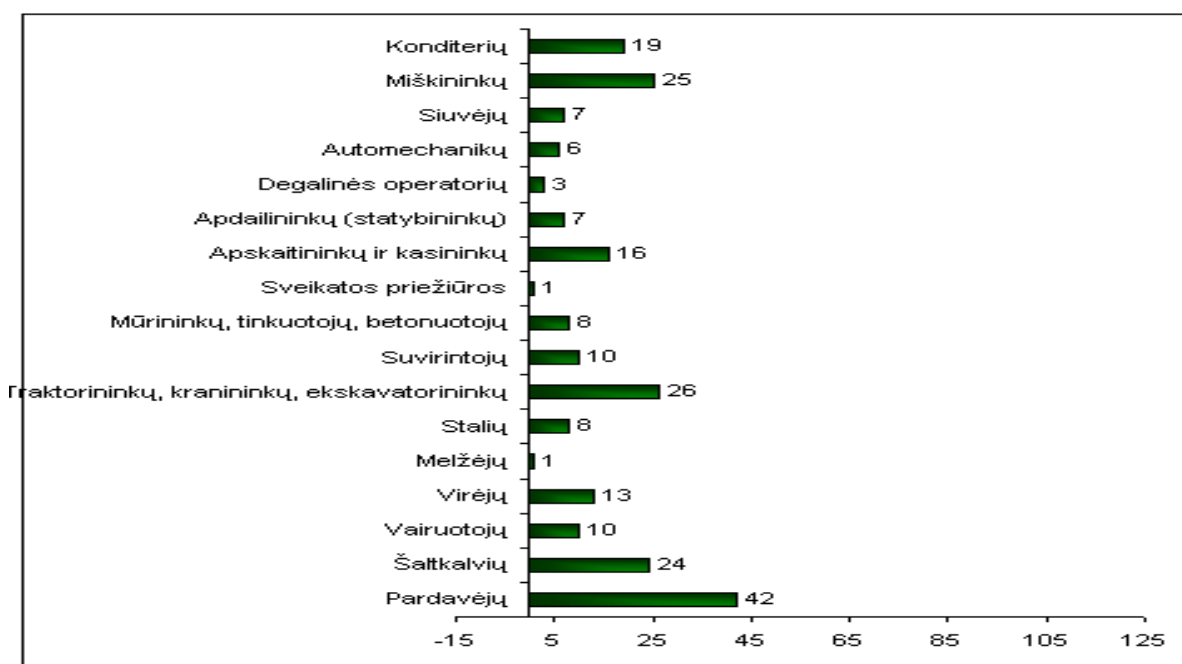
Bedarbių, registruotų darbo biržoje vidutinis metinis skaičius mažėjo gana sparčiai (1,3 lent.).

1.3 lentelė. Vidutinis metinis nedarbo lygis Akmenės rajono savivaldybėje %

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Nedarbo lygis	9,6	13,5	16,2	20,8	22,7	20,3	19,3	15,3	10,5

Akmenės rajonas priklauso tai Lietuvos respublikos regionų kategorijai, kurio bedarbystės lygis siekia daugiau nei 7 proc. 2005 m. nedarbo lygis rajone – 10,5% (2004 m.- 15,3 %). Akmenės rajono miestai patenka regionų sritį, kuriuose bedarbystės lygis yra didžiausias. Daugelio kitų regionų statistika 2007 metų vasario 1 dienai buvo palankesnė. Tai įtakoja socialines rajonas problemas, didina socialinę atskirtį, yra daug asocialių asmenų bei probleminių šeimų.

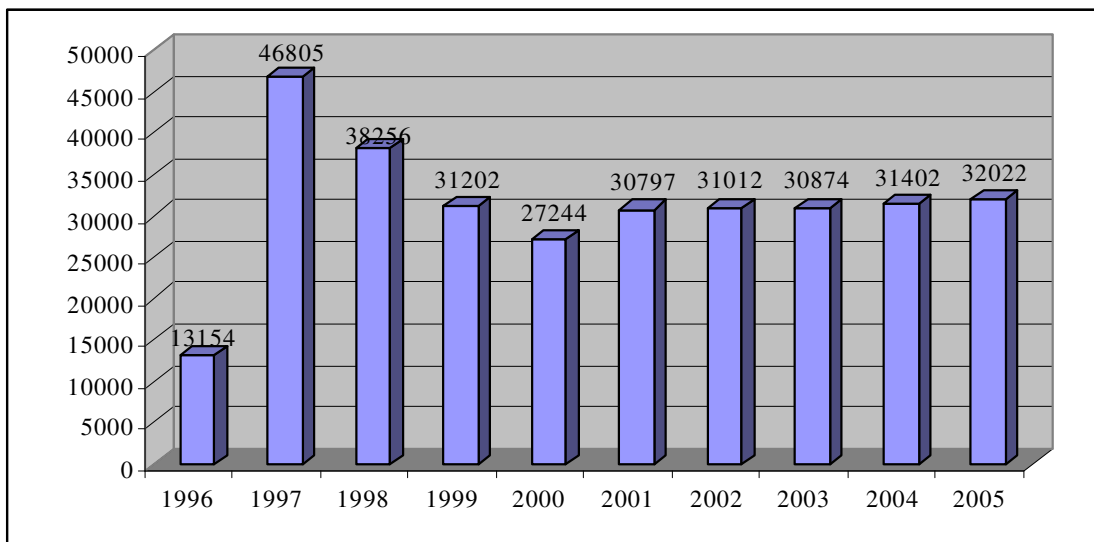
Daugiausiai darbo vietų Akmenės rajono gyventojams buvo siūloma pramonėje, net 40,7 proc., toliau paslaugų sektoriuje – 38,9 proc., ir panašiai vienodai statybų bei žemės ūkio sektoriuose – po 10,2 proc. 1.4 pav. matyti, kokių kvalifikuotų darbuotojų labiausiai trūko Akmenės rajone 2006 metais.

1.4 pav. Kvalifikuotų darbuotojų poreikis Akmenės raj. 2006m.

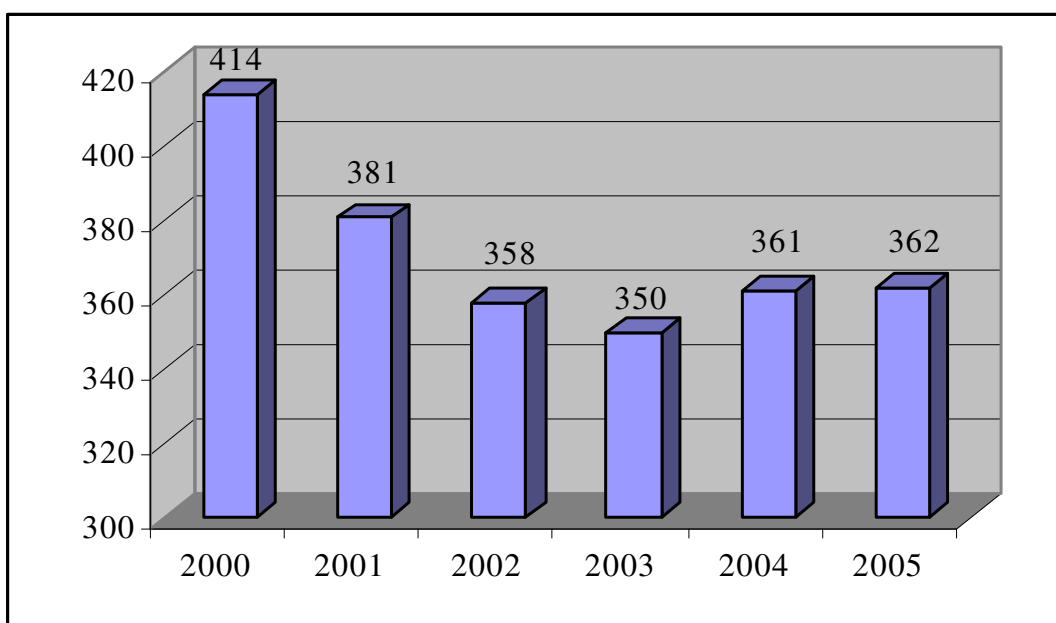
Pagrindiniai savivaldybės gyventojų pragyvenimo šaltinių bruožai: silpnas gyventojų ekonominis savarankiškumas ir aktyvumas, didelė priklausomybė nuo pensijų, pašalpų ir šeimų, kitų asmenų išlaikymo.

Tiesioginių užsienio investicijų dinamika Akmenės savivaldybėje, pateikta 1.5 paveiksle.

1.5 pav. Tiesioginės užsienio investicijos Akmenės rajono savivaldybėje 1996 – 2005 m., tūkst. Lt.

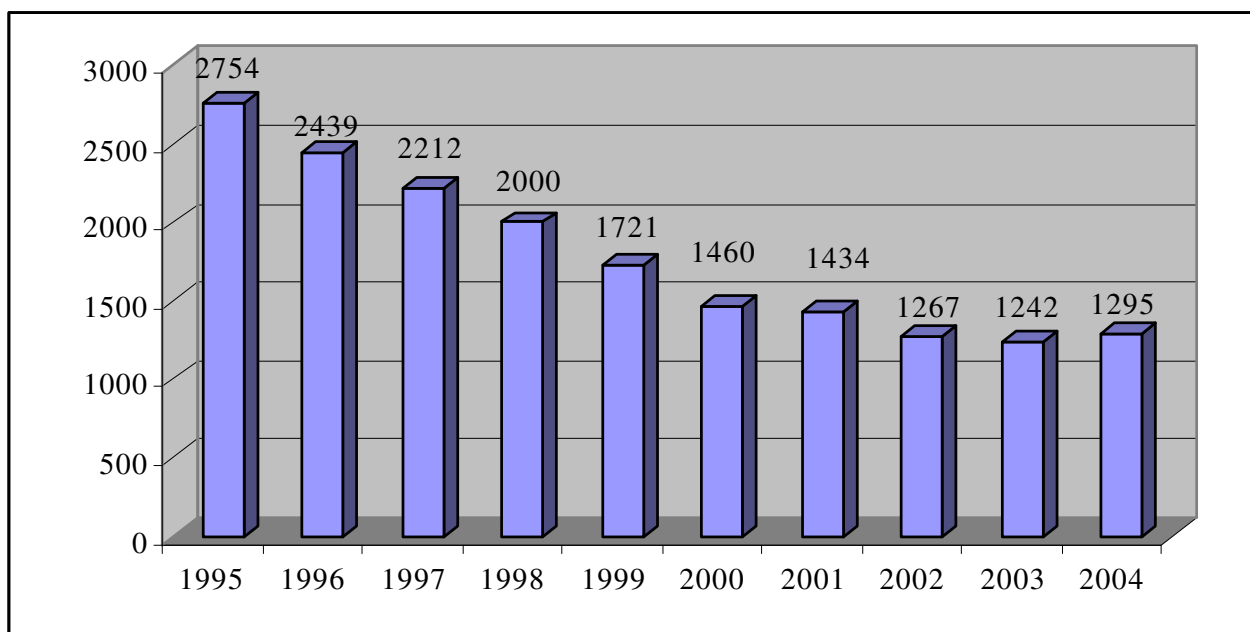
Statistikos departamento duomenimis, 2005 m. Akmenės rajono savivaldybėje buvo 362 veikiantys ūkio subjektai, arba 0,5% visų šalies ūkio subjektų. Stebint įmonių skaičiaus tendencijas nuo 2000 metų (1.6 pav.), galima išskirti 2 periodus: staigų ūkio subjektų skaičiaus mažėjimą 2000 – 2002 m., (-13,5%) ir nežymų augimą 2003 – 2005 m. (3,4%).

1.6 pav. Veikiančių ūkio subjektų skaičius Akmenės rajono savivaldybėje 2000 – 2005m.

Šaltinis: Lietuvos Respublikos statistikos departamentas

Apdirbamojoje pramonėje 2004 m. Akmenės rajono savivaldybėje dirbo 1295 darbuotojai, arba net 53% mažiau negu 1995 m. kai šioje srityje darbavosi 2754 asmenys (1.7 pav.). Šalyje minimu laikotarpiu pramonėje dirbančių žmonių sumažėjo 18%.

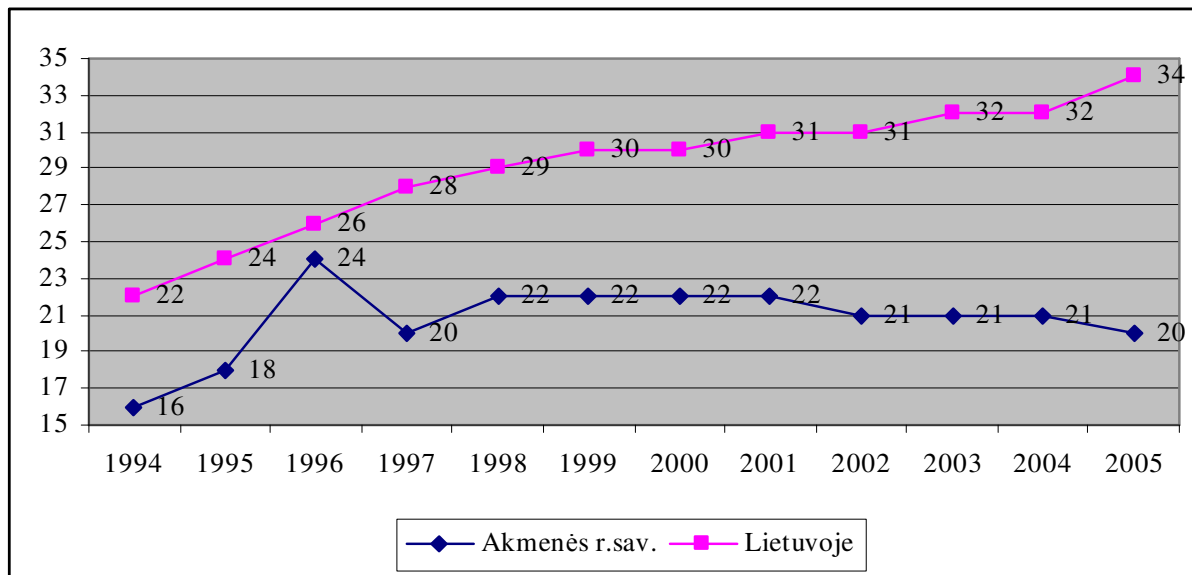
1.7 pav. Vidutinis darbuotojų skaičius apdirbamojoje gamyboje Akmenės rajono savivaldybėje 1995 – 2004 m.

2005 m. Akmenės rajono kultūros įstaigose veikė 65 meno kolektyvai, turintys 816 dalyvių (1.4. lentelė). Per pastaruosius 5 metus meno kolektyvų skaičius šiek tiek svyravo, bet po stebėto kilimo pastaraisiais metais sugrįžo iki 2000 metų lygio. Dalyvių meno kolektyvuose skaičius sumažėjo nuo 893 asmenų 2000 metais iki 796 asmenų 2005 metais. Didelę reikšmę turėjo gyventojų skaičiaus mažėjimas, ir nepalanki socialinė situacija, ypač kaimuose. Tačiau gyventojų aktyvumas (dalyvių skaičius / 1000 gyv.) Akmenės rajone (27,4) viršija šalies rodiklį (17).

1.4 lentelė. Kultūros centrų, meno kolektyvų ir jų dalyvių skaičius Akmenės rajono savivaldybėje 2000 – 2005 m.

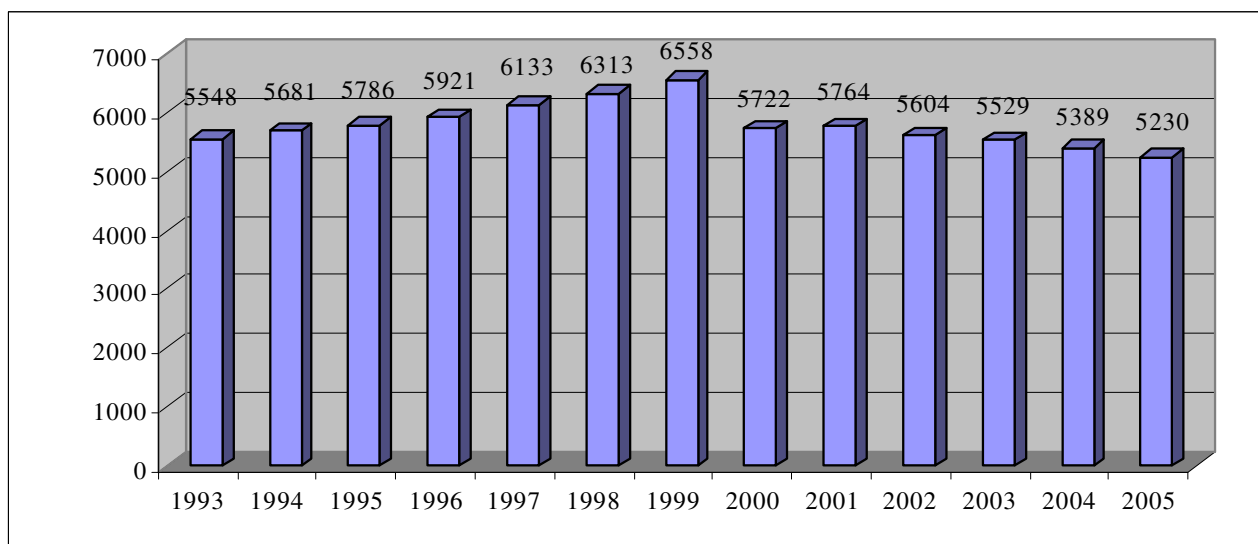
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Kultūros centrų skaičius	9	9	10	4	8	12
Mėgėjų meno kolektyvų skaičius	71	72	75	82	72	65
Dalyvių meno kolektyvuose skaičius	893	972	873	949	896	816
Gyventojų aktyvumas, dalyvių sk./1000 gyv.	29,1	32,1	29,0	31,8	30,4	27,4
Statistinis gyventojų sk./1 centrai	3406	3363	3015	7472	3688	2423

Akmenės rajono bibliotekų lankomumas bei vienam lankytojiui išduodamų leidinių skaičius taip pat yra mažesnis, nei šalies vidurkis (1.8 pav.). O pastaraisiais metais jis dar sumažėjo, nors šalyje stebimas atvirkščias procesas.

1.8 pav. Vienam skaitytojui tenka vidutiniškai išduotų knygų ir žurnalų Lietuvoje ir Akmenės r. sav., 2005 m.

Mokinių skaičius Akmenės rajono savivaldybėje, nuo 1994 m. iki 1999 m. po truputį didėjęs, vėliau pradėjo pastoviai mažėti (1.9 pav.). 2005 m. Akmenės rajono savivaldybėje mokėsi 5230 mokiniai, arba net 20% mažiau nei 1999 m.

1.9 pav. Mokinių skaičius Akmenės rajono savivaldybėje 1994 – 2005 m.

Nors pagal gydytojų, tenkančių 10 000 gyventojų, Akmenės rajonas gerokai atsilieka nuo bendro šalies vidurkio, esamo Pirminės sveikatos priežiūros centro, Psichikos sveikatos centro, trijų ambulatorijų ir VšĮ Naujosios Akmenės ligoninės visiškai užtenka patenkinti gyventojų pirminės

sveikatos priežiūros poreikius. Tad šiuo metu, pagal esamą gyventojų skaičių pirminės sveikatos įstaigų tinklas rajone yra gan optimalus, tačiau pačių įstaigų būklė nėra gera (1.5. lentelė).

1.5. lentelė. Santykinis gydytojų ir slaugytojų skaičius Akmenės rajone ir šalyje 2000 – 2005m.

		2000	2001	2002	2003	2004	2005
10 000 gyventojų tenka gydytojų	Lietuvos respublika	40.2	40.4	40.0	39.7	39.1	40.1
	Akmenės rajonas	17.2	17.6	16.1	15.6	14.8	14.0
10 000 gyventojų tenka slaugytojų	Lietuvos Respublika	80.3	79.9	77.7	76.1	74.8	74.5
	Akmenės rajonas	71.0	72.6	67.6	63.0	59.9	57.4
10 000 gyventojų tenka vaistininų	Lietuvos respublika	6,3	6,5	6,5	6,9	6,6	7,0
	Akmenės rajonas	4,3	4,3	4,3	4,4	4,1	3,8

Šaltinis: Lietuvos Respublikos Statistikos Departamentas

Dėl sąlyginai pigaus nekilnojamo turto bei neaukšto pragyvenimo lygio, išlieka asocialių ir žemiau skurdo ribos gyvenančių piliečių migracijos į Akmenės rajoną tendencija. Tokie žmonės, susidūrę su poreikiu gydytis ligoninėje, paprastai negali to daryti atokiau esančiose Klaipėdos, Kauno ar Vilniaus ligoninėse, tad tenka pasitenkinto rajono paslaugomis ir galimybėmis. Rajonas tuo tarpu, yra pasirengęs tokius žmones priimti. Tokia prielaida daroma palyginus lovų skaičių, tenkantį 10000 gyventojų Akmenės rajone ir bendrai Lietuvoje (1.6 lentelė).

1.6. lentelė. Lovų skaičius, tenkantis 10000 gyventojų Akmenės rajone ir bendrai Lietuvoje 2000 – 2005.

		2000	2001	2002	2003	2004	2005
10 000 gyventojų tenka lovų ligoninėse	Lietuvos respublika	97.9	92.4	90.4	87.0	84.6	81.5
	Akmenės rajonas	78.6	64.0	54.2	51.5	53.0	53.9

Šaltinis: Lietuvos Respublikos Statistikos Departamentas

Pagrindiniai rodikliai, apibūdinantys žmonių sveikatos lygį yra vidutinė būsimo gyvenimo trukmė gimus ir sulaukus 40 metų, kūdikių mirtingumas (1.7 lentelė) bei žmonių sergamumas. Sveikatingumą taip pat lemia mirtingumas (1.8 lentelė), mirtingumo struktūra pagal priežastis, sergamumas infekcinėmis ir socialinėmis ligomis, sveikatos priežiūros išteklių (gydytojų skaičius, slaugos personalo skaičius, lovų skaičius), sveikatos priežiūros išlaidos vienam gyventojui per metus, sveikatos priežiūros išlaidų dalis bendrajame vidaus produkte, produktyvumas (vizitų skaičius vienam gyventojui, hospitalizacijų skaičius 1000 gyventojų, gydymo ligoninėje vidutinė trukmė) ir pan.

1.7 lentelė. Gimimų ir mirčių skaičius 1000 gyventojų Lietuvoje ir Akmenės rajone 2000 – 2005m.

		2000	2001	2002	2003	2004	2005
Gimusių skaičius 1000-iui gyventojų	Lietuvos Respublika	9,8	9,1	8,6	8,9	8,8	8,9
	Akmenės r. sav.	10,3	8,8	8,9	8,9	8,8	8,4
Mirusių skaičius 1000-iui gyventojų	Lietuvos Respublika	11,1	11,6	11,8	11,9	12,0	12,8
	Akmenės r. sav.	12,9	13,2	15,2	13,8	14,6	16,3

Šaltinis: Lietuvos Respublikos Statistikos departamentas

1.8 lentelė. Mirusių vaikų skaičius 1000 gyventojų Akmenės raj. ir Lietuvoje 2004 – 2005 m.

		2004	2005
1000-iui gimusiųjų tenka mirusių vaikų iki 1 metų amžiaus	Lietuvos respublika	7.9	6.8
	Akmenės raj. savivaldybė	15.4	8.2

Išvados

Akmenės rangų Lietuvos miestų sistemoje sumažėjimas ir pastarųjų 15 metų stabilizacija rodo, kad:

- kitų rajonų miestai 1959 – 2004 m. vystėsi sparčiau dėl efektyvesnės ekonominės bazės arba dėl geresnių galimybių pasinaudoti didmiesčių socialiniu ir ekonominiu potencialu;
- susidarė didelės disproporcijos tarp Šiaulių, kaip regiono centro ir Akmenės rajono, kaip regiono periferijos išsivystymo. Vietiniai centrai nėra pajėgus panaikinti šias disproporcijas;
- Šiaulių didesnis konkurencinis pajėgumas yra vienas iš svarbių veiksnių reguliuojančių Akmenės socialinę ir ekonominę raidą.

Esminiu veiksniu buvo Akmenės, kaip pasienio zonos komunikacinis ir funkcinis izoliuotumas nuo šalies sistemos.

Akmenės rajono socialinės – ekonominės dalies analizė rodo, kad situacija beveik visose srityse nesiekia šalies vidurkio, o daugelis problemų būdingos visai šaliai:

- rajono vidurinėse mokyklose mažėja mokinių dėl mažėjančio gyventojų skaičiaus, kuri įtakoja emigraciją ir mažėjantys gimstamumas;
- moksleivių vežiojimo sistema maršrutiniu ir mokyklų transportu funkcionuoja gerai, tačiau nėra optimizuota ir pilnai pritaikyta mokinių poreikiams;
- daugelis rajono mokyklų, kultūros įstaigų, sveikatos apsaugos įstaigų stokoja finansinių resursų, turimą įrangą reiktų atnaujinti, esamą pastatų būklę nėra gera;

- ❑ sveikatos priežiūros įstaigos pilnai funkcionuoja, tačiau Akmenės rajono gydymo įstaigose mažėja specialistų skaičius;
- ❑ Akmenės rajono neigiamas natūralus prieaugis 1000 - čiu gyventojų didėja. Gyventojų skaičius permanentiškai mažėja. Nuo 2001 iki 2005 metų susiklostė ryškesnės tendencijos: gyventojų skaičius sumažėjo 3,9%, kaimo gyventojų skaičiaus mažėjimo tempai yra mažesni 2,0%;
- ❑ dėl didesnio nedarbo, nei vidutiniškai šalyje, daug šeimų gyvena tik iš socialinių pašalpų;
- ❑ kaip ir visoje Lietuvoje išlieka didėjančio išvykstančiųjų skaičiaus tendencija. Neigiamas bendras migracijos saldo auga. Emigracijos motyvai daugiausiai susiję su žemu pragyvenimo lygiu miestuose ir kaimuose bei menkomis įsidarbinimo galimybėmis;
- ❑ Akmenės rajono savivaldybėje tiesioginės užsienio investicijos 1 gyventojui 2005 m. siekė 1120 Lt, arba 5 kartus mažiau negu Lietuvoje, tačiau 1,5 karto daugiau negu Šiaulių apskrityje;
- ❑ Akmenės rajono savivaldybės gyventojų verslumas yra gana menkas: 1000-čiui vietos gyventojų tenka apie 12 įmonių, Lietuvos vidurkis – 21, ES – 55 įmonės;
- ❑ Akmenės rajonas turi didelį gamtinio turizmo potencialą, tačiau pati infrastruktūra nėra dar išvystyta ir atsilieka nuo kitų didesnių šalies miestų ir rajonų lygio;
- ❑ santykinai mažas 1000-čiui gyventojų tenkančių įmonių skaičius parodo gana žemą Akmenės rajono gyventojų verslumo lygį bei nenorą imtis nuosavo verslo;
- ❑ apdirbamoji pramonė yra pagrindinė pramonė Akmenės rajone. Produkcijos apimtys nėra stabilios, tačiau pastaraisiais metais stebimas gamybos apimčių didėjimas;
- ❑ susidarė didelės disproporcijos tarp Šiaulių, kaip regiono centro bei kitų Lietuvos rajonų ir Akmenės rajono, kaip regiono periferijos išsivystymo. Vietiniai centrai nėra pajėgus panaikinti šias disproporcijas, todėl vyksta ne tik išorinė emigracija, tačiau ir vidinė, didelis nedarbo lygis;
- ❑ Šiaulių rajono didesnis konkurencinis pajėgumas yra vienas iš svarbių veiksnių reguliuojančių Akmenės socialinę ir ekonominę raidą.

Pastarųjų metų raida rodo, kad Akmenės kaip savarankiškos savivaldybės statusas ir dislokacija tranzitinėje zonoje, gali būti palankus veiksnys savivaldybės socialinei ir ekonominei raidai.

1.3.2. Esamos aplinkos būklės pokyčiai, jei planas nebus įvykdytas

Nesiekiant plano įgyvendinimo, galimos tolimesnės gyventojų skaičiaus ir socialinės demografinės struktūros nepalankios raidos tendencijos:

- ❑ mažėjantis gyventojų skaičius, kaip mažėjančio natūralaus prieaugio ir didėjančios migracijos saldo pasekmė;
- ❑ galimas nykimas žmonių sluoksnio su aukščiau ir aukštesniu išsilavinimu ar jų veiklos perkėlimas nekeičiant gyvenamosios vietos į aukštesnes karjeros galimybes teikiančias kitas konkuruojančias vietas;
- ❑ galimas rajono gyventojų ekonominio savarankiškumo ir aktyvumo silpnėjimas.

Nesiekiant plano įgyvendinimo, toliau ryškės Akmenės rajono socialinės – ekonominės problemos:

- ❑ toliau mažės mokinių skaičius, dėl ko Akmenės rajono mokyklos taps neperspektyvios;
- ❑ netobulinant ir mokinių vežiojimo sistemos ir nepritaikant pilnai prie mokinių poreikių gyvenamoji aplinka dar labiau pablogės lyginant su aplinkiniais rajonais;
- ❑ Jei nebus atnaujinta Akmenės rajono mokyklų, kultūros, sveikatos apsaugos įstaigų turima įranga, esama pastatų būklė, rajonas dar labiau atsiliks nuo šalies rodiklių vidurkių, dėl ko pablogės gyvenimo kokybė, didės vidinė ir išorinė emigracija, stiprės rajono, kaip provincijos statusas;
- ❑ mažėjantis specialistų skaičius sveikatos priežiūros įstaigose neišvengiamai pablogins sveikatos priežiūros kokybę, dėl ko susidarys sąlygos mirtingumui augti ir ligoms plisti.
- ❑ nesumažinus nedarbo lygio, daug šeimų ir toliau gyvens tik iš socialinių pašalpų;
- ❑ neigiamas bendras migracijos saldo ateityje gali turėti labai skaudžių pasekmių Akmenės rajono darbo rinkai, švietimo įstaigoms, bei pačiam rajono patrauklumui;
- ❑ Akmenės rajonas turi didelį gamtinio turizmo potencialą, tačiau pati infrastruktūra nėra dar išvystyta ir atsilieka nuo kitų didesnių šalies miestų ir rajonų lygio;
- ❑ mažas verslumo lygis, lyginat su bendru šalies vidurkiu, leidžia susidaryti skirtingiems pragyvenimo lygiams, didina bedarbių, skatina emigraciją, stabdo socialinę – ekonominę plėtrą;
- ❑ jau dabar susidariusios didelės disproporcijos tarp Šiaulių, kaip regiono centro ir Akmenės rajono, kaip regiono periferijos išsivystymo ateityje vis didės jei planas nebus įgyvendintas;
- ❑ neišnaudojus pilnai gamtinio ir kultūrinio potencialo turizmui vystyti Akmenės rajonas neturės galimybių pritraukti daugiau turistų, pakelti esamų pramogų lygį, sutvarkyti maitinimo ir apgyvendinimo įstaigų.

Ryškes nepalankios savaiminės tendencijos:

1. Rajono esama ekonominė bazė neskatins jų plėtros ir mažins jų struktūrinę reikšmę šalies ir rajono ekonominėje ir socialinėje sferose.
2. Mažės paslaugų ir aptarnavimo įmonių įvairovė.
3. Prastės ir nusidėvės gyvenamoji aplinka.
4. Esant mažai paslaugų įvairovei mažės ūkio gyvybingumas, nebus garantuotas tolygus plėtojimas.
5. Prekybos ir paslaugų rinka bus maža dėl mažo gyventojų užimtumo ir mokumo.
6. Neįgyvendinus plano, dar labiau išryškės, gyventojų mažėjimo problema.
7. Turizmas nebus reikšmingas verslas gyventojų užimtumui didinti.

Neįgyvendinus bendrojo plano kultūros paveldo apsaugos dalies sprendinių, stiprės dabartiniame laikotarpyje pasireiškiančios neigiamos nekilnojamojo kultūros paveldo pokyčių tendencijos: urbanistikos ir architektūros paveldo kultūrinės vertės menkėjimas, etnokultūros paveldo ir istorinio agrarinio kraštovaizdžio fizinis nykimas, dalies archeologijos objektų fizinės būklės blogėjimas, kultūrinio pažintinio turizmo galimybių neišnaudojimas dėl nepakankamo objekto parengimo lankymui.

Šios neigiamos tendencijos stiprėtų, nebūtų sustabdytos pastarajame laikotarpyje išryškėjusios nepalankios socialinės raidos tendencijos (mažėjantis gyventojų skaičius kaimo vietovėse, didėjanti nedarbingo amžiaus gyventojų dalis), nebūtų sudarytos prielaidos įgyvendinti kitas kultūros paveldo apsaugos programas bei rengti specialiuosius su jo tvarkymu susietus teritorijos planus. Tuo pačiu menkėtų galimybės skirti pakankamai lėšų vertingų kultūros paveldo objektų ir vietovių tvarkybai.

Jei plano sprendiniai nebūtų įgyvendinami, visų pirma būtų prarandama ekonominė nauda dėl turizmo ir verslo infrastruktūros plėtros. Nebūtų tinkamai plėtojami ir išnaudojami žmogiškieji ištekliai, nebūtų sudarytos prielaidos spartesniam ekonominiam augimui bei socialiniam progresui.

1.4. Su planu susiję nustatyti aplinkos apsaugos tikslai

Valstybinėje kaimo plėtros programoje 2006–2008 m. (projektas) vienu iš tikslų numatoma remti kultūros/istorijos paveldo objektų pritaikymą švietimo, kultūros, bendruomenių veiklos, turizmo ir kitiems gyventojų poreikiams.

Rengiant Akmenės rajono bendrojo plano socialinę – ekonominę dalį atsižvelgta į Nacionalinę darnaus vystymosi strategiją (Žin., 2003, Nr. 89-4029).

1. Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje darnus vystymasis suprantamas kaip kompromisas tarp aplinkosauginių, ekonominių ir socialinių visuomenės tikslų, sudarantis galimybes pasiekti visuotinę gerovę dabartinei ir ateinančioms kartoms, neperžengiant leistinų poveikio aplinkai ribų.
2. Nustatyti 6 darnaus vystymosi prioritetai: pasaulinės klimato kaitos sušvelninimas, transporto poveikio aplinkai mažinimas, pavojaus žmonių sveikatai mažinimas; efektyvesnis gamtos išteklių naudojimas, skurdo ir socialinės atskirties mažinimas; visuomenės senėjimo problemų sprendimas.
3. Siekiant atsieti ekonominį augimą nuo gamtos išteklių naudojimo ir pasiekti, kad išteklių naudojimas ir aplinkos tarša būtų daug lėčiau negu gamyba ir paslaugos, bendrojo plano sprendiniuose skiriama dėmesio gamybos ir paslaugų ekologinio efektyvumo didinimui.
4. Užimtumo didinimas, nedarbo, skurdo ir socialinės atskirties mažinimas.
5. Švietimo ir mokslo vaidmens didinimas.
6. Lietuvos kultūrinio savitumo išsaugojimas.
7. Visoms dabarties ir ateities kartoms, visų miestų, kaimų ir kitų teritorinių padalinių gyventojams turi būti užtikrintos vienodos galimybės naudotis ekonominiu ir socialinio vystymosi rezultatais, turėti švarią ir sveiką aplinką.
8. Įvairių sektorių ir jų šakų vystymasis turi būti pagrįstas šiuolaikiškais mokslo laimėjimais, žiniomis, naujausiomis aplinkai kuo mažesnę neigiamą poveikį darančiomis technologijomis.

1.5. Galimos reikšmingos pasekmės aplinkai

1.5.1. Poveikis ekonominei aplinkai

Sprendinių įgyvendinimui prireiks didelių investicijų, dalis iš kurių turės būti dengiama iš Savivaldybės biudžeto. Tačiau infrastruktūros projektų planingas įgyvendinimas suteiks galimybę didelę dalį reikalingų lėšų gauti iš ES Struktūrinių fondų ar pasinaudoti kitais finansinės paramos šaltiniais.

Bendrajame plane numatyti sprendiniai skatins darnią rajono ekonomikos plėtrą ir didins gyventojų socialinę gerovę. Plečiant paslaugų sektoriaus infrastruktūrą bus sukurta naujų darbo vietų Akmenės rajone. Tai pagerins ekologinę miesto ir kaimų būklę ir pakels gyvenimo kokybę.

Rajono gyvenamųjų teritorijų gyvenamųjų namų modernizavimas, išplėsta inžinerinė ir socialinė infrastruktūra, želdinių ir žaliųjų teritorijų plėtra pagerins rajono gyventojų gyvenimo

sąlygas ir aplinkos kokybę. Pramonės ir komunalinių teritorijų konversija skatins perėjimą iš gamybinio į paslaugų sektorių, tuo pačiu sumažinant taršą ir triukšmingumą gyvenamosiose teritorijose. Siūlomos priemonės padės išsaugoti rajono kultūros paveldą. Aplinkos sutvarkymas ir turizmo sektoriaus plėtra padidintų į Akmenės rajoną atvykstančių turistų skaičių ir tuo pačiu iš turizmo paslaugų gaunamas pajamas. Modernių inžinerinės infrastruktūros sprendimų įgyvendinimas sudarys prielaidas ekonomiškiau naudoti energetinius išteklius ir taip padės sumažinti teikiamų komunalinių paslaugų kainą.

Valstybės ir savivaldybės biudžeto lėšas siūloma sutelkti svarbiausių kultūros paveldo objektų ir vietovių bei kultūros paveldo objektų sanaujos arealų atgaivinimui ir pritaikymui lankymui. Tokiu būdu artimiausiam laikotarpyje sąlyginai mažesnė valstybės ir savivaldybės biudžeto dalis būtų skiriama pavienių ir išskirtine verte nepasižyminčių objektų, tiek įtrauktų, tiek ir neįtrauktų į kultūros vertybių registrą, tvarkybai. Didesnė jų saugojimo finansinė našta dalis tektų savininkams, kurie artimiausiam laikotarpyje negalėtų skirti pakankamai lėšų tinkamai šių objektų tvarkybai ir priežiūrai.

Rajono plėtra ir palankių verslui sąlygų sudarymas priartėti prie regiono ekonomikos lyderio, tuo pačiu didintų šiuo metu itin žemą Lietuvos mastu užsienio investicijų lygį. Akmenės rajono ekonominė plėtra skatins tolimesnį nedarbo lygio mažėjimą, gyventojų pajamų ir tuo pačiu pragyvenimo lygio augimą bei pažangios visuomenės kūrimą.

1.5.2. Poveikis socialinei aplinkai

Akmenės rajonas siekia tapti moderniausiu Šiaulių apskrities rajonu su moderniais verslo, mokslo ir kultūros centrais. Tikimasi, kad rajone kurs ir gyvens pažangi visuomenė. Siekiama konkuruoti regione išlaikant esamus gyventojus, pritraukiant jaunos, darbingas žmones. Šiems siekiams įgyvendinti svarbu sukurti darnią socialinę aplinką – materialines, dvasines ir kultūrinės žmonių gyvenimo, vystymosi ir veiklos sąlygas. Šiems tikslams pasiekti svarbūs uždaviniai būtų Akmenės rajono savivaldybės biudžetinės įstaigos- Kultūros centro Naujoje Akmenėje, bei filialų Ventoje ir Akmenėje tolesnis renovavimas, Naujosios Akmenės ligoninės, Akmenės poliklinikos ir kitų gydymo įstaigų modernizavimas siekiant užtikrinti sveikesnę ir aktyvesnę kultūrinėje veikloje visuomenę. Palanki socialinė aplinka didžia dalimi nulemia rajono gyventojų gyvenimo kokybę, kuri yra esminė pritraukiant ir išlaikant žmones, sudaro galimybę tenkinti pagrindinius gyventojų poreikius (švietimo, ugdymo, kultūros, sveikatos apsaugos, socialinės rūpybos, verslumo skatinimo), kurie galimi tik įveikus pagrindines neigiamas tendencijas, būdingas ir kitiems Lietuvos bei Europos regionams.

Gyventojų skaičiaus mažėjimas dėl neigiamo natūralaus gyventojų prieaugio ir neigiamo migracijos saldo leidžia prognozuoti nepalankią tendenciją: darni socialinės infrastruktūros plėtra bei sklaida gali vystytis lėtai.

Darni rajono gyvenamųjų teritorijų infrastruktūros plėtra bus užtikrinta pritraukiant privataus kapitalo išteklius. Darni verslo plėtra ir palankios sąlygos jam vystyti užtikrins lygiagrečią kitų sričių plėtrą, taip pat ir infrastruktūros atnaujinimą ir kūrimąsi.

Mokslus einančio jaunimo skaičius ir besimokančios visuomenės dalis (mokymosi aprėptis) didės, be to, bus įsisavinamos naujos gyvenamosios teritorijos, todėl reikės statyti naujus arba tobulinti senus švietimo ir ugdymo objektus, siekti bendradarbiavimo su švietimo įstaigomis ir Akmenės darbo birža. Jei bendrojo plano sprendiniai nebus įgyvendinti Akmenės rajono bendrojo lavinimo mokyklose nuolatos mažės mokinių skaičius ir padarys labai didelį neigimą poveikį socialinei – ekonominei aplinkai.

Sveikatos priežiūros įstaigų restruktūrizavimas Akmenės rajone bus vykdomas 3 kryptimis:

- ambulatorinių paslaugų, ypač pirminės sveikatos priežiūros (PSP), plėtra;
- stacionarių paslaugų optimizavimas ir alternatyvių veiklos formų plėtra;
- • medicininės slaugos ir ilgalaikio palaikomojo gydymo paslaugų plėtra, daugiausia dėmesio skiriant vyresniojo amžiaus žmonių sveikatos priežiūros sistemos tobulinimui.

1.5.3. Poveikis gamtinei aplinkai

Turizmo maršrutų takų sistemos vystymas pagerins Akmenės rajono kultūros paveldo objektų lankomumą, bus padidintos galimybės visuomenei tiesiogiai pažinti ir suvokti reikšmingiausias Akmenės rajono kultūros paveldo vertybes, bus plėtojamas kultūrinis ir pažintinis turizmas, skleidžiama informacija apie paveldą.

Subalansavus socialinius ir ekonominius elementus rajone, bus išryškintas rajono savitumas ir patrauklumas; didės rajono teritorijų bendrasis ekologinis tvarumas, ekosistemų dinaminis stabilumas ir biologinė įvairovė. Tai pakels rajono miestų įvaizdžio indeksą, padidins turistų srautus.

BP numatomas subalansuotas įvairių resursų panaudojimas, kartu mažinant aplinkos taršą iš atskirų šaltinių. Įdiegus medicininių atliekų modernią įrangą bus mažinamas aplinkos užterštumas. Sumažinus asocialių žmonių skaičių ir įgyvendinus aplinkos priežiūros ir saugojimo programas sumažės žmonių neigiamas poveikis gamtai.

1.5.4. Poveikis teritorijos vystymo darnai

Igyvendinus BP socialinės – ekonominės dalies sprendinius, tikimasi:

- stiprinti Akmenės, Ventos, Naujosios Akmenės ir kitus Akmenės rajono miestus, sukurti jiems strateginės traukos centrų reikšmę;
- išlaikyti teritorijos socialinio, ekonominio ir ekologinio vystymo pusiausvyrą (subalansuota plėtra);
- gerinant socialines sąlygas per būsto ir gyvenamosios aplinkos kokybę susidarys palankios ekologiškos sąlygos gyventi rajone;
- užtikrinti palankią verslui ir investicijoms aplinką; Sudaryti palankias sąlygas rajono pramonės konversijai, žinių ekonomikos plėtrai;
- formuoti gamtinį karkasą, sudaryti prielaidas kraštovaizdžio ekologinei pusiausvyrai palaikyti arba jai atkurti, panaudojant žmonių poilsiui ir turizmo plėtrai;
- užtikrinti gerus tarptautinius ir išorės ryšius, kurie pagyvintų Akmenės rajono gyvenimą ir spartintų socialinę – ekonominę plėtrą;
- plėtoti socialinę infrastruktūrą ugdančią žmogiškuosius išteklius t.y. vystyti formaliojo ir neformaliojo ugdymo įstaigas, stiprinti kultūrinę veiklą; Skatinti investicijas socialiniam ekonominiam vystymui.

Planuojamos teritorijos socialinė – ekonominė plėtra bus įgyvendinama sekančiais:

1. Plėtra vyks ne stichiškai, o pagal poreikį ir galimybes pasirinktose plėtos kryptyse, numatant plėtos etapiškumą.
2. Nustačius konceptualiai svarbiausius socialinės ekonominės dalies reglamentus, sukurtos prielaidos išlaikyti darniosios plėtos visuotinai pripažintus principus, priemones ir būdus, kiek tai leidžia bendrojo planavimo lygmens dokumentas:
 - BP konceptualiai nustato pagrindinius ir nekeičiamus Akmenės rajono socialinių – ekonominių veiklų ir struktūros formavimo principus;
 - nustato plėtos principus skirtingose teritorijose, reglamentuojančius švietimo, socialines ir sveikatos apsaugos paslaugų teikimą, viešųjų paslaugų naudojimo intensyvumą;
 - deklaruoja svarbiausius rajono viešo naudojimo struktūrinius elementus (saugomos viešosios erdvės, bibliotekos, neformaliojo ir formaliojo ugdymo įstaigos, socialinės paslaugos, viešojo transporto, poilsio zonos);
 - bendrojo plano kompetencijos ribose formuluoja pagrindinius reikalavimus pramonės ir verslo plėtrai numatytose teritorijose.

Sprendinių poveikis yra teigiamas (patys BP tikslai siejami su teigiamų tikslų įgyvendinimu BP priemonėmis) ilgalaikis (viena svarbiausių sprendinių poveikio ilgalaikiškumo sąlygų –

sprendinių tęstinumas). BP sprendinių ilgalaikiškumas koncepcijoje numatytas iki 2027 metų, o konkretizuotuose sprendiniuose – iki 2017 metų. Tačiau tai nereiškia, kad priimtų sprendinių pasekmės užsibaigs nustatytu laikotarpiu. Rajono struktūra, išvystyta per planuojamą laikotarpį, jaus teigiamas pasekmes ne vieną dešimtmetį.

Konkretūs sprendiniai nukreipti į subalansuotą plėtrą (tiesioginis teigiamas poveikis). Konkrečiau – mišrūs pilnai suformuoti gyvenamieji rajonai su darbo vietomis, želdynais, pilna socialine infrastruktūra leis užtikrinti geros kokybės gyvenimo sąlygas, naujai formuojami gyvenamieji rajonai bus kokybiškesni pagal gyvenimo sąlygas, aprūpinti švietimo, sveikatos apsaugos, socialinės rūpybos, kultūros įstaigomis.

Sprendiniai gali turėti neigiamą poveikį nekilnojamojo turto savininkų finansiniam planams, kadangi ne visais atvejais jų lūkesčiai patenkinami, BP sprendiniuose sugriežtinus užstatymo aukštingumo, intensyvumo reglamentus, taip pat numačius neurbanizuojamas teritorijas.

Neįgyvendinus BP sprendinių liktų nekoordinuojami ir nevaldomi išorės veiksnių procesai, lemiantys teisinės aplinkos nestabilumą, nesibaigiančią žemės reformą, gyvenimo kokybės skirtumus ir tuo pačiu socialiniu, ekonominiu bei aplinkos apsaugos požiūriu neefektyvios teritorinės dispersinės rajono plėtros tęstinumą. Tai prieštarautų pagrindiniam bendrojo plano tikslui – gerinti gyvenimo kokybę.

Darniosios plėtros principais siekiant pagerinti gyvenimo kokybę, reikalingos sisteminės ir koncentruotos pastangos formuoti išbaigtas, kompaktiškas, optimizuotas rajono teritorijas, organizuoti policentrinę funkciškai ir socialiai integruotą rajono ir regiono struktūrą.

Nereguliuojamos plėtros toleravimas darytų didžiausią neigiamą poveikį aplinkai, rajono identitetui, taip pat biologinei įvairovei, visuomenei ir jos sveikatai, gyvūnijai, augalijai, dirvožemiui, vandeniui, orui, klimatui, materialiajam turtui, kultūros paveldui (įskaitant architektūrinį ir archeologinį paveldą), kraštovaizdžiui ir šių veiksnių tarpusavio sąveikai, kadangi tik optimizavus urbanizuojamų ir neurbanizuojamų teritorijų santykį galima sutelkti pastangas turimų vertybių išsaugojimui ir puoselėjimui.

1.5.6. Rajono BP įgyvendinimo kompleksinio poveikio gyventojams ir aplinkai vertinimas

Neįgyvendinus bendrojo plano sprendinių ateityje didės emigracija (1.9 lentelė) Akmenės ir Naujosios Akmenės miestuose. Ventos mieste paskutiniaisiais metais migracijos saldo mažėjo, tačiau tai, greičiausiai, yra laikina tendencija.

1.9 lentelė. Akmenės rajono gyventojų (1000 – iui gyventojų) migracijos saldo kitimo prognozė iki 2015 m.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Akmenės	-237	-265	-250	-263,7	-270,2	-276,7	-278,2	-288,5

rajonas	2011	2012	2013	2014	2015			
	-292,7	-298,3	-304,3	-311,0	-315,9			

Gyventojų skaičiaus mažėjimas dėl neigiamo natūralaus gyventojų prieaugio ir neigiamo migracijos saldo leidžia prognozuoti nepalankią tendenciją (1.10 lentelė); darni socialinės infrastruktūros plėtra bei sklaida gali vystytis lėtai.

1.10 lentelė. Akmenės rajono gyventojų skaičiaus kitimo prognozė iki 2015 m.

Akmenės rajonas	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	31	30	30	30	29,5	29,1	28,9	28,6	28,3	28
	2010	2011	2012	2013	2014	2015				
	27,7	27,4	27,1	26,8	26,53	26,23				

Jei bendrojo plano sprendiniai nebus įgyvendinti Akmenės rajono miestų bendrojo lavinimo mokyklose nuolatos mažės mokinių skaičius (1.11 lentelė) ir padarys labai didelį neigimą poveikį socialinei – ekonominei aplinkai.

1.11 lentelė. Akmenės rajono bendrojo lavinimo mokyklų mokinių skaičiaus kitimo prognozė iki 2015 m.

Akmenės rajonas	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	5722	5764	5604	5529	5389	5230	5174	5027	4914	4789
	2010	2011	2012	2013	2014	2015				
	4678	4566	4437	4324	4206	4090				

Nepakėlus sveikatos apsaugos sistemos lygio ir neatlikus būtiniausių modernizavimo darbų gyvenimo kokybė nepagrės, kas ir toliau nemažins mirtingumo ir nedidins gimstamumo (1.12 lentelė).

1.12 lentelė. Akmenės rajono miestų gyventojų (1000 – iui gyventojų) natūralaus prieaugio/sumažėjimo kitimo prognozė iki 2015 m.

Akmenės rajonas	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	-3,1	-4,1	-6,6	-4,9	-5,8	-7,4	-8	-8,3	-8,7	-9,8
	2010	2011	2012	2013	2014	2015				
	-10,4	-10,9	-11,6	-12,3	-13,0	-13,6				

Didelę grėsmę savivaldybės bendrojo lavinimo sistemai kelia mažėjantis gimstamumas. Galima teigti, kad mokinių skaičiaus mažėjimas koreliuoja su gimstamumo mažėjimu rajone. Kaip matyti iš 1.13 lentelės nuo 2000 m. gimusių skaičius pradėjo gana smarkiai mažėti, o atlikta prognozė remiantis esama mažėjimo tendencija nėra palanki Akmenės rajonui.

1.13 lentelė. Gimusių vaikų skaičius Akmenės rajono savivaldybėje kitimo prognozė iki 2011 m.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
--	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Akmenės rajonas	315	267	266	264	258	243	230	229	218	207	198	190
--------------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

1.6. Plano įgyvendinimo reikšmingų neigiamų pasekmių aplinkai mažinimo priemonės

Siekiant išvengti galimų neigiamų pasekmių aplinkai, reikalinga rengiant teritorijos specialiuosius ir detaliuosius planus, vadovautis bendrojo plano kultūros paveldo apsaugos sprendiniais.

Įvertinus galimą Plano reikšmingą poveikį aplinkai, atskiriems aplinkos komponentams, galima daryti išvadą, kad rengiami Bendrojo plano koncepcijos sprendiniai yra „draugiški“ aplinkosauginiu požiūriu ir jų įgyvendinimas lems daugiau teigiamų, nei neigiamų pasekmių aplinkai.

Įvertinus galimą Plano reikšmingą poveikį aplinkai, atskiriems socialinės- ekonominės aplinkos komponentams, galima daryti išvadą, kad rengiami Bendrojo plano koncepcijos sprendinių įgyvendinimas lems daugiau teigiamų, nei neigiamų pasekmių.

Pagrindinės priemonės reikšmingoms neigiamoms Bendrojo plano socialinės- ekonominės dalies sprendinių įgyvendinimo pasekmėms išvengti yra:

- 1) nedarbo lygio mažinimo priemonės derinti su rinkoje paklausių specialistų rengimu, šiam uždaviniui įvykdyti tikslinga bendradarbiauti su švietimo ar ugdymo įstaigomis;
- 2) vykdant pertvarkas Akmenės rajono švietimo įstaigose atsižvelgti į mokinių pasiskirstymą po gyvenamuosius rajonus ir kitą statistiką, kuri padėtų išvengti klaidingų sprendimų;
- 3) sociologinių tyrimų vykdymas siekiant išsiaiškinti galimą gyventojų pritarimą ar nepitarimą sprendiniams, sprendinio reikalingumą;
- 4) verslo plėtojimo sritis grįsti išsamiomis gyventojų poreikių analizėmis, esamos darbo jėgos pasiūla, galimos apmokyti darbo jėgos pasiūla;
- 5) vykdant socialinės – ekonominės dalies reformas rekomenduotina vadovautis bendrojo plano sprendinių aprašymu, esama kitų šalių ir Lietuvos regionų patirtimi;
- 6) rengiant ir įgyvendinant Bendrojo plano socialinės- ekonominės dalies sprendiniuose numatytus veiksmus būtina atsižvelgti į kultūros vertybių apsaugos reikalavimus.

1.7. Pasirinktų alternatyvų aprašymas

Status quo, t.y. esamos socialinės – ekonominės padėties išlaikymo alternatyva, yra mažiau palanki negu decentralizuotos koncentracijos alternatyva. Mažoms kaimiškoms teritorijoms, kuriose

gyventojų skaičius nuolat mažėja ir neįmanoma prognozuoti, kuriose vietovėse koku tempu kis gyventojų skaičius, infrastruktūros plėtrai susidaro nepalankios sąlygos. Akmenės rajone gyventojų skaičius kasmet mažėja, todėl tam tikrose srityse esamos padėties išlaikymas nėra tikslingas.

Status quo alternatyva remtųsi dabartine rajono struktūra ir siektų išlaikyti bei papildyti esamas švietimo, kultūros, sveikatos ir socialinės apsaugos, globos ir rūpybos įstaigas, gerintų jų paslaugų ir gyvenamosios aplinkos bei viešųjų erdvių kokybę; taip pat plėtotų paslaugų sektorių ir netaršią gamybą. Status quo alternatyva socialiniu - ekonominiu požiūriu siektų užtikrinti geresnį visų įstaigų teikiamų paslaugų gyventojams prieinamumą, didesnį jų efektyvumą, siekiant patenkinti kiek įmanoma daugiau gyventojų poreikių visose srityse. Taip pat skatinti konkurencingumą, kas sąlygotų aukštesnės kokybės produktų bei paslaugų teikimą gyventojams. Vykstant verslo plėtrai būtų tolygiai aktyviau finansuojamos bei plėtojamos kitos sritys, kaip švietimas, socialinė rūpyba, kultūra, turizmas. Tuo pačiu plėtojant socialinę rūpybą bei švietimą, didėtų užimtumas, kvalifikuotų darbuotojų skaičius. Atskirų sričių tarpusavio ryšys ir tolydus plėtojimas užtikrintų darnų rajono gyvenamųjų teritorijų vystymąsi.

Status quo alternatyvos privalumai sietini su pastovumo samprata, kuri turėtų išlaikyti ir plėtoti nusistovėjusius paslaugų ryšius ir kaimynystės santykius, darbo ir socialinę infrastruktūrą, tradicinius amatus, pramogų, verslo ir turizmo paslaugas.

Pagrindinis Status quo alternatyvos trūkumas – santykinai nepakankama socialinė, ekonominė rajono plėtra, gerėjant bendrai ekonominei situacijai valstybėje.

Decentralizuotos plėtros alternatyvos būdu siekiama sukurti palankias sąlygas investicijoms ir pritraukus investuotojus pakankamai darbo vietų, kad būtų sąlygos ekonominiam - socialiniam klestėjimui, išskaidant plėtros centrus pagal Akmenės rajono tarybos patvirtintą vystomų centrų karkasą. Šioje alternatyvoje laikoma, kad socialinis - ekonominis klestėjimas, numatytose centruose, bus pagrindas vystyti švietimo, sveikatos ir socialinės apsaugos, globos ir rūpybos, kultūros įstaigų veiklai, techninei infrastruktūrai: inžinerinių tinklų, atliekų sistemos, telekomunikacijų ir ryšių naudojimui ir priežiūrai, susisiekimo infrastruktūrai. Decentralizuotos plėtros alternatyva socialiniu-ekonominiu požiūriu siektų užtikrinti ekonominę bei socialinę gyventojų gerovę per nedarbo lygio mažinimą, geresnių darbo vietų kūrimą, verslumo vystomuose centruose skatinimą ir gyventojų priklausomumo nuo transferinių išmokų mažinimą. Padidinus gyventojų užimtumą, susidomėjimą kultūriniais renginiais, aktyvesnį įsitraukimą į švietimo veiklas sumažėtų socialiniu problemų skaičius vystomose teritorijose.

Pagrindinis antrosios alternatyvos (decentralizuotos plėtros) trūkumas – gamybos, pramonės koncentravimas nedideliame skaičiuje pramoninių teritorijų ir galimas nepakankamas išskaidytos

pramonės pajėgumas bei menkas dėmesys susiklosčiusiai gamtinei, kultūrinei ir urbanistinei situacijai, įtakojančiai rajono identitetą.

1.8. Vertinimo problemos

Bendrojo plano sprendinių poveikio aplinkai vertinimas atliekamas panaudojant statistinę medžiagą, apibūdinančią įvairius gamtinius, socialinius, ekonominius, aplinkosauginius, kultūros paveldo veiksnius.

Bendrojo plano sprendinių poveikio aplinkai vertinimas atliktas remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu dėl planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo (Nr. 967, 2004m.) bei strateginiu pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumentu (Komplekso Nr. U-0596, 2006m.), taip pat vadovaujantis nacionaliniais ir Lietuvos ratifikuotais aplinkos, biologinės įvairovės apsaugos ir kraštovaizdžio išsaugojimo teisės aktais, Lietuvos teritorijos bendruoju planu.

Bendrojo plano sprendinių poveikio aplinkai vertinimas socialiniu – ekonominiu požiūriu atliekamas naudojant statistinius duomenis, padedančius identifikuoti atskirų sričių (kultūros, švietimo, turizmo, verslo, socialinės rūpybos, sveikatos apsaugos) silpnybes ir stiprybes, atskleidžiamos sritys, kurioms permainos yra būtinos.

Bendrojo plano sprendinių poveikio aplinkai vertinimas socialiniu - ekonominiu požiūriu atliktas remiantis Akmenės rajono bendrojo plano esamos būklės analize, strateginiais, Nacionaline darnaus vystymosi strategija, Respublikos sveikatos priežiūros įstatymu, Seimo nutarimu „Dėl Valstybės švietimo strategijos 2003 – 2012 metų nuostatų“ ir kitais planavimo dokumentais.

Vertinimo sunkumai- gyventojų poreikių analizės ar panašaus sociologinio tyrimo rezultatų nebuvimas. Galimiems poreikiams nustatyti nėra atliktų tyrimų, todėl daugumą jų turi būti atspindėta statistiniais duomenimis, kurie ne visada gali parodyti objektyvią Akmenės rajono situaciją, reiškinių priežastys nėra pilnai paaiškinamos statistika.

1.9. Stebėsenos (monitoringo) priemonės

Patvirtinus Akmenės rajono bendrąjį planą, pagal LR teritorijų planavimo įstatymą organizuojama jo sprendinių įgyvendinimo stebėseną (monitoringas), priežiūra ir kontrolė. Vykdomas nuolatinis informacijos kaupimas ir analizė, nustatomas žemesnio lygmens planų, investicijų poreikis, rengiamos programos bendrojo plano sprendiniams įgyvendinti. Teritorijų planavimo dokumento strateginio pasekmių aplinkai vertinimo stebėseną vykdoma naudojantis sprendinių įgyvendinimo stebėseną.

Patvirtinus bendrąjį planą, rajono tarybos paskirtas žmogus, pagal kompetenciją atlieka Akmenės rajono lygmens teritorijų planavimo dokumentų įgyvendinimo stebėseną (monitoringą). Akmenės rajono bendrojo plano monitoringui panaudojami savivaldybės lygmens teritorijų planavimo dokumentų įgyvendinimo stebėsenos duomenys. Ją vykdo savivaldybės institucijos.

Akmenės rajono bendrųjų planų stebėsenai tikslinga panaudoti duomenis, kurie gauti vykdant Aplinkos monitoringo įstatymą. Jis taikomas aplinkos monitoringui, kuris yra apibrėžtas Aplinkos apsaugos ir Žemės gelmių įstatymuose. Duomenys suderinami ir imami iš visų trijų stebėsenos lygmenų (Valstybinio aplinkos monitoringo, savivaldybių aplinkos monitoringo, ūkio subjektų aplinkos monitoringo).

Stebimi bei analizuojami, prognozuojami galimi pasikeitimai ir jų įtaka perspektyviniams procesams, pasikeitimai, paveikiantys bendrojo plano sprendinius, taip pat plano įgyvendinimo per žemesnio lygmens planus realizavimas.

Urbanizuotų Plano įgyvendinimo pasekmių aplinkai monitoringas turi būti vykdomas LR aplinkos monitoringo įstatymo (Žin., 1997, Nr. 112-2824) nustatyta tvarka.

Bendrojo plano įgyvendinimo stebėseną turėtų apimti kasmetinės informacijos surinkimą ir kaupimą apie socialinės ir ekonominės plėtros duomenys: švietimo, kultūros, sveikatos apsaugos, socialinės rūpybos, turizmo, verslo ir investicijų, statybų, būsto ir kitų sričių vystymosi dinamiką ir tendencijas. Bendrojo plano įgyvendinimo stebėseną turėtų apimti informacijos surinkimą ir kaupimą apie socialinės- ekonominės aplinkos pokyčius, renkant kiekybinę ir kokybinę informaciją. Renkant kiekybinę informaciją svarbiausi šie rodikliai:

- 1) duomenys apie vidutinį metinį nedarbo lygį rajone pagal atskirus požymius- lytį, amžių, išsilavinimą, gyvenamąją vietą;
- 2) duomenys apie vidutinį darbo užmokesčio lygį rajone;
- 3) duomenys apie gyventojų skaičiaus dinamiką;
- 4) duomenys apie rajono ekonominius rodiklius (BVP, Investicijas ir t.t.);
- 5) pašalpas gaunančių gyventojų skaičius, vien iš pašalpų gyvenančių šeimų ir asocialių bei probleminių skaičius, benamių skaičius;
- 6) rajone organizuojamų kultūrinių renginių skaičius, jų lankomumas, dalyvių skaičius;
- 7) duomenų rinkimas vykdant periodines apklausas apie gyventojų pasitenkinimo lygį sveikatos priežiūros, socialinės rūpybos bei švietimo įstaigų veikla.
- 8) Kiti duomenys, kuriuos pateikia Lietuvos Respublikos statistikos departamentas.

Renkant kokybinę informaciją tikslinga užsakyti galimybių studijas šioms pagrindinėms sritims įvertinti: turizmas, švietimas, socialinė rūpyba, sveikatos apsauga, kultūra, verslas ir investicijos, statybos, būstas.

Kiekybinių rodyklių analizę rekomenduojama daryti kiekvienais metais. Galimybių studijas skirtingoms sritims siūlome rengti bent kas keturi metai. Rengiant plano sprendiniuose numatytus projektus, būtina atlikti poveikio socialinei- ekonominei aplinkai vertinimą ir parengti priemonių planus neigiamo poveikio mažinimui ir teigiamo poveikio didinimui.

Rengiant plano sprendiniuose numatytus investicinius, techninius ir darbo projektus, galinčius turėti neigiamų pasekmių aplinkai, būtina atlikti poveikio aplinkai vertinimą ir parengti priemonių planus neigiamo poveikio mažinimui.

1.10. Santrauka

Akmenės rajono bendrajame plane nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos planavimas sprendžiamas atsižvelgiant į šiuos strateginius ir planavimo dokumentus:

- Valstybinę ilgalaikės plėtros strategiją;
- Nacionalinę darnaus vystymosi strategiją;
- Lietuvos Respublikos teritorijos bendrąjį planą.

Galimos reikšmingos pasekmės socialinei- ekonominei aplinkai: sveikatos priežiūros įstaigų restruktūrizavimas, sukurtos sąlygos verslumui skatinti, kultūros centro tolesnė renovacija, gamtinio karkaso formavimas, sudarant prielaidas kraštovaizdžio ekologiškai pusiausvyrai.

1. Akmenės rajono bendrojo plano socialinės-ekonominės dalies sprendiniai parengti vadovaujantis Valstybės ilgalaikės raidos strategija (Žin., 2002, Nr. 113-5029), Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano sprendiniais (Žin., 2002, Nr.110-4852), Nacionaline darnaus vystymosi strategija (Žin., 2003, Nr. 89-4029), Respublikos sveikatos priežiūros įstatymu (Žin., 1998, Nr. 109-2995), Lietuvos sveikatos apsaugos ministro nutarimu Nr. 647 „Dėl antrojo sveikatos priežiūros įstaigų restruktūrizavimo etapo strategijos patvirtinimo“, Seimo nutarimu „Dėl Valstybės švietimo strategijos 2003 – 2012 metų nuostatų“ (Žin., 2003, Nr. 71-3216), Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymu (Žin., 1991, Nr. 23-593), Socialinių paslaugų įstatymu (Žin., 2006, Nr. 17-589) ir kitais dokumentais;
2. Remiantis prognozėmis, jei bendrasis planas nebus vykdomas, Akmenės rajone toliau didės emigracija, mažės darbingo amžiaus gyventojų, liks neišnaudotas rajono potencialas versle, turizme ir kitose reikšmingose srityse.
3. Pagrindinės problemos, su kuriomis susiduria viešosios Akmenės rajono įstaigos, yra nepakankamas finansavimas bei lėšų pritraukimas. Tai užkerta kelia aktyvesniam miesto ir kaimo gyventojų įtraukimui į kultūrinę, edukacinę ir socialinę veiklą.

4. Konkretūs sprendiniai nukreipti į subalansuotą plėtrą (tiesioginis teigiamas poveikis). Konkrečiau – mišrūs pilnai suformuoti gyvenamieji rajonai su darbo vietomis, želdynais, pilna socialine infrastruktūra leis užtikrinti geros kokybės gyvenimo sąlygas, naujai formuojami gyvenamieji rajonai bus kokybiškesni pagal gyvenimo sąlygas, aprūpinti švietimo, sveikatos apsaugos, socialinės rūpybos, kultūros įstaigomis.
5. Sprendinių poveikis yra teigiamas (patys BP tikslai siejami su teigiamų tikslų įgyvendinimu BP priemonėmis) ilgalaikis (viena svarbiausių sprendinių poveikio ilgalaikiškumo sąlygų – sprendinių tęstinumas). BP sprendinių ilgalaikiškumas koncepcijoje numatytas iki 2027 metų, o konkretizuotuose sprendiniuose – iki 2017 metų. Akmenės rajono struktūra, išvystyta per planuojamą laikotarpį, jaus teigiamas pasekmes ne vieną dešimtmetį
6. Pagrindinės taikytinos priemonės reikšmingoms neigiamoms Bendrojo plano socialinės-ekonominės dalies sprendinių įgyvendinimo pasekmėms išvengti yra:
 - nedarbo lygio mažinimo priemonės derinti su rinkoje paklausių specialistų rengimu, šiam uždaviniui įvykdyti tikslinga bendradarbiauti su švietimo ar ugdymo įstaigomis;
 - vykdant pertvarkas Akmenės rajono švietimo įstaigose atsižvelgti į mokinių pasiskirstymą po gyvenamąsias teritorijas ir kitą statistiką, kuri padėtų išvengti klaidingų sprendimų;
 - sociologinių tyrimų vykdymas siekiant išsiaiškinti galimą gyventojų pritarimą ar nepritaringumą sprendiniams, sprendinio reikalingumą;
 - verslo plėtojimo sritis grįsti išsamiomis gyventojų poreikių analizėmis, esamos darbo jėgos pasiūla, galimos apmokyti darbo jėgos pasiūla.
7. Pagrindinė problema bendrojo plano sprendinių poveikio aplinkai socialinėje - ekonominėje dalyje vertinimo metu – statistinių duomenų apie Akmenės rajoną parinkimas, kurie padėtų objektyviai nustatyti esamą padėtį ir išvelgti pokyčių reikalaujančius elementus.
8. Siekiant kokybiškos Bendrųjų planų ekonominių-socialinių sprendinių įgyvendinimo stebėsenos būtina pagerinti statistinių duomenų rinkimą ir kaupimą. Rengiant plano sprendiniuose numatytus projektus, būtina atlikti poveikio socialinei- ekonominei aplinkai vertinimą ir parengti priemonių planus neigiamo poveikio mažinimui.

2. GAMTINIS KARKASAS

2.1. Planavimo tikslai

Akmenės rajono bendrojo plano koncepcijoje nustatyta bendrųjų ir specialiųjų teritorijos vystymo tikslų sistema numatanti nuosekliai įgyvendinti Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane įtvirtintus darnaus vystymo principus, užtikrinančius sveiką aplinką bei reglamentuojančius tinkamą gamtinių bei socialinių išteklių naudojimą.

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano gamtinio karkaso koncepcija glaudžiai siejasi ir su kitais Lietuvos Respublikos teisės dokumentais:

- ❑ Lietuvos aplinkos apsaugos strategija (Veiksmų programa, 1996)
- ❑ Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano sprendiniais (Žin., 2002, Nr. 110-4852),
- ❑ Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymu,
- ❑ Šiaulių regiono 2004 – 2006 metų plėtros planu patvirtintu Šiaulių apskrities Regiono plėtros tarybos 2003 m. rugsėjo 25d. sprendimu.
- ❑ Lietuvos respublikos vyriausybės nutarimu dėl Čepkelių, **Kamanų** ir Viešvilės valstybinių rezervatų nuostatų patvirtinimo (1999 m. lapkričio 8 d. Nr. 1234), *Antraštės pakeitimas* (Nr. 1817, 2002-11-19, Žin., 2002, Nr. 112-5012 (2002-11-22))
- ❑ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu dėl Kamanų rezervato tvarkymo plano nuostatų patvirtinimo (2006 m. gegužės 18 d. Nr. D1-244)
- ❑ Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimu dėl Kurtuvėnų, Veisiejų, **Ventos**, Žagarės regioninių parkų zonavimo schemų patvirtinimo (1995 m. vasario 15 d. Nr. 247), *aktuali redakcija* (2006m. liepos 24d., Žin., 2006, Nr. 82-3267 (2006-07-27)).
- ❑ Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimu dėl **Ventos**, Žagarės regioninių parkų ir jų zonų ribų patvirtinimo (1996 m. kovo 12 d. Nr. 337), *aktuali redakcija* (Nr. 1254, 2005-11-21, Žin., 2005, Nr. 138-4974 (2005-11-24))
- ❑ Ventos regioninio parko ir jo ribų tvarkymo planu (šiuo metu rengiamas);
- ❑ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu dėl Ventos regioninio parko apsaugos reglamento patvirtinimo (2002 m. rugpjūčio 10 d. Nr. 434)
- ❑ LRV nutarimu „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų arba jų dalių, kuriose yra paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų nustatymo“ (Žin., 2004, Nr. 55-1899),
- ❑ Akmenės rajono turizmo plėtros galimybių studija (2005 m. lapkričio 30d.)

- ❑ LR aplinkos ministro 2005 m. 06 15d. įsakymu Nr. D1-302, kuriuo yra patvirtintas Vietovių, atitinkančių gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, sąrašo, skirtas pateikti Europos Komisijai (Žin., 2005, Nr. 105-3908),
- ❑ Žemės ūkio ir kaimo plėtros strategija,
- ❑ Valstybinės vandenų taršos ir žemės ūkio šaltinių mažinimo programa,
- ❑ Valstybinis strateginis atliekų tvarkymo planas.

Bendrojo plano koncepcija su aukščiau išvardintais įstatymais ir dokumentais yra susijusi hierarchiniais ryšiais per tikslų, uždavinių bei sprendinių detalizavimą bei vertinimą.

Pagrindinis Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano koncepcijos tikslas yra rajono teritorijos darnaus vystymosi užtikrinimas. Pasirinktam pagrindiniam strateginiam tikslui realizuoti įtvirtintos šios pagrindinės teritorijos vystymo nuostatos:

- ❑ **gyvenimo kokybės gerinimas** plėtojant socialinę, kultūrinę ir techninę infrastruktūrą;
- ❑ **ekonominio augimo skatinimas** ūkinę veiklą diferencijuojant pagal teritorinio potencialo ypatumus;
- ❑ **aplinkos kokybės užtikrinimas** optimizuojant gamtonaudą, vystant aplinkosaugos mastus, išsaugant, atkuriant ir didinant kraštovaizdžio savitumą.

Bendrojo plano pagrindiniai tikslai – suplanuoti savivaldybės teritorijos tvarkymą ilgalaikiai perspektyvai, nustatyti aplinkos, biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsaugos kryptis, užtikrinant šias sąlygas:

1. Kraštovaizdžio apsaugos užtikrinimo uždaviniai:

- ❑ optimizuoti saugomų teritorijų tinklą ir užtikrinti jų apsaugą nuo nepageidautos technologinės invazijos,
- ❑ išsaugoti vertingus ir jautrius gamtinius elementus – natūralią takoskyrų kraštovaizdžio struktūrą, upių su sekliais slėniais kraštovaizdį,
- ❑ išsaugoti nuo sunaikinimo išlikusius miestų ir miestelių gamtinio kraštovaizdžio fragmentus,
- ❑ neleisti išlikusios natūralaus hidrografinio tinklo struktūros keitimo. Optimizuoti sureguliuotų vandens telkinių hidrologinį režimą, skatinti ir vykdyti hidrografinio tinklo renatūralizaciją,
- ❑ užtikrinti išekspluatuotų karjerų rekultivavimą panaudojant žemės miškų ūkio gamybai ar rekreacinėms reikmėms,
- ❑ sumažinti dirvožemio, oro, paviršinių ir požeminių vandenų taršą,

2. Biologinės įvairovės apsaugos uždaviniai:

- ❑ užtikrinti Natura-2000 teritorijų formavimą ir jų integraciją į nacionalinę saugomų teritorijų sistemą,
- ❑ išsaugoti nuo degradavimo miškų, vidaus vandenų, pelkių, natūralių pievų ekosistemas, apsaugant jas nuo tiesioginio naikinimo, o taip pat palaikant jose biocenozių rūšinės sudėties įvairovę,
- ❑ išvengti gyvūnų populiacijų dispersijos, paukščių ir žuvų migracijos kelių įprastinės aplinkos keitimo,
- ❑ tausoti ir atkurti šalutinius miško, medžiojamosios faunos bei žuvų išteklius.

2.2. Esama būklės analizė

Akmenės savivaldybės teritorijos aplinkos būklės analizė buvo atlikta 2003 – 2006 metų laikotarpiui (žr. Akmenės rajono teritorijos bendrojo plano esamos būklės gamtinę dalį). Aplinkos būklę savivaldybės teritorijoje atspindi pagrindinių jos elementų kokybė:

- 1) Oro kokybė,
- 2) Vandens kokybė,
- 3) Dirvožemio kokybė,
- 4) Biologinė įvairovė ir kraštovaizdžio kokybė.

Šių aplinkos elementų kokybė apsprendžia bendrą aplinkos būklę. Jų kokybės pokyčiai neigiama arba teigiama linkme įtakoja tiek santykinai natūralaus, tiek ir antropogenizuoto kraštovaizdžio būklę. Tame tarpe sąlygoja biotos struktūrinių dalių (populiacijų) erdvinis bei rūšinius pokyčius.

Oro kokybė

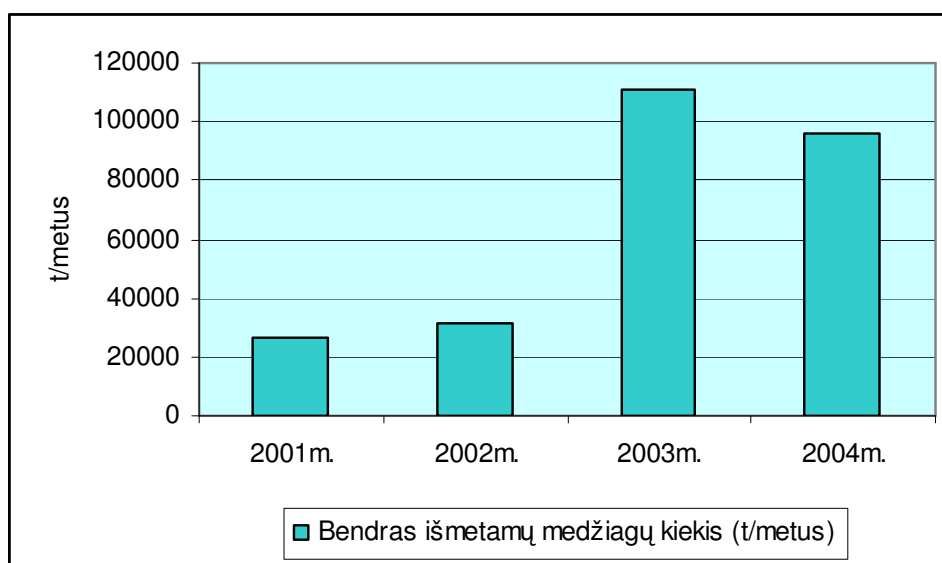
Teršalų išmetimo į aplinkos orą apskaitą Akmenės rajone skirtingais metais vykdė 13 - 17 įmonių. Šių įmonių stacionariuose taršos šaltiniuose susidarė 26202,698 - 110771,289 tonų/metus teršalų, iš kurių sugaudyta ir utilizuota 23874,17 - 107708,157 tonų/metus, o 2825,775 - 3524,632 tonų/metus pateko į aplinkos orą (2.2.1. lentelė).

2.2.1. lentelė. Išmestų iš stacionarių taršos šaltinių, utilizuotų bei patekusių į aplinkos orą teršalų kiekiai Akmenės rajone 2001 – 2004 m. (Aplinkos apsaugos agentūra, 2005)

	Bendras išmetamų medžiagų kiekis (t/metus)	Pateko į valymo įrenginius (t/metus)	Sugaudyta ir utilizuota (t/metus)	Pateko į atmosferą (t/metus)
2001m	26202,698	23874,17	23376,923	2825,775
2002m	31635,117	29012,656	28528,778	3106,339

.				
2003m	110771,289	107708,157	107246,657	3524,632
.				
2004m	96219,215	93491,529	92966,409	3252,806
.				

Didžiausias išsiskyręs teršalų kiekis Akmenės rajono aplinkos ore nustatytas 2003m., mažiausias – 2001m. Pagal turimus duomenis pastaraisiais metais matyti išmetamų medžiagų iš stacionarių taršos šaltinių didėjimo tendencija (**2.2.1. pav. Teršalų emisija, išmesta į atmosferą Akmenės rajone 2001 – 2004 m. (Aplinkos apsaugos agentūra, 2005))**

2.2.1. pav. Teršalų emisija, išmesta į atmosferą Akmenės rajone 2001 – 2004 m. (Aplinkos apsaugos agentūra, 2005)

Per 2001m. - 2004m. Akmenės rajone į aplinkos orą pateko 2825,775 – 3524,632 tonų/metus neišvalytų teršalų. Didžiausią šių teršalų dalį sudarė dujinės medžiagos, kurių tarpe dominavo azoto oksidai.

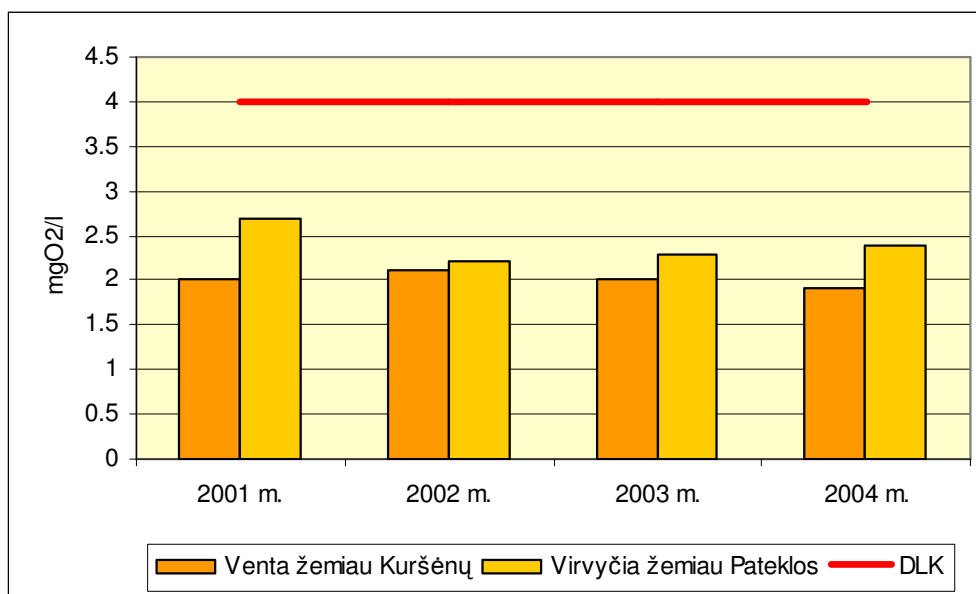
Vandens kokybė

Išanalizavus 2001 – 2004 m. Akmenės rajone tekančių upių vandens kokybės duomenis pagal biologinius parametrus (dugno makrobestuburius) pastebėta, kad ji smarkiai nekito ir buvo vidutinė (vanduo vidutiniškai užterštas). Biotinio indekso vertė, pagal kurią yra vertinama upių vandens kokybė, skirtingais metais tirtose upėse kito nuo 3 (smarkiai užterštas, 2003 m. Virvytėje žemiau Pateklos) iki 7 (geras, 2004 m. Ventoje žemiau Kuršėnų).

Pagal įvairius cheminius parametrus Akmenės rajone tekančių upių vandens kokybė taip pat buvo stabili ir kito nežymiai.

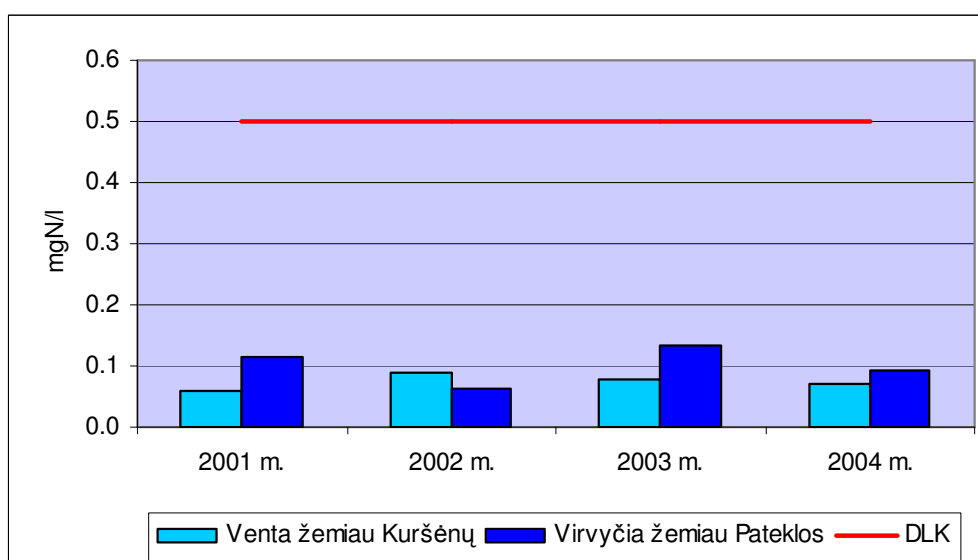
Ištirpusio deguonies koncentracija 2001 – 2004 m. Virvytės bei Ventos upėse svyravo nuo 9,7 iki 10,3 mg/l, vandens prisotinimas deguonimi taip pat buvo geras ir svyravo nuo 84 % iki 93

%). Biocheminis deguonies suvartojimas per 7 paras buvo neaukštas ir tirtose upėse neviršijo didžiausios leistinos koncentracijos (toliau - DLK) (2.2.2. pav.).

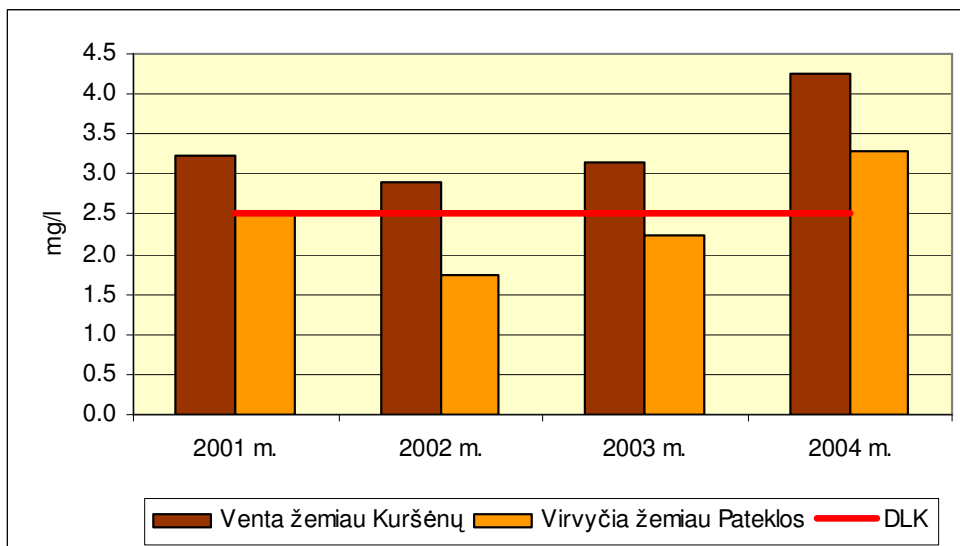

2.2.2. pav. Biocheminis deguonies suvartojimas Ventos ir Virvytės upėse 2001 – 2004 m. (Aplinkos apsaugos agentūra, 2005)

2001 – 2004 m. Virvytės bei Ventos upėse stebėtos didesnės kai kurių azoto junginių koncentracijos. Nors amonio azoto (NH₄-N) koncentracijos neviršijo DLK (2.2.3. pav.), bendrojo azoto (N bendras) kiekiai tirtose upėse buvo kiek aukštesni (2.2.4. pav.).

2.2.3. pav. Amonio azoto koncentracijos Ventos ir Virvytės upėse 2001 – 2004 m. (Aplinkos apsaugos agentūra, 2005)

2.2.4. pav. Bendrojo azoto koncentracijos Ventos ir Virvytės upėse 2001 – 2004 m. (Aplinkos apsaugos agentūra, 2005)

Ventos upėje nustatytos bendrojo azoto koncentracijos 2001 – 2004 m. viršijo DLK. Bendrojo fosforo kiekiai tirtose upėse skirtingais metais svyravo nuo 0,091 iki 0,176 mg P/l ir dauguma atvejų viršijo paviršinio vandens telkiniams nustatytas normas

Dirvožemio kokybė

Dirvožemio ekologinė būklė Akmenės rajone buvo tirta, sudarant Lietuvos Geocheminį atlasą (Kadūnas ir kt., 1999). Šių tyrimų metu buvo nustatytos sunkiųjų metalų koncentracijos paviršiniame skirtingos mineralinės sudėties dirvožemio sluoksnyje, upių dugno nuosėdose ir sniego dangos dulkėse.

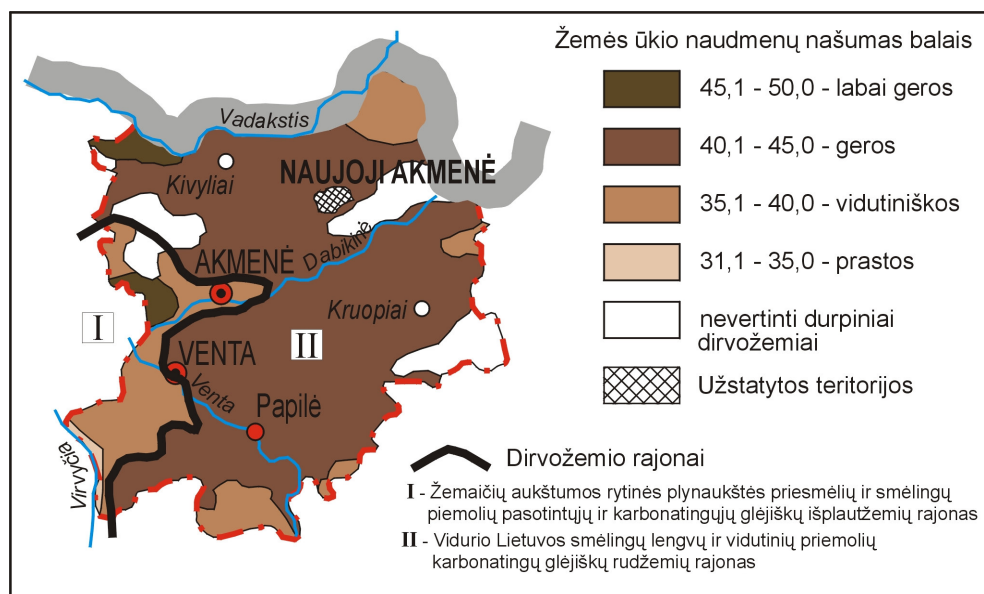
Akmenės rajone nustatytos padidintos šių elementų koncentracijos:

- Itrio (**Y**)- > 37,7 ppm Akmenės rajono šiaurės rytinės dalies upelių dugno nuosėdose.
- Ličio (**Li**)- >24,8 ppm Akmenės rajono vakarinės dalies priemolio ir molio dirvožemyje ir upelių dugno nuosėdose;
- Mangano (**Mn**) > 586 ppm rajono pietrytinės dalies sėlinguose dirvožemiuose. ir 1303-1737 ppm upelių dugno nuosėdose piečiau Ventos miestelio.
- Molibdeno (**Mo**) >1,23 ppm rajono vakarinės dalies upelių dugno nuosėdose.
- Nikelio (**Ni**) >18,9 ppm rajono pietinės ir centrinės dalies priemolio – molio ir durpinguose dirvožemiuose. > 19,8 ppm šiaurės rytinės rajono dalies upelių dugno nuosėdose.
- Švino (**Pb**)- nuo 22,7 iki 30,2 ppm durpingame dirvožemyje rajono šiaurės vakarinėje dalyje.

Palyginti su kitais Lietuvos rajonais, bendras dirvožemio užterštumas Akmenės rajone yra santykinai nedidelis, tačiau atliktais tyrimais nebuvo vertinama koncentruotos taršos židinių įtaka

dirvožemio kokybei. Žmogaus ūkinės veiklos sąlygotą dirvožemio taršą atspindi Pb, Mo, Mn ir kitų elementų koncentracijos. Sunkieji metalai kaupiasi daugiausiai durpingame dirvožemyje, o su paviršiniu ir gruntiniu vandeniu patenka į upių dugno nuosėdas. Kai kurių iš technogeninių elementų koncentracijų padidėjimas nustatytas šiaurės rytinėje Akmenės rajono dalyje.

Kadangi Akmenės rajono teritorijos didesnėje dalyje vyrauja gero našumo (40 – 45 balai) (2.2.5. pav. Akmenės rajono dirvožemių našumas) dirvožemiai, šios Akmenės rajono dalies teritorija yra viena iš tinkamiausių žemės ūkio vystymui Lietuvoje.

2.2.5. pav. Akmenės rajono dirvožemių našumas

Dirvožemio erozijos problema šio rajono teritorijai nėra būdinga. Eroduoti dirvožemiai čia sudaro tik iki 4% rajono savivaldybės teritorijos dalies. Tai lemia sunki granulimetrinė dirvožemio sudėtis (vidutinis, sunkus bei dulkiški priemoliai) bei to sąlygotas jų įmirkimas bei lygus ir mažai banguotas teritorijos paviršius.

Biologinė įvairovė ir kraštovaizdžio kokybė

Akmenės rajono biologinę įvairovę ir floros bei faunos savitumus lemia:

- unikalus silpnai nuotakios Ventos vidurupio žemumos geologinio pagrindo ir paviršiaus reljefo derinys;
- gausus sekliaslėnių upių, tarnaujančių migracijos koridoriais, tinklas;
- savitas klimatas ir paviršinių hidrologinis režimas;
- didelė moreninėms lygumoms būdingų pelkių įvairovė;
- savita ūkinės veiklos raida (intensyvus žemės ūkis didesnėje rajono dalyje; žemėnaudos savitumai ir žemės reformų specifika).

Bendrojo plano sprendiniams jautrios Akmenės rajono teritorijos pasižymi didele buveinių įvairove. Miškai, palyginus su kitais šiaurės Lietuvos administraciniais rajonais užima nemažus plotus, kuriuose vyrauja eglynai ir drebulynai. Nestipriai išreikštu savitu mikroklimatu pasižymi seklūs upių slėniai.

Kaip vertingo kraštovaizdžio teritorijas Akmenės rajone reikia paminėti mažai nuotakią Ventos vidurupio žemumą dalinama vidutinio gilumo Ventos slėniu ir visame plote suskaidytą negiliais upių slėniais ir aukštapelkių kompleksais.

Vienas iš pagrindinių šiandienos kultūrinio kraštovaizdžio požymių apsprendžiančių jo ekologinį stabilumą – žemėnaudų teritorinė struktūra. Nors Akmenės rajone kraštovaizdį stabilizuojantis žemėveikslis – miškai sudaro 31,6 % teritorijos (miškų ūkio paskirties žemė 27,3 %), tačiau jų išsidėstymas teritorijoje yra labai netolygus. Išskirtinai stambūs miškų masyvai tarp didelių plotus užimančių agrarinių plynų. Tarpukaryje kraštovaizdžio geoekologinį stabilumą palaikė žemas antropogeninės apkrovos lygis. Vidutiniškai suskaidyta kraštovaizdžio struktūra su gausiais natūralių žemėveikslių (miškų, pelkaičių, drėgnų pievų) intarpais. Tarybiniais metais ši smulkiasklypė žemėveikslių struktūra buvo radikaliai pakeista pritaikyta technizuotam žemės dirbimui: stipriai sustambinti laukai, sureguliuotas vandentėkmių tinklas, sumažintas natūralių žemėveikslių kontūringumas. Akmenės rajono stipriai agrariškai įsavintose teritorijose opiausia yra pasklidusios taršos iš žemės ūkio problema. Vandens erozijos pavojus nėra didelis, išskyrus lokalaus paplitimo upių paslėnio teritorijose. Vėjo erozijos – defliacijos problema aktuali agrarinėse plynėse pavasariniu laikotarpiu.

Nemaža dalis Akmenės rajono teritorijos išlaikė pirminį ar artimą pirminiam natūralumą. Tam pirmiausia pasitarnavo gamtinė situacija. Upių takoskyrose didelius plotus užimančios įvairaus tipo pelkės, bei stipriai padrėkusios teritorijos gerokai apsunkino ir sulėtino žemių įsisavinimo procesą. Kai kurie plotai buvo pradėti sausinti, bet dėl apsunkintų vandens nutekėjimo sąlygų upių takoskyrose rezultatai nebuvo efektyvūs. Tad pačios gamtinės situacijos jos buvo apsaugotos nuo žemių įsisavinimo invazijos – išlaikė natūralų pobūdį, organiškai susiklosčiusius žmogaus ir gamtos santykius. Pastarosios Akmenės rajono teritorijos formuojančios gamtinio karkaso struktūrą šiuo metu atlieka kraštovaizdžio geoekologinio stabilizavimo funkciją. Geoekologiniu požiūriu svarbios yra teritorijos padengtos daugiamete augmenija - miškais, o taip pat ir kiti sąlyginai natūralūs žemėveiksliai: pelkės, pievos, kurie yra kaip pagrindas rajono teritorijos gamtinio karkaso - kompensacinės ekologinės sistemos su atitinkama reglamentų sistema formavime.

2.3. Teritorijos, kurios gali būti reikšmingai paveiktos

Akmenės rajono savivaldybės bendrojo plano sprendiniams jautrių teritorijų grupei tikslinga priskirti Kamanų gamtinį rezervatą, vieną kompleksinės apsaugos teritoriją (Ventos regioninį parką), rajono teritorijoje esančius valstybinius draustinius (2.1 lentelė), o taip pat jų sudėtyje ir atskirai esančius gamtos paveldo objektus (5 valstybės saugomi gamtos paveldo objektai) ir NATURA 2000 teritorijas (2 buveinių apsaugai skirtos teritorijos (2.2 lentelė) ir 2 paukščių apsaugai svarbios teritorijos (2.3 lentelė)).

2.3.1 lentelė. Akmenės raj. valstybinių saugomų teritorijų, kurios gali būti reikšmingai paveiktos, sąrašas

Eil. Nr.	Kategorija Pavadinimas	Plotas (ha)	Savivaldybė	Apsaugos tikslai
1	2	3	4	5
<i>R e z e r v a t a i</i>				
1.	Kamanų	3 948 (3 960)	Akmenės raj., Mažeikių raj.	Išsaugoti didžiausiai ir vertingiausiai Šiaurės Lietuvos molingųjų lygumų pelkinei ir mišrių miškų ekosistemai su jai būdinga ir reta augalija bei gyvūnija.
1	2	3	4	5
<i>R e g i o n i n i a i p a r k a i</i>				
2.	Ventos	7 130 (10 630)	Akmenės raj., Mažeikių raj., Šiaulių raj.	Išsaugoti Ventos paslėnių kraštovaizdį, jo gamtinę ekosistemą bei kultūros paveldo vertybes, jas tvarkyti ir racionaliai naudoti.
<i>B o t a n i a i d r a u s t i n i a i</i>				
3.	Pavirvyčių	27 (62)	Akmenės raj., Mažeikių raj.	Išsaugoti užliejamų pievų ir miškapievių augalų bendrijas Virvytės slėnyje su retų rūšių augalų augavietėmis
<i>T e l m o l o g i n i a i d r a u s t i n i a i</i>				
4.	Girkančių	159	Akmenės raj.	Išsaugoti Ventos vidurupio lygumai būdinga Girkančių pelkę

5.	Karniškių	181	Akmenės raj.	Išsaugoti Ventos vidurupio lygumai būdinga Gerkiškių pelkę
----	-----------	-----	--------------	---

Akmenės raj. esantys valstybės saugomi gamtos paminklų (gamtos paveldo objektų) sąrašas, kurie gali būti reikšmingai paveikti:

geologiniai objektai: Papilės atodanga *.

botaniniai objektai: Dovydžių ąžuolas, Rudikių ąžuolas*, Užbrasčių ąžuolas, Papilės 15-kamienė liepa*.

* gamtos paveldo objektai esantys saugomose teritorijose.

2.3.2. lentelė. Gamtinių buveinių apsaugai svarbios teritorijos Akmenės rajone, kurios gali būti reikšmingai paveiktos.

Eil. Nr.	Vietovės pavadinimas	Plotas (ha)	Savivaldybė	Vertybės dėl kurių atrinkta vietovė
1	2	3	4	5
1.	Kamanų pelkė	6411	Akmenės r. Ribos sutampa su Kamanų rezervato, ir jo buferinės zonos ribomis.	Natūralūs distrofiniai ežerai, Aktyvios aukštapelkės, Tarpinės pelkės ir liūnai, Pelkėti lapuočių miškai, Vakarų taiga, Pelkiniai miškai, Baltamargė šaškytė, Plačialapė klumpaitė, Skiauterėtasis tritonas.
2.	Ventos upė	657	Akmenės r. Patenka į Ventos regioninį parką (dalis regioninio parko vandens ūkio zonos).	Kirtiklis

2.3.3 lentelė. Paukščių apsaugai svarbios teritorijos Akmenės rajone, kurios gali būti reikšmingai paveiktos.

Eil. Nr.	Paukščių apsaugai svarbi teritorija	Savivaldybė	Vertybės dėl kurių atrinkta vietovė
1	2	3	4
1.	Kamanų valstybinis rezervatas, rezervato apsaugos zona Kamanų pelkė	Akmenės raj., Mažeikių raj.	pievinės lingės (<i>Circus pygargus</i>), tetervinai (<i>Tetrao tetrix</i>), griežlės (<i>Crex crex</i>), dirviniai sėjikai (<i>Pluvialis apricaria</i>), tikučiai (<i>Tringa glareola</i>); migruojančių baltakakčių žąsų (<i>Anser albifrons</i>) ir želmeninių žąsų (<i>Anser fabalis</i>) sankauptų vieta.
2.	Ventos regioninio parko dalis, Ventos upės apsaugos zonos dalis Ventos upės slėnis	Akmenės raj., Mažeikių raj., Šiaulių raj.	griežlės (<i>Crex crex</i>), tulžiai (<i>Alcedo atthis</i>).

Pagrindinė gamtinio kraštovaizdžio, kaip teritorinės sistemos stabilumo garantija yra pilnaverčio gamtinio karkaso - kompensacinės ekologinės sistemos su atitinkama reglamentų sistema formavimas. Tam, kad būtų garantuota gamtinių ir kultūros paveldo kompleksų bei objektų apsauga, kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, biologinės įvairovės ir genetinio fondo išsaugojimas, gamtos išteklių atkūrimas, sudarytos palankios sąlygos pažintinei rekreacijai, moksliniams tyrimams bei aplinkos būklės stebėjimams, propaguojama gamtos ir kultūros paveldo apsauga, vertingiausiose kraštovaizdžio teritorijose buvo įsteigtos saugomos teritorijos.

Šias bei kitas ekologiškai svarbias teritorijas, užtikrinančias kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, į krašto tvarkymą subalansuojančią bendrą sistemą jungia gamtinis karkasas, kuris padengia 55% rajono teritorijos.

Akmenės rajono bendrojo plano koncepcijos sprendiniams ypač jautrios teritorijos atitinka rajono teritorijoje lokalizuotų saugomų teritorijų plotus (13,98%).

Šių teritorijų kraštovaizdžio apsaugos, naudojimo ir tvarkymo reikalavimai nustatomi saugomų teritorijų tvarkymo planuose (planavimo schemose), kurie yra svarbiausi saugomų teritorijų apsaugą ir tvarkymą reglamentuojantys dokumentai - galimų negatyvių procesų ribojimo garantas. Be patvirtintos kraštovaizdžio tvarkymo strategijos esančiuose regioniniuose parkuose

(priklauso bendrojo plano sprendinių poveikiui jautrioms teritorijoms) yra daug sudėtingiau užtikrinti reikiamą vertybių apsaugą.

Aplinkos būklę Akmenės rajono saugomose teritorijose, kurios yra jautrios bendrojo plano sprendiniams, labiausiai įtakoja šie procesai:

- 1) žemės privatizavimas,
- 2) žemės naudojimo intensyvinimas,
- 2) miško naudojimo intensyvėjimas,
- 4) administracinės tvarkos ir atsakomybės silpnėjimas,
- 5) informacijos nepakankamumas,
- 6) ekologinio sąmoningumo nebuvimas.

Pastarieji procesai sudaro grėsmę kompleksinės ir specializuotos apsaugos teritorijų vertybėms, tačiau saugomose teritorijoje kurioms parengti tvarkymo planai, daugumos paminėtų procesų grėsmė žymiai sumažėja. Paminėti neigiamieji procesai Akmenės rajono teritorijoje daugiausia reiškiasi gamtinio karkaso teritorijose. Palyginus su kitais šalies rajonais bendrą aplinkos būklę Akmenės rajono saugomose teritorijose galima būtų vertinti kaip patenkinamą. Ta patį galima pasakyti apie gamtinio karkaso teritorijas, kurių didžiosios dalies (apie 81% nuo viso gamtinio karkaso užimamo ploto) natūralumas yra santykinai didelis, t.y. teritorijos, kuriose išlaikomas ir saugomas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis, bei teritorijos kuriose būtina palaikyti ir stiprinti esamą kraštovaizdžio natūralumą

2.4. Su bendruoju planu susijusios aplinkos apsaugos problemos

Remiantis Akmenės rajono išteklių naudojimo prioritetais ir su tuo susijusiomis problemomis ir kylančiais konfliktais, išskiriami probleminiai arealai, kurie skaidomi į dvi grupes: **kraštotvarkinius** ir **agrarinčius**.

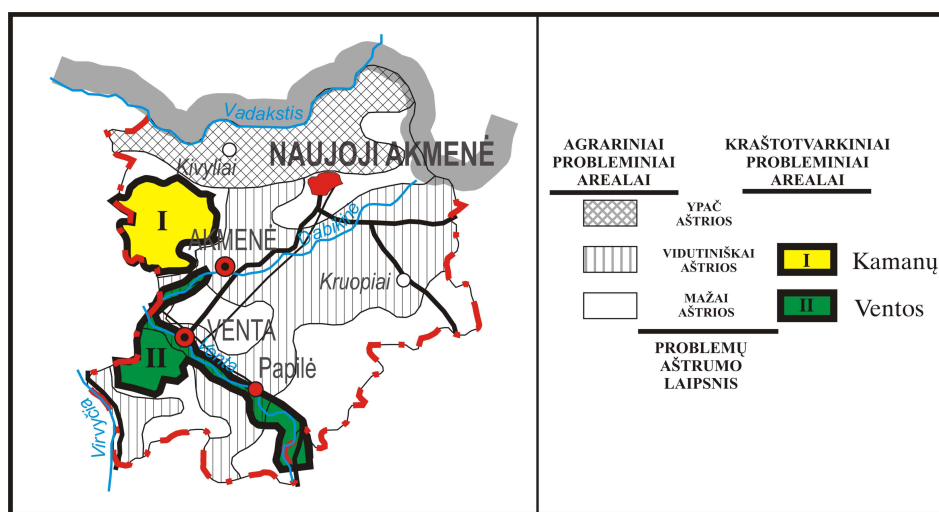
2.4.1. Kraštotvarkiniai probleminiai arealai

Kraštotvarkiniams probleminiams arealams teoriškai yra būdinga trijų tipų problemų pobūdis:

1. **Kokybinės (funkcinės) problemos** – neigiamų tendencijų įvairiais teritorijos raidos aspektais įsigalėjimas.
2. **Juridinės (metafunkcinės) problemos** – neatitikimas tarp esamo ir pageidautino optimalaus vietovės teisinio statuso.
3. **Konkurencinės (interfunkcinės) problemos** – konkurencija tarp funkcijų, naudojant apibrėžtas teritorijas.

Atskiroms probleminėms Akmenės rajono teritorijoms yra būdingos skirtingo pobūdžio su teritorijų naudojimu bei aplinkosauga susijusios problemos, o taip pat skirtingas jų kiekis bei vidinė struktūra. Remiantis problemų aštrumo laipsniu bei nevienodu jų pobūdžiu, Akmenės rajone yra išskiriami 2 kraštotvarkiniai probleminiai arealai (2.1 pav.):

1. **Kamanų** – kyla problemos dėl Kamanų pelkės valstybinio gamtinio rezervato konservacinio režimo ir gamtonaudos suderinamumo (vidutinio aštrumo kokybinė (funkcinė) problema.).
2. **Ventos** – Ventos regioninio parko ūkinio bei rekreacinio naudojimo ir gamtosaugos interesų nesuderinamumo problema (mažo aštrumo kokybinė (funkcinė) problema).

2.1 pav: Akmenės rajono savivaldybės teritorijos probleminiai arealai

2.4.2. Agrariniai probleminiai arealai

Nemaža Akmenės rajono teritorijos dalis yra labai intensyviai agrariniu požiūriu įsavinta. Išimtį sudaro tik silpnai nuotakūs (takoskyrose esantys) ir dėl to stipriai padrėkę ir užpelkėję paviršiai rajono vakarinėje ir pietrytinėje dalyse. Šios teritorijos dalis agrariškai silpnai įsavinta. Labai intensyviai agrariniu požiūriu įsavinti plotai sąlygoja aplinkosaugines problemas, kurių pobūdį ir sudėtingumą apibūdina sudėtingumo agrariniai probleminiai arealai. Ypač svarbų vaidmenį kraštovaizdžio stabilumui Akmenės rajono teritorijoje vaidina miškų gausumas. Mažas miškų plotas teritorijoje parodo intensyvų teritorijos ūkinio (agrarinio) įsavinimo laipsnį, o pastarasis – ekologinių problemų aštrumą. Pagal tai, Akmenės rajono teritorijoje yra išskiriami trijų sudėtingumo kategorijų agrariniai probleminiai arealai:

I – Ypač aštrių (ypač sudėtingų) agrarinių problemų arealai. Jie apima bemiškes (agrariniu požiūriu labai intensyviai įsavintas) Akmenės rajono šiaurinės dalies teritorijas, kuriose vėjo ir vandens erozija reiškiasi silpnai, tačiau suformuotos agrarinės plynės sąlygoja tokius nepageidautinus procesus, kaip aplinkos mikroklimato reguliavimo susilpnėjimą, to sąlygotą

didesnį neigiamo pobūdžio ekstremalių reiškinių poveikį žemės ūkio kultūroms bei kitus nepageidautinus reiškinius.

II – aštrių (vidutinio sudėtingumo) agrarinių problemų arealai. Jiems priskiriamos agrariniu požiūriu vidutiniškai intensyviai įsavintos Akmenės rajono teritorijos dalys, kuriose miškų trūkumas sąlygoja analogiško pobūdžio, tačiau silpniau išreikštas problemas lyginant su sudėtingais agrariniais probleminiais arealais.

III – mažai aštrių (nesudėtingų) agrarinių problemų, arba neprobleminiai arealai. Jiems priskiriamos Akmenės rajono teritorijos dalys, kuriose dominuoja miško augmenija. Šie arealai dėl santykinai lygaus reljefo, neintensyvaus ūkinio (agrarinio) įsavinimo yra mažai problemiški arba neproblemiški.

Agrarinių probleminių arealų susiformavimą Akmenės rajono teritorijoje lemia vienas juos generuojantis veiksnys – **miškų trūkumas**.

Akmenės rajono miškingumas yra artimas Lietuvos vidurkiui – 31,6 %, tačiau miškų pasiskirstymas yra gana netolygus. Didelis miškų trūkumas jaučiamas intensyviai agrariškai įsavitose ir natūraliai geriau drenuojamose Akmenės rajono teritorijos dalyse, kurios geografiniu požiūriu priskiriamos Ventos lygumai. Ryškus miškų trūkumas Akmenės rajono atveju sąlygoja tokius nepageidautinus procesus kaip aplinkos mikroklimato reguliavimo susilpnėjimą ir to sąlygotą didesnį neigiamo pobūdžio ekstremalių reiškinių poveikį žemės ūkio kultūroms. Be to, miškų trūkumo yra sąlygota maža teritorijos bioįvairovė, o lengvesnės mechaninės sudėties dirvose defliacijos (vėjo erozijos) procesai, kurie Akmenės rajone palyginus silpnai reiškiasi ir teritoriškai apima nedidelius plotus (rajono teritorijoje esantis labai mažai ir mažai pažeistų žemės ūkio naudmenų kiekis tesudaro 2% nuo jų bendro ploto).

2.5. Europos bendrijos ir nacionaliniu lygmeniu nustatyti aplinkos apsaugos tikslai

Ruošiamo Akmenės rajono bendrojo plano koncepcijoje nustatytų teritorijos vystymo ir naudojimo funkcinių prioritetų vertinimo ataskaitos tikslai glaudžiai siejasi su aukštesnio lygmens (nacionalinio, Europos bendrijos bei tarptautinio) aplinkosauginiais tikslais ir jiems neprieštarauja.

1. Tikslai, numatyti Lietuvos Respublikos ratifikuotame Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos Kioto protokole (1997 12 11):
 - ❑ skatinti tvarią plėtrą ir laikytis kiekiais numatytų išipareigojimų riboti ir mažinti išmetamus teršalus (2.1 str.).
2. Tikslai, numatyti Lietuvos Respublikos priimtoje Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo globos konvencijoje (Žin., 1997, Nr. 19-411):

- ❑ priimti generalinę politiką, kuri siektų kultūros ir gamtos paveldui suteikti tinkamą vaidmenį bendruomenės gyvenime ir to paveldo globą integruoti į bendras planavimo programas (5a str.);
 - ❑ vystyti mokslinius, techninius tyrimus ir tyrinėjimus, ir paruošti veiksmingas priemones, kurios įgalintų valstybę neutralizuoti grėsmę, iškilusią kultūros ir gamtos paveldui (5c str.);
 - ❑ imtis tinkamų įstatyminių, mokslinių, techninių, administracinių ir finansinių priemonių, būtinų šio paveldo identifikavimui, globai, išsaugojimui (konservavimui), prezentavimui bei reabilitavimui (5d str.).
3. Tikslai, numatyti Lietuvos Respublikos priimtoje Europos kraštovaizdžio konvencijoje (Žin., 2002, Nr. 104-4621):
- ❑ skatinti kraštovaizdžio apsaugą, tvarkymą bei planavimą ir organizuoti Europos bendradarbiavimą kraštovaizdžio klausimais (3 str.);
 - ❑ įteisinti kraštovaizdį kaip svarbią žmonės supančios aplinkos sudedamąją dalį, jų bendro kultūros ir gamtos paveldo apraišką bei jų savasties pagrindą (5a str.);
 - ❑ integruoti kraštovaizdį kaip reiškinių į savo teritorijų ir miestų planavimo politiką bei savo kultūros, aplinkos, žemės ūkio, socialinę ir ekonominę politiką, taip pat į kiekvieną kitą politikos sritį, galinčią turėti poveikio kraštovaizdžiui (5d str.);
 - ❑ nustatytus kraštovaizdžius įvertinti, atsižvelgiant į suinteresuotų dalyvių ir atitinkamos gyventojų grupės jiems priskiriamą ypatingą vertę (6Cb str.).
4. Tikslai, numatyti Lietuvos Respublikos priimtoje ES Tarybos direktyvoje dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (92/43EEB, 1992 05 21):
- ❑ skatinti biologinės įvairovės palaikymą, atsižvelgiant į ekonominius, socialinius, kultūrinius ir regioninius reikalavimus.
5. Tikslai, numatyti Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane (Nr. IXP-1794, 2001 07 22):
- ❑ generalinis bendrojo plano principas yra šalies teritorijos subalansuotos raidos užtikrinimas, sudarant šias strategines visuomenės ir ūkio vystymosi prielaidas (4.1 str.):
 - kuo geriau panaudoti turimą šalies teritorijos potencialą,
 - nedaryti žalos šalies teritorijos gamtinei bei kultūrinei aplinkai,
 - nepažeisti dabartinės ir būsimų kartų teritorinių interesų,
 - koordinuoti teritorijos naudojimą ir apsaugą šalies lygiu (kartu atsižvelgiant į visos Europos pastangas),

- išsaugoti bei stiprinti šalies teritorijos savitumą.
- generalinio strateginio principo realizavimui būtinos šios strateginės šalies raidos kryptys (4.2 str.):
 - šalies ekonominio augimo skatinimas, ūkinę veiklą diferencijuojant pagal teritorinio potencialo ypatumus, taikant funkcinę konversiją bei ekologiškas technologijas (4.2.2 str.);
 - aplinkos kokybės užtikrinimas optimizuojant gamtonaudą, plėtojant aplinkosaugą bei išsaugant ir didinant kraštovaizdžio savitumą (4.2.3 str.).
- numatytoms šalies raidos strateginėms kryptims realizuoti numatoma konkretizuotų bendrųjų strateginių teritorijos raidos tikslų sistema (4.3 str.):
 - ekologinėje plotmėje (4.3.3.):
 - išlaikyti ir stiprinti turimą aplinkos sveikumo bei kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugos, gamtinio karkaso palaikymo sistemą;
 - šalies ir regionų savitumus formuojančioms gamtinėms ir kultūrinėms aplinkos vertybėms garantuoti efektyvią apsaugą ir racionalų naudojimą;
 - užtikrinti tik ekologiškai pagrįstų kraštotvarkos programų realizavimą.
- kiti teritorijos raidos tikslai būtų optimizuoti urbanistinę sistemą, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugą, kultūros paveldo, gamybos bei rekreacinių teritorijų naudojimą ir socialinės–kultūrinės bei techninės infrastruktūros teritorinę plėtrą. Iš jų savo erdvine orientacija išskirtini šie sektoriai tikslai (4.4 str.):
 - kraštovaizdžio apsauga (4.4.2 str.):
 - gamtinio karkaso teritorijų ekologinio visavertiškumo užtikrinimas bei kraštovaizdžio įvairovės ir vertybių išsaugojimas;
 - biologinės įvairovės išsaugojimo bei biotos išteklių racionalaus naudojimo užtikrinimas;
 - gamtinės rekreacinės aplinkos racionalaus naudojimo ir apsaugos užtikrinimas;
 - litosferos ir hidrosferos išteklių naudojimo bei apsaugos optimizavimas;
 - gamtinės aplinkos sveikumo (kokybės) užtikrinimas;
 - kraštovaizdžio kultūrinių vertybių išsaugojimas.
 - transporto ir ryšių komplekso raida (4.4.5 str.):
 - subalansuoti šalies transporto sistemos plėtrą, maksimaliai panaudojant turimą įvairių transporto rūšių infrastruktūrą, mažinant transporto poveikį aplinkai (4.4.5.3 str.)

6. Tikslai numatyti Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatyme (Nr. I-301, 1993 11 09):
 - ❑ saugomos teritorijos steigiamos siekiant išsaugoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus ir objektus (vertybes), kraštovaizdžio ir biologinę įvairovę, užtikrinti kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, gamtos išteklių subalansuotą naudojimą ir atkūrimą, sudaryti sąlygas pažintiniam turizmui, moksliniams tyrimams ir aplinkos būklės stebėjimams, propaguoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus ir objektus (vertybes) (3 str.).
7. Tikslai numatyti Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatyme (Nr. I-1120, 1995 12 12):
 - ❑ išlaikyti valstybės teritorijos socialinio, ekonominio ir ekologinio vystymo pusiausvyrą (3.1.1 str.);
 - ❑ formuoti sveiką ir harmoningą gyvenamąją, darbo ir poilsio aplinką stengiantis sukurti geresnes ir visoje valstybės teritorijoje visavertes gyvenimo sąlygas (3.1.2 str.);
 - ❑ saugoti, racionaliai naudoti ir atkurti gamtos išteklius, gamtos ir kultūros paveldo vertybes, tarp jų ir rekreacijos išteklius (3.1.4 str.);
 - ❑ formuoti gamtinį karkasą, sudaryti prielaidas kraštovaizdžio ekologiškai pusiausvyrai palaikyti arba jai atkurti (3.1.5 str.).
8. Tikslai numatomi Valstybinės aplinkos monitoringo 2005 – 2010 metų programoje (Nr. 130, 2005 02 07):
 - ❑ atsižvelgiant į esamus tarptautinius įsipareigojimus ir nacionalinius poreikius, sudaryti sąlygas aprūpinti atsakingas valstybės ir tarptautines institucijas, visuomenę patikima informacija apie gamtinės aplinkos būklę ir antropogeninio poveikio sąlygotus gamtinės aplinkos būklės pokyčius (III sk. 7str.);
 - ❑ aplinkosauginiai tikslai ir uždaviniai detalizuojami 8 programos straipsnyje: aplinkos oro būklės (8.1 str.), vandens būklės (8.2 str.), dirvožemio būklės (8.3 str.), gyvosios gamtos būklės (8.4 str.), ekosistemų būklės (8.5 str.), kraštovaizdžio būklės (8.6 str.)

Rengiama bendrojo plano koncepcija bei pats planas yra tiesiogiai susiję su aukščiau išvardintais teisiniais dokumentais. Juose keliami tikslai bei deklaruojami teritorijos naudojimo funkciniai prioritetai remiasi šiais dokumentais ir jiems neprieštarauja.

2.6. Galimos reikšmingos pasekmės aplinkai

Bendrojo plano sprendinių, susijusių su kraštovaizdžio, biologinės įvairovės ir gamtinės aplinkos apsauga ilgalaikių teigiamų pasekmių įvertinimas:

1. Teritorijos vystymo darnai – sprendiniai leis:
 - ❑ pagerinti gyvenamosios aplinkos sveikumą;
 - ❑ suderinti bioproductinio naudojimo intensyvumą ir pobūdį su atskirų teritorijų gamtinėmis sąlygomis;
 - ❑ padidinti mišku apaugusių žemių teritorijas.
2. Ekonominėi aplinkai – sprendiniai leis:
 - ❑ intensyvaus bioproductinio naudojimo intensyvumo ir pobūdžio derinimas prie teritorijos gamtinių sąlygų sumažinti produkcijos gamybos kaštus;
 - ❑ gamtiniam karkasui priskiriamų teritorijų vystymas sudarys palankias sąlygas kaimo turizmo ir kitų alternatyvių verslų plėtrai.
3. Socialinei aplinkai:
 - ❑ sudarys palankias sąlygas optimaliai išnaudoti rekreacinį rajono teritorijos potencialą ir tuo maksimaliai (pagal esamus rekreacinius išteklius) patenkinti visuomenės poreikius, tuo pačiu įtakojant visuomenės sveikatą;
 - ❑ gamtinio karkaso teritorijų vystymas (miško plotų didinimas) sudarys geresnes sąlygas kaimo turizmo vystymui, kas tiesiogiai ir netiesiogiai turės teigiamą poveikį visuomenės sveikatai.
4. Gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui bendrojo plano sprendiniai turės šias netiesiogines pasekmes:
 - ❑ konservacinio prioriteto teritorijų tinklo vystymas atsižvelgiant į Akmenės rajono teritorijos gamtines sąlygas, išsaugos ir didins bioįvairovę;
 - ❑ gamtinio karkaso teritorijų natūralumo atstatymas, palaikymas ir vystymas turės tiesioginį, žymų ir teigiamą poveikį biologinės įvairovės stabilumui ir gausėjimui;
 - ❑ laikantis žemės naudojimo funkcinių prioritetų, pagal kuriuos bioproductinio naudojimo intensyvinimas numatomas aplenkiant didelių agrarinių problemų arealų dalis, persidengiančias su gamtinio karkaso teritorijomis, vandens užterštumas biogeniniais elementais turės mažėjimo tendenciją;
 - ❑ saugomose teritorijose (draustiniuose, valstybiniuose parkuose) konservacinio prioriteto laikymasis taikant ekologiško ūkininkavimo priemones daro teigiamą ilgalaikį poveikį: mažina dirvožemio erozijos galimybes bei vandens užterštumą biogeniniais ir kitais cheminiais elementais;

- konservacinės apsaugos vystymas siejamas su saugomų teritorijų tinklo plėtra bei gamtinio karkaso teritorijų vystymu (apmiškinimu ar agroapsauginių želdinių formavimu). Miškingų teritorijų gausėjimas daro tiesioginę teigiamą įtaką oro, vandens ir kraštovaizdžio vizualinei kokybei.

2.7. Priemonės reikšmingoms pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ar kompensuoti

Siekiant išvengti galimų neigiamų pasekmių aplinkai, reikalinga:

1. Teritorinę veiklą vystyti remiantis bendrojo plano koncepcijoje įvardintais teritorijos naudojimo funkciniais prioritetais.
3. Konkretizuojant Akmenės rajono teritorijos bendrojo plano sprendinius, vadovautis aprobuota koncepcija ir nekeisti joje numatytų teritorijos naudojimo funkcinų prioritetų.
4. Rengiant teritorijos specialiuosius ir detaliuosius planus, vadovautis bendrojo plano koncepcijos, tiesiogiai ir netiesiogiai su aplinkos kokybe bei jos apsauga susijusiais, sprendiniais.
5. Rengti saugomų teritorijų specialiuosius planus bei eliminuoti neigiamai aplinkos apsaugą įtakojančius juridinius precedentes.
6. Skatinti ekologinį švietimą ir didinti rajono gyventojų ekologinį sąmoningumą. Supažindinti institucijas ir suinteresuotą visuomenę su bendrojo plano sprendiniais.

2.8. Pasirinktų alternatyvų aprašymas

Parengtai Akmenės rajono bendrojo plano koncepcijai, nuosekliai plėtojančiai Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano nuostatas, bei joje pateikiamiems teritorijų naudojimo funkciniais prioritetams alternatyvų nėra, kadangi koncepcija remiasi darnaus vystymosi principais ir joje yra pateikiamas optimalus Akmenės rajono teritorijos erdvinės struktūros, funkcinio naudojimo bei aplinkos apsaugos modelis. Akmenės rajono bendrojo plano koncepcija rengta atsižvelgiant į teritorijos gamtinį, techninį socialinį bei geopolitinį potencialą. Bet kuri iš kitų alternatyva, iškelianti prioritetus nesuderinamus su subalansuotos plėtros principais bei prieštaraujanti Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajam planui bei jo sprendimams yra nesvarstyтина.

2.9. Vertinimo problemos

Bendrojo plano sprendinių poveikio aplinkai vertinimas atliktas remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu dėl planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo (Nr. 967, 2004m.) bei strateginiu pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumentu (Komplekso Nr. U-0596, 2006m.), taip pat vadovaujantis nacionaliniais ir Lietuvoje priimtais aplinkos, biologinės įvairovės apsaugos ir kraštovaizdžio išsaugojimo teisės aktais, Lietuvos teritorijos bendruoju planu. Remiantis Aplinkos apsaugos agentūros ir regioninio aplinkos apsaugos departamento aplinkos monitoringo duomenimis, vertinimo sunkumai yra susiję su retai atnaujinamais aplinkos oro ir vandens kokybės tyrimų duomenimis. Retas oro ir vandens kokybės monitoringo tinklas. Napatikima taršos objektų ir teršalų emisijų apskaita.

2.10. Stebėsenos (monitoringo) priemonės

Teritorijos, kurios gali būti reikšmingai paveiktos įgyvendinus ar neįgyvendinus bendrojo plano koncepcijos sprendinių, turi būti stebimos remiantis Valstybine aplinkos monitoringo 2005 – 2010 metų programa (2005m. vasario 7d. Nr. 130). Jo metu turėtų būti atliekamas tiek teigiamų, tiek neigiamų pasekmių monitoringas, o pasekmės stebimos ir analizuojamos, atsižvelgiant į galimą jų netiesioginį, kaupiamąjį ir sąveikaujantį pobūdį. Poreikis vykdyti monitoringą ir tuo atveju, jei jis vykdomas – apimtis turi būti numatyta atitinkamuose dokumentuose.

Koncepcijos sprendinių įgyvendinimo monitoringą turėtų vykdyti Šiaulių apskrities viršininko administracijos regioninės plėtros departamentas.

2.11. Santrauka

Rengiamo Akmenės rajono teritorijos bendrojo plano strateginis pasekmių aplinkai vertinimas (SPAV) atliekamas teritorijos vystymo koncepcijos rengimo stadijoje. Šio vertinimo tikslas yra, remiantis strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumentu, įvertinti jame įvardintose teritorijose galimas reikšmingas teigiamas bei neigiamas pasekmes, kurios gali įvykti įgyvendinus apskrities teritorijos bendrojo plano koncepcijos sprendinius.

Akmenės rajono bendrojo plano koncepcijoje nustatyta bendrųjų ir specialiųjų teritorijos vystymo tikslų sistema, numatanti nuosekliai įgyvendinti Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane įtvirtintus darnaus vystymo principus, užtikrinančius sveiką aplinką bei reglamentuojančius tinkamą gamtinių bei socialinių išteklių naudojimą.

Akmenės rajono aplinkos kokybę apsprendžia oro, vandens ir dirvožemio kokybės pokyčiai. Jų kokybės pokyčiai neigiamai arba teigiamai įtakoja natūralaus kraštovaizdžio, tame tarpe ir biotos struktūros bei populiacijų, pokyčius.

Akmenės rajono teritorijoje ypač aktuali klausimu yra tiek stambių taršos objektų, tiek agrariniu požiūriu stipriai įsavitų teritorijų generuojama dirvožemių tarša. Taip pat probleminiu klausimu išlieka silpna dirvožemių defliacija (vėjo erozija) ir pernelyg mažo agrarinių teritorijų miškingumo problema.

Akmenės rajono savivaldybės bendrojo plano sprendiniams jautrių teritorijų grupei tikslinga priskirti Kamanų gamtinį rezervatą, Ventos regioninį parką, valstybinius draustinius bei kitas saugomas teritorijas, o taip pat jų sudėtyje ir atskirai esančius gamtos paveldo objektus ir NATURA 2000 teritorijas.

Akmenės rajono bendrojo plano koncepcijos sprendiniams ypač jautrios teritorijos atitinka rajono teritorijoje lokalizuotų saugomų teritorijų plotus (13,98%).

Atskiroms probleminėms Akmenės rajono teritorijoms yra būdingos skirtingo pobūdžio su teritorijų naudojimu bei aplinkosauga susijusios problemos. Remiantis problemų aštrumo laipsniu bei nevienodu jų pobūdžiu, rajono teritorijoje yra išskirti 2 kraštovarkiniai probleminiai arealai (Kamanų ir Ventos).

Rajono bendrojo plano koncepcijos funkcinių prioritetų įgyvendinimas turės reikšmingą teigiamą poveikį apskrities gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio visų komponentų stabilumui ir kokybei.

Parengtai Akmenės rajono bendrojo plano koncepcijai, nuosekliai plėtojančiai Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano nuostatas, alternatyvų nėra, kadangi koncepcija remiasi darnaus vystymosi principais ir joje yra pateikiamas optimalus rajono teritorijos erdvinės struktūros, funkcinio naudojimo bei aplinkos apsaugos modelis.

3. ŽEMĖS NAUDOJIMAS

3.1. Planavimo tikslai

Bendrajame plane žemės naudojimo klausimai sprendžiami numatant teritorijos vystymo ir žemės naudojimo pokyčius 20 metų laikotarpiui. Bendrojo plano sprendiniai siejami su Valstybine aplinkos apsaugos strategija (1996 m.), Žemės ūkio ir kaimo plėtros strategija (2000 m.), Valstybės ilgalaikės raidos strategija (2002 m.), Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano sprendiniais (2002 m.), Nacionaline darnaus vystymosi strategija (2003 m.).

Bendrojo plano pagrindiniai tikslai – suplanuoti savivaldybės teritorijos tvarkymą ilgalaikiai perspektyvai, nustatyti žemės naudojimo prioritetus ir ūkinės veiklos kryptis, užtikrinant šias sąlygas:

- 1) subalansuotą ūkio plėtrą, panaudojant rajono teritoriją pagal poreikius žemės ūkio, miškų ūkio ir kitai veiklai;
- 2) derlingų žemių išsaugojimą žemės ūkio veiklai;
- 3) efektyvesnį žemės ūkio paskirties žemės naudojimą, atsižvelgiant į jos dirvožemių savybes ir žemės ūkio produkcijos poreikį;
- 4) miškingumo padidinimą, pirmiausia svarbiausiose gamtinio karkaso zonose;
- 5) išsaugoti kraštovaizdžio įvairovę ir rekreacinius išteklius;
- 6) didinti agrarinių teritorijų ekologinį stabilumą, plėtoti ekologinės ir tausojamosios žemdirbystės sistemas;
- 7) optimizuoti žemės naudmenų struktūrą atsižvelgiant į atskirų teritorijų gamtinius-geografinius ypatumus ir gamtos išteklių apsaugos reikalavimus.

3.2. Esamos būklės analizė

Akmenės rajono žemės naudojimo rodikliai pateikti 3.1 lentelėje.

3.1 lentelė. Akmenės rajono esamos žemės naudojimo būklės rodikliai lyginant su Lietuvos Respublikos vidutiniais rodikliais 2006 m. sausio 1 d. :

Rodikliai	Akmenės raj. sav.	Lietuvos Respublika
I. Žemės naudmenų sudėtis, proc.		
žemės ūkio naudmenos	56,4	53,2
miškai	31,6	32,2
vandens telkiniai	2,1	4,0
medžių ir krūmų želdiniai, pelkės	2,8	3,0
užstatytos teritorijos keliai	4,3	4,8

kita žemė	2,8	2,8
Iš viso:	100,0	100,0
II. Žemės ūkio paskirties žemės naudojimo intensyvumas:		
1) nedeklaruotos žemės ūkio naudmenos: tūkst.ha	6,7	739,2
proc. nuo visų ž.ū. naudmenų	14,6	22,0
2) pievos, ganyklos ir daugiametės žolės: tūkst. ha	10,0	1173,6
proc. nuo visų deklaruotų ž.ū.naudmenų	25,5	44,7

3.2.1. Išvados

1. Akmenės rajono savivaldybės teritorija žemės ūkiui įsavinta daugiau nes vidutiniškai šalyje, o žemė naudojama intensyviau. Tai daugiausia priklauso nuo dirvožemių ir nuo žemės ūkinės vertės: vidutinis žemės ūkio naudmenų našumo balas Akmenės rajone – 47,6, Lietuvoje – 42,3.
2. Žemės ūkio veiklai nepanaudotos (nedeklaruotos) žemės ūkio naudmenos dėl gamtinių procesų palaipsniui apauga krūmais ir menkaverčiu mišku, supelkėja. Šių plotų išsaugojimas ir grąžinimas žemės ūkio veiklai tikslingas bendrajame plane numatytose intensyviai žemės ūkio veiklai naudotinosiose teritorijose. Neįgyvendinus bendrojo plano sprendinių, žemės ūkio naudmenų plotų praradimo nuostolius galima išreikšti išlaidų melioracijos ir kultūrtechnikos darbams, verte (apie 5 tūkst. Lt/ha) arba negautos žemės ūkio produkcijos verte (apie 1,7 tūkst. Lt/ha per metus).

3.3. Teritorijos, kurios gali būti reikšmingai paveiktos

Akmenės rajone saugomose teritorijose, taip pat ekologinės apsaugos zonose žemės naudojimas reglamentuojamas specialiosiomis žemės ir miško naudojimo sąlygomis ir jose bendrojo plano sprendinių žymesnio neigiamo poveikio nenumatoma.

Didžiausi pokyčiai gali būti žemės ūkio naudmenose, kurios naudojamos ekstensyviai arba išvis nenaudojamos (apleistos). Tai būdinga teritorijose, kuriose yra neveikiančios drenažo sistemos, arba teritorijose, kuriose nėra ūkininkaujančių asmenų dėl nepalankių ekonominių sąlygų (per maža gamybinė bazė, nepakankamas valstybės rėmimas) ar demografinių ypatumų (žemė yra nutolusiose gyvenamosiose vietovėse, kuriose gyvena daugiausia senyvo amžiaus žmonės).

3.4. Su bendruoju planu susijusios aplinkos apsaugos problemos

Galima išskirti tokias aplinkos apsaugos problemas:

1. Nereguliuojamas žemės naudojimas intensyviai žemės ūkio veiklai, kai dėl dirvų alinančių žemės ūkio augalų auginimo blogėja dirvožemių ūkinės savybės, didėja grėsmė vandens telkinių taršai nitratais junginiais.
2. Ekstensyvus agrarinių teritorijų naudojimas, kai dėl savaiminio jų apaugimo krūmais ir mišku bei vienkiemių sodybų nykimo blogėja kraštovaizdžio, ypač rekreacinėse teritorijose, estetinis vertingumas.
3. Nereguliuojamas teritorijos užstatymas, kai nesant planingai išdėstytų komunikacijų ir kaimo gyvenviečių sistemos atskiri žemės sklypai užstatomi ekologiniu požiūriu jautrioje vietose, didinant saugomų teritorijų ir vandens telkinių taršą ar natūralių ir kultūrinių kraštovaizdžio vizualinę taršą.

3.5. Tarptautiniu arba nacionaliniu lygmeniu nustatyti aplinkos apsaugos tikslai

Pagrindiniai tikslai, kurie gali būti įgyvendinti bendrajame plane:

1. Tikslai, numatyti Europos Parlamento ir Tarybos 2000/60 EB direktyvoje, nustatančioje Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus: kiekviena šalis turi neleisti toliau prastėti vandenų ekosistemų bei šlapžemių, tiesiogiai priklausomų nuo vandenų ekosistemų, būklei:

- ❑ valstybės narės apsaugo, gerina ir atnaujiną visus paviršinio vandens telkinius, stengiasi nuosekliai mažinti taršą;
- ❑ valstybės narės užtikrina, kad būtų nustatytos ir (arba) įgyvendintos teršalų kontrolės priemonės, numatytos Tarybos direktyvose 96/61/EB; 91/271/EEB; 91/676/EEB (dėl vandens apsaugos nuo žemės ūkyje naudojamų nitratais taršos).

2. Europos kraštovaizdžio konvencijos nuostatos, reikalaujančios kiekvienai šaliai nustatyti savo kraštovaizdžius, juos įvertinti ir užtikrinti jų apsaugą.

Įgyvendinant Europos kraštovaizdžio konvenciją, Vyriausybės nutarimu (2004 m. gruodžio 1 d. Nr.1526) patvirtintos kraštovaizdžio politikos kryptys, iš kurių bendrojo plano sprendinių įgyvendinimui panaudota:

- ❑ saugoti gamtinį kraštovaizdį ir gamtinius rekreacinius išteklius;
- ❑ užtikrinti kraštovaizdžio ekologinį stabilumą;
- ❑ užtikrinti biologinės įvairovės apsaugą ir optimalų kraštovaizdžio tvarkymą;
- ❑ numatyti priemones istoriškai susiklosčiusioms kultūrinio kraštovaizdžio erdvinėms struktūroms išsaugoti;
- ❑ optimizuoti kraštovaizdžio urbanizacijos, technogenizacijos ir žemės ūkio plėtrą.

Visa tai leidžia palaipsniui formuoti kultūrinį kraštovaizdį. Kultūrinis kraštovaizdis, tiek agrarinis tiek urbanizuotas – teigiamas žmogaus ir aplinkos darnaus sambūrio rezultatas. Tai kryptingai formuojamas, tenkinantis biologinius, psichologinius, socialinius, ergonominius, ekonominius gyvenamuosius, darbo ir poilsio aplinkos kokybės poreikius kraštovaizdis.

3. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane numatytos priemonės valstybės politikos įgyvendinimui socialinėje, aplinkos apsaugos, žemės ūkio ir kaimo plėtros bei kitose su žemės naudojimu susijusiose srityse. Šių priemonių įgyvendinimo pagrindiniai uždaviniai:

- ❑ rezervuoti teritorijas, reikalingas valstybinės svarbos infrastruktūrai, gamybos ar krašto apsaugos tikslams;
- ❑ siekti, kad žemės ūkiui netinkama žemė arba mažos ūkinės vertės žemė būtų panaudota miško įveisimui ar kitai ne žemės ūkio veiklai;
- ❑ sudaryti sąlygas kaimo vietovėse tradicinėms veiklos rūšims (žemės ūkiui ir miškų ūkiui), kurios leistų gauti pajamų gyvenimui ir saugoti aplinką;
- ❑ saugoti ir racionaliai naudoti gamtos išteklius, įskaitant rekreacinę, kraštovaizdžio ir biologinę įvairovę, didinti kaimo kraštovaizdžio ekologinį stabilumą, skatinti kraštovaizdžio, gamtos ir kultūros paveldo objektų išsaugojimą puoselėjantį kaimo turizmą;
- ❑ optimizuoti žemės naudmenų struktūrą atsižvelgiant į atskirų teritorijų gamtinius-geografinius ypatumus;
- ❑ modernizuojant ūkį išvengti žalingų jo technologinių pasekmių – dirvų erozijos, biologinio nuskurdinimo, dirvožemio, vandens telkinių ir miškų užteršimo;
- ❑ žemės ūkio srityje taikyti valstybės rėmimo priemones, kad būtų sukurtos gamtines-geografinės sąlygos geriausiai atitinkančios ūkinės struktūros:
 - tradicinę žemės ūkio produkciją gaminantys ir ES rinkoje konkurencingi ūkiai;
 - natūralius ir ekologiškus produktus gaminantys ūkiai;
 - netradicinę veiklą plėtojantys ūkiai;
- ❑ miškų ūkio plėtros srityje:
 - padidinti šalies miškingumą 3 proc.;
 - sudaryti sąlygas kurtis konkurencingiems miškų ūkiams;
 - sudaryti sąlygas miškus naudoti rekreacijai ir kaimo turizmo veiklai;
- ❑ urbanizuotų teritorijų plėtros srityje – plotus, reikalingus miestų, pramonės įmonių plėtrai, smulkiam ir vidutiniam verslui, transporto, energetikos, kitiems infrastruktūros objektams planuoti ten, kur jie turės mažiausią neigiamą įtaką

aplinkai, kraštovaizdžiui bei jo elementams ir nesumažins derlingą žemės ūkio naudmenų bei vertingų miškų plotų ir vaizdingojo kraštovaizdžio vietovių;

- rekreacinių teritorijų plėtros srityje – rekreacinį potencialą turimose teritorijose sudaryti palankias sąlygas plėsti apgyvendinimo, turizmo ir paslaugų objektus, sukurti reikiamą šių teritorijų infrastruktūrą ir derinti rekreacinių išteklių naudojimą su žemės ūkio, miškų ūkio ar kita veikla.

Rengiant Akmenės rajono savivaldybės bendrąjį planą į aukščiau nurodytus programinius dokumentus atsižvelgta:

1. Išskirtos teritorijos, kuriose numatytos svarbių valstybinės reikšmės objektų statybos ir gyvenamųjų vietovių plėtra (tai – valstybinių kelių ruožai ir perspektyvios gyvenvietės). Šių teritorijų detalesnis tvarkymas turi būti pagal specialiuosius ir detaliuosius planus.

2. Atliktas žemės ūkio paskirties teritorijų zonavimas, numatant kiekvienai zonai gamtines sąlygas geriausiai atitinkantį žemės ūkio šakų plėtojimą. Tai - intensyvaus žemės ūkio zona labai geros ir geros ūkinės vertės žemėse (I), tausojamojo žemės ūkio zona labai geros ir geros ūkinės vertės žemėse (II), intensyvaus žemės ūkio zona vidutinės ir geros ūkinės vertės žemėse. (III), urbanizuotinių ir kitai paskirčiai naudotinių teritorijų plėtrai skirti arealai (IV). Zonose išskirti pozoniai, arba teritorijos dalys, priskirtos gamtiniam karkasui. Šiuose pozoniuose rekomenduojamas tausojamasis ūkininkavimas ir ekologinės įvairovės didinimas: įveisiant mišką žemės ūkiui mažiau tinkamuose plotuose, formuojant smulkesnius pasėlių plotus, didinant daugiamečių ir kitų žiemojančių augalų plotus, derinant gyvulininkystės ir augalininkystės specializuotas ūkio šakas. Tausojamojo ūkininkavimo zonoje žemės ūkio gamybos vystymas numatomas tokiu intensyvumu, kuris užtikrintų:

- Žemės įstatymo 21 straipsnio reikalavimus – įgyvendinti teisės aktų nustatytas žemės, miško ir vandens apsaugos nuo užteršimo, dirvožemio apsaugos nuo nuardymo, aplinkos apsaugos priemones, kad neblogėtų aplinkos ekologinė būklė;
- Žemės įstatymo 22 straipsnio reikalavimus: 1) ariamoji žemė, kurios dirvožemio našumas didesnis už vidutinį šalyje, taip pat žemė, kurioje yra eksploatuojamos melioracijos sistemos, turi būti naudojama taip, kad nesumažėtų jos plotas, išskyrus ekologiškai nuskurdintose gamtinio karkaso teritorijose, ir nepablogėtų dirvožemio savybės; 2) žemės naudmenų plotai, kuriuos sudaro dirvožemio ir vandens apsauginę reikšmę turintys ir ekologiškai vertingi miškai bei medžių ir krūmų želdiniai, taip pat pelkės, akmenynai, natūralios pievos ir ganyklos, pažymėti teritorijų planavimo dokumentuose, turi būti naudojami atsižvelgiant į kraštovaizdžio formavimo ir aplinkos apsaugos reikalavimus;

- Saugomų teritorijų įstatymo 22 straipsnio, apibrėžiančio reikalavimus ūkinei veiklai gamtinio karkaso teritorijoje, ir jį detalizuojančių Aplinkos ministro 2007 02 14 įsakymu Nr. D1-96 patvirtintų Gamtinio karkaso nuostatų reikalavimus, kad gamtinio karkaso teritorijose skatinama veikla, kuria užtikrinama kraštovaizdžio ekologinė pusiausvyra.

Siekiant nepažeisti Žemės įstatymo 22 straipsnio reikalavimų, žemės naudojimas našiose žemėse, kuriuo mažinami ariamosios žemės ir melioruotos žemės plotai, leidžiamas tik pažeistose gamtinio karkaso teritorijose, tai yra, moksliniu pagrindu nustatius, kad jose yra prarasta natūrali kraštovaizdžio struktūra ir/arba vertingiausi gamtiniai elementai, jų dalys, ir kad dėl to šios teritorijos nebegali atlikti ekologinio kompensavimo funkcijų.

Gamtinio karkaso teritorijose, neįeinančiose į saugomų teritorijų ribas, urbanistinė plėtra (gyvenamųjų sodybų statyba, ūkinės-komercinės paskirties pastatų statyba) galima tokia apimtimi, kuri nepažeistų Saugomų teritorijų įstatymo ir Gamtinio karkaso nuostatų reikalavimų; tai yra, draudžiama statyti pramonės įmones, kurioms reikalingi taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimai, ir gyvenamuosius kvartalus (gyvenamaisiais kvartalais laikoma 3 ar daugiau gyvenamųjų namų ar ūkininkų sodybų, atstumas tarp kurių ne didesnis kaip 150 m).

3. Numatytos zonos, kuriose reikalinga skatinti žemės savininkus įveisti mišką, vadovaujantis ekologinės įvairovės didinimo ir mažos ūkinės vertės žemių racionalesnio panaudojimo kriterijais ir skatinant žemės savininkus ir naudotojus valstybės paramos priemonėmis.
4. Pažymėtos saugomos teritorijos bei ekosistemų apsaugos, rekreaciniams ir apsauginiams miškams priskirti miškai.

3.6. Galimos reikšmingos pasekmės aplinkai

Bendrojo plano sprendinių, susijusių su žemės naudojimu, ilgalaikių teigiamų pasekmių įvertinimas:

Sprendiniai, numatantys žemės naudojimo ir teritorijų tvarkymo reglamentus bei bioproductinio ūkio plėtrą, bus įgyvendinami panaudojant žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus. Teigiamos bendrojo plano sprendinių pasekmės laukiamos žemės ūkio, miškų ūkio, rekreacijos ir turizmo, kaimo infrastruktūros ir gyvenamųjų vietovių plėtros srityse.

Planavimo sąlygos, išduotos vadovaujantis Bendrojo plano sprendiniais, turės įtaką.

1. Teritorijos vystymo darnai - sprendiniai leis:

- racionaliau naudoti žemę, atsižvelgiant į dirvožemių savybes, kitas gamtines sąlygas bei gyvenamųjų vietovių plėtros perspektyvas;

- sudaryti sąlygas gyvenamųjų namų ir rekreacinės paskirties statinių planingam išdėstymui;
- užtikrinti rekomenduojamas proporcijas tarp žemės ūkio ir miškų ūkio paskirties teritorijų, ekstensyvaus naudojimo ir intensyvaus naudojimo žemės plotų.
- planingiau suderinti įvairių ūkio šakų plėtrai reikalingų teritorijų išdėstymą;
- sparčiau suformuoti konkurencingų ūkių žemėvaldas;
- padidinti miškų ūkio veiklai reikalingas teritorijas;
- sudaryti sąlygas valstybės ir ES fondų priemonės, skatinančias žemės ūkio ir kaimo plėtrą, derinti su aktualių teritorijų tvarkymo klausimų sprendimu.

2. Ekonominei aplinkai – sprendiniai leis:

- išsaugoti derlingą žemės fondą: prognozuojamas žemės ūkio naudmenų plotas – 42 tūkst. ha (2005 m. deklaruota 39,2 tūkst. ha), miškų plotas – 28,2 tūkst. ha (padidės 1,5 tūkst. ha);
- parengti infrastruktūrą ir pritaikyti urbanizuotų teritorijų plėtrai;
- sutvarkyti vietinės reikšmės kelių tinklą – viešuosius kelius, jungiančius kompaktiško užstatymo gyvenamąsias vietas su valstybinės reikšmės keliais, ir kitus bendrojo naudojimo kelius, reikalingus ūkinei veiklai bei vienkieminio užstatymo kaimų gyventojų poreikiams.
- miškų plotai padidės nuo 26,7 tūkst. ha iki 28,2 tūkst. ha;
- bus sudarytos sąlygos susiformuoti prekiniam, konkurencingiems ūkiams ir intensyvinti žemės ūkio gamybą;
- ekologiškai jautrioje gamtinio karkaso teritorijose bus remiamas ir plėtojamas ekologinis ir tausojamasis ūkininkavimas.

3. Socialinei aplinkai. Bendrojo plano sprendinių įgyvendinimas sudarys palankias sąlygas:

- miestų, miestelių, kitų perspektyvių kaimo gyvenamųjų vietovių plėtrai; bendrajame plane numatyta A, B ir C kategorijų gyvenamųjų vietovių išdėstymas ir plėtra užtikrins kaimo gyventojų aptarnavimo pagerinimą;
- statybų plėtrai arti perspektyvių gyvenamųjų vietovių ir rekreacinėse teritorijose; bendrajame plane numatyta rekreacinių teritorijų plėtra sudarys geresnes sąlygas kaimo turizmui ir gyventojų poilsavimui;
- vietinės reikšmės kelių tinklo tvarkymui; bendrajame plane numatytas kelių tinklas pagerins sąlygas gyventojų ūkinei veiklai bei susisiekimui su apskrities (rajono) centru ir kitomis gyvenamosiomis vietovėmis;

- ūkinės veiklos įvairinimui ir kaimo gyventojų užimtumo didinimui.

4. Gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui bendrojo plano sprendiniai turės šias netiesiogines pasekmes:

- aplinkai – rajono teritorijos miškingumas padidės nuo 31,6 proc. iki 33,4 proc.;
- biologinei įvairovei – padidinus miško želdinius ekologiškai nuskurdintose teritorijose (ypač nusaustose dirvose bei gamtinio karkaso teritorijose sukūrus laukų ir vandens apsauginius želdinius), padidės natūralių biocenozų plotai ir jų išsidėstymo tankumas.
- dirvožemiui – taikant rekomenduojamas tausojamosios žemdirbystės sistemas pagerės nuardytų dirvožemių apsauga nuo erozijos procesų (didesnis daugiamečių žolių plotų auginimas, atitinkamas žemės dirbimas ir tręšimas organinėms trąšoms) bei dirvožemių apsauga nuo nualinimo.
- vandeniui – laikantis Nitratų direktyvoje nustatytų priemonių, apsaugančių laukus nuo pernelyg gausaus tręšimo, įrengus vandens telkinių pakrančių apsaugos juostas, laikantis nustatytų žemės naudojimo apribojimų sumažės vandenų tarša.
- kraštovaizdžiui - kraštovaizdžio elementų (miškų, laukų, pievų, vandens telkinių, statinių, kelių) suderinimas ir jų apsauginių bei ūkinių funkcijų nustatymas bus pasiektas parengus atskirų teritorijų specialiuosius planavimo dokumentus (kompleksinius žemės ūkio ir kaimo plėtros projektus ir kt.). Palankias sąlygas išsaugoti natūralųjį kraštovaizdį bei suformuoti kultūrinį kraštovaizdį sudarys bendrojo plano sprendiniai, numatantys vietinės reikšmės kelių tinklą, galimybes kurti stambių ūkių centrus, gyvenamųjų vietovių plėtrą, infrastruktūros objektų išdėstymą. Bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo pasekmės kraštovaizdžio formavimo srityje:
 - bus tinkamai naudojamos vertingos žemės ūkio naudmenos ir sausinimo sistemos;
 - bus išsaugotas natūralusis kraštovaizdis ir biologinė įvairovė;
 - rajono miškingumas per 10 metų padidės 1,8 proc. (nuo 31,6 iki 33,4 proc.);
 - diferencijuojant žemės naudojimo sąlygas ir ūkinę veiklą kaimo vietovėje, bus užtikrintas kraštovaizdžio ekologinis stabilumas.

3.7. Priemonės reikšmingoms neigiamoms pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ar kompensuoti

Siekiant išvengti galimų neigiamų pasekmių aplinkai, reikalinga:

- 1) išduodant planavimo sąlygas specialiųjų ir detaliųjų planų rengimui, nurodyti, jog privaloma laikytis šių bendrojo plano sprendinių:
 - valstybinių ir vietinės reikšmės kelių tinklo;

- plotų, kuriuose tikslinga arba galima įveisti mišką: miškų įveisimo ne miško žemėje galimybės sprendžiamos specialiajame plane – Akmenės rajono savivaldybės miškų išdėstymo scheme. Bendrajame plane tik pateikiamos rekomendacijos miškų įveisimo eiliškumui (pirmiausia – gamtinio karkaso teritorijose esančiose nenaudojamose žemėse, nepažeidžiant teisės aktų reikalavimų našių ariamosios žemės plotų ir nusausintų žemių išsaugojimui; Miškų įveisimas draudžiamas kai kuriuose draustiniuose bei daugelyje *Natura 2000* teritorijų. Miškų įveisimo sąlygos turi atitikti Saugomų teritorijų įstatymą, apsaugos reglamentus, Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų reikalavimus, o *Natura 2000* teritorijose – Bendrųjų buveinių nuostatus ar Paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatus.
- vertingų žemės ūkio naudmenų plotų išsaugojimo, laikantis Žemės įstatymo 22 straipsnio reikalavimų;
- gamtos ir kultūros paveldo objektų apsaugos;
- rekreacinių teritorijų infrastruktūros kūrimo;
- žemės ūkio veiklai naudojamų žemių pagerinimo melioracinėmis priemonėmis;

2) diferencijuotai remti žemės ūkio ir miškų ūkio veiklą: valstybės paramos priemonės prioritetine tvarka taikyti pirmiausia žemės ūkio veiklos subjektams, kurių veiklos planai atitinka bendrajame plane rekomenduojamos ūkinės veiklos kryptis, žemės ūkio gamybos specializaciją arba saugomų teritorijų priežiūrą;

3) taikyti teisės aktais numatytas priemones, skatinančias apleistas žemės ūkio naudmenas panaudoti žemės ūkio ar miškų ūkio veiklai, priklausomai nuo kraštovaizdžio formavimo ypatumų ir saugomų teritorijų tvarkymo reglamentų;

4) vykdyti žemės naudojimo valstybinę kontrolę.

3.8. Pasirinktų alternatyvų aprašymas

Žemės naudojimo alternatyvos. Žemės ūkio paskirties žemės naudotojų galimos alternatyvos – šeimos ūkių narių darbų pagrįstas ūkininkavimas, arba vyraujantis stambiųjų ūkių žemės naudojimas, pagrįstas žemės ūkio kooperatyvų ar juridinių asmenų ūkių darbu. Pirmoji alternatyva (status quo) – tai esamos diferencijuotos plėtros tendencijos. Pagrindinis šios alternatyvos trūkumas – neefektyvus darbas smulkiuose ūkiuose, reikalaujantis daug išlaidų pastatams ir žemės ūkio technikai (vidutinis ūkininko ūkio dydis Akmenės rajone – 34,9 ha žemės ūkio naudmenų). Pagrindinis antrosios alternatyvos trūkumas – gamybos koncentravimas nedideliame skaičiuje stambiųjų ūkinių centrų, eliminuojant iš žemės ūkio veiklos daugumą kaimo gyventojų šeimų.

Bendrajame plane priimta alternatyva – perspektyvių gyvenviečių plėtra ir specializuota bei teritoriškai diferencijuota žemės ūkio veikla. Numatoma siekti Žemės ūkio ministerijos rekomenduojamo minimaliai būtino racionalaus ūkio dydžio (40 ha žemės ūkio naudmenų pieno, gyvulininkystės (pieno ūkio ir galvijų auginimo) specializacijos ūkiuose ir 100 ha žemės ūkio naudmenų augalininkystės ir kiaulininkystės specializacijos ūkiuose; mišrios specializacijos ūkiuose minimalus racionalios žemėvaldos plotas apskaičiuojamas pagal vyraujančią gamybos šaką). Didesnėje rajono teritorijos dalyje rekomenduojami gyvulininkystės specializacijos arba mišrios specializacijos ūkiai. Tai užtikrintų vidutinio dydžio padidinimą iki 1,5 karto. Atitinkami pokyčiai gali būti ir kooperuojantis miškų ūkio paskirties žemių savininkams.

3.9. Vertinimo problemos

Bendrojo plano sprendinių poveikio aplinkai vertinimas atliktas panaudojant statistinę medžiagą, apibūdinančią žemės fondo pasiskirstymą pagal žemės naudotojų grupes, žemės naudmenų sudėtį, deklaruotas žemės plotus, duomenis apie žemės privatizavimą. Vertinimo sunkumai – nepakankamai tikslūs žemės valstybinės apskaitos duomenys, kadangi nėra apskaitytas ir įvertintas žemės ploto pakitimas dėl savaiminių (natūralių) procesų ekstensyviai naudojamose bei nenaudojamose žemės ūkio naudmenose.

3.10. Numatytų taikyti stebėsenos (monitoringo) priemonių aprašymas

Bendrojo plano įgyvendinimo stebėseną turėtų apimti kasmetinės informacijos surinkimą ir kaupimą apie:

1. Rengiamus teritorijų planavimo dokumentus, kuriems išduotos planavimo sąlygos vadovautis bendrojo plano sprendiniais.
2. Žemės ūkio gamybos plėtrą apibūdinančius statistinius rodiklius:
 - a) ūkių skaičius ir jų pasiskirstymai pagal specializaciją bei naudojamos žemės plotus;
 - b) žemės ūkio veiklos subjektams teikiamą valstybės paramą pagal atskiras paramos sritis;
 - c) žemės ūkio veiklai naudojamų žemės ūkio naudmenų plotus ir jų pagerinimo darbų apimtis (sausinimo sistemų rekonstrukcija ir remontas, rūgščių dirvų kalkinimas, apleistų žemių įsavinimas ir kt.);
 - d) išduoti leidimai gyvenamųjų ir ūkinių pastatų statybai pagal kaimo gyvenamąsias vietas ar pagal veiklos kryptis (ūkininkų sodyboms, gamybiniais pastatais, rekreaciniams statiniams ir kt.);

e) išduoti leidimai miškų įveisimui ir įveistų miškų patikrinimo aktai pagal atskiras seniūnijas ir kadastro vietas.

3. Miškų ūkio plėtrą apibūdinančius statistinius rodiklius.

4. Kaimo infrastruktūros objektus apibūdinančius rodiklius (vietinės reikšmės kelių tinklo pagerinimas, elektros linijų tiesimas, valymo įrenginių statyba ir kt.).

5. Urbanizuotų teritorijų plėtrą apibūdinančius rodiklius pagal kadastro vietas: pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties pakeitimas, leidimai rengti detaliuosius planus, žemės paėmimas ne žemės ūkio poreikiams, leidimai ne žemės ūkio paskirties statinių statybai.

3.11. Santrauka

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas:

1. Žemės naudojimo planavimas buvo sprendžiamas atsižvelgiant į šiuos strateginius ir planavimo dokumentus:

- ❑ Valstybinę aplinkos apsaugos strategiją;
- ❑ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo plėtros strategiją;
- ❑ Valstybinę ilgalaikės plėtros strategiją;
- ❑ Nacionalinę darnaus vystymosi strategiją;
- ❑ Lietuvos Respublikos teritorijos bendrąjį planą.

2. Akmenės rajono teritorija pagal pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį pasiskirsto taip: žemės ūkio paskirties žemė – 53,0 tūkst. ha, miškų ūkio paskirties žemė – 23,1 tūkst. ha, kitos paskirties žemė – 3,8 tūkst. ha, konservacinės ir vandens ūkio paskirties žemės – 4,5 tūkst. ha.

Žemės ūkio paskirties žemė naudojama pakankamai intensyviai – iš 45,9 tūkst. ha žemės ūkio naudmenų ploto nedeklaruota apie 6,7 tūkst. ha (14,6 proc.), o iš deklaruoto ploto tik 10,0 tūkst. ha (25,5 proc.) užima pievos, ganyklos ir daugiametės žolės.

3. Teritorijos, kurios gali būti reikšmingai paveiktos – tai apleistos žemės ūkio naudmenos, kurios palaipsniui gali apaugti medžiais ir krūmais.

4. Su bendruoju planu susijusios aplinkos apsaugos problemos: nereguliuojamas žemės naudojimas nuolat ariamuose žemės plotuose, auginant rapsus ir javus, dėl kurio gali būti nualintas dirvožemis; žemių apleidimas, kai dėl jų apaugimo menkaverčiu mišku ir krūmais gali pablogėti kraštovaizdžio rekreacinės ir estetinės savybės; nesisteminis teritorijos užstatymas, dėl kurio gali padidėti aplinkos tarša.

5. Tarptautiniu ir nacionaliniu lygiu nustatyti aplinkos apsaugos tikslai yra numatyti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvose dėl vandenių apsaugos, Europos kraštovaizdžio konvencijoje ir Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane.
6. Galimos reikšmingos pasekmės aplinkai: bendrojo plano sprendiniai turės teigiamą ilgalaikį poveikį gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui, dirvožemių pagerinimui, miškingumo padidinimui, vandenių apsaugai nuo teršimo, kultūrinio agrarinio kraštovaizdžio formavimui.
7. Priemonės reikšmingoms neigiamoms pasekmėms išvengti – tai geresnis, detalesnis planavimas, vadovaujantis pagal bendrojo planavimo sprendinius išduotoms planavimo sąlygomis, ir žemės naudojimo valstybinė kontrolė.
8. Alternatyvų aprašymas: pagrindinės alternatyvos yra vystant žemės ūkio struktūras. Galimas smulkių ūkių išsaugojimas ir kūrimas, reikalaujantis daugiau darbo sąnaudų produkcijos išauginimui, arba žymus ūkių dydžio padidėjimas, kai vyrauja samdomu darbu pagrįsta gamyba, arba tarpinis variantas, tinkamiausias ekonominiu ir socialiniu požiūriais.
9. Vertinimo aprašymas. Poveikio aplinkai vertinimas atliktas vadovaujantis Vyriausybės nutarimu ir kitais teisės aktais, nustatančias planavimo dokumentų strateginio pasekmių vertinimo tvarką.
10. Stebėsenos (monitoringo) priemonės apimtų: rengiamų planavimo dokumentų tyrimas, žemės ūkio gamybos ir miškų ūkio plėtrą apibūdinančių statistinių rodiklių kaupimas ir analizė, kaimo infrastruktūros objektus apibūdinančių rodiklių ir urbanizuotų teritorijų plėtrą apibūdinančių rodiklių kaupimas ir analizė.

4. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGA

4.1. Plano turinys, tikslai, sąsaja su kitais planais ir programomis

Akmenės rajono bendrojo plano nekilnojamojo kultūros paveldo dalis numato jo nekilnojamųjų kultūros vertybių ir istorinio kraštovaizdžio apsaugos principus ir prioritetus bei pagrindinius saugojimo būdus 20 metų laikotarpiui. Akmenės rajono nekilnojamojo kultūros paveldo saugojimą planuojama sieti su efektyvesniu jo naudojimu kultūrinio, pažintinio ir kaimo turizmo bei rekreacijos reikmėms, integravimu su gamtos paveldo apsauga ir paramos kultūros paveldo objektų savininkams įgyvendinimu. Kultūros paveldo vertingųjų savybių apsauga laikoma neatskiriama Akmenės rajono teritorijos darnios plėtros dalimi.

Sprendiniai siejami su Valstybės ilgalaikės raidos strategija (Žin., 2002, Nr. 113-5029), Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano sprendiniais (Žin., 2002, Nr. 110-4852), Nacionaline darnaus vystymosi strategija (Žin., 2003, Nr. 89-2039), Ilgalaike medinių dvarų paveldo objektų tvarkymo darbų programa (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 04 18 nutarimas Nr. 481), Lietuvos nacionaline turizmo plėtros programa (Žin., 2003, Nr. 121-5481), Dvarų išsaugojimo programa (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 18 d. nutarimas Nr. 481, Žin., 2003, Nr. 38-1740 ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gegužės 9 d. nutarimas Nr. 468, Žin., 2007, Nr. 58-2243), Ventos regioninio parko apsaugos reglamentu (Žin., 2002, Nr.86-3717) ir zonavimo schema (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. vasario 15 d. nutarimas Nr. 274), kitais šio parko teritorijų planavimo dokumentais.

Kultūros paveldo objektų teritorijose ir jų apsaugos zonose planuojama veikla turi būti reglamentuojama kultūros paveldo specialiaisiais planais bei kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančiais aktais.

4.2. Esamos būklės pokyčiai, jei planas nebus įgyvendintas

Neįgyvendinus bendrojo plano kultūros paveldo apsaugos sprendinių stiprės dabartiniame laikotarpyje pasireiškiančios neigiamos nekilnojamojo kultūros paveldo pokyčių tendencijos: žymios dalies architektūros paveldo objektų kultūrinės vertės menkėjimas, vertingosiomis savybėmis pasižyminčių gyvenviečių bei istorinio agrarinio kraštovaizdžio relikto nykimas, archeologinių vietovių fizinės būklės blogėjimas, kultūrinio pažintinio turizmo galimybių neišnaudojimas dėl nepakankamo objektų ir vietovių parengtumo lankymui. Galima prognozuoti, kad dėl socialinės struktūros ir ūkio pokyčių sparčiausiai nyks Akmenės rajono kultūriniam savitumui išskirtinai svarbus dvarų sodybų paveldas. Neįgyvendinus bendrojo plano sprendinių šios

neigiamos tendencijos stiprėtų, nebūtų stabdomos pastarajame laikotarpyje išryškėjusios nepalankios rajono socialinės raidos tendencijos (mažėjantis gyventojų skaičius kaimo vietovėse, didėjanti nedarbingo amžiaus gyventojų dalis), nebūtų sudarytos prielaidos įgyvendinti kitas kultūros paveldo apsaugos programas bei rengti specialiuosius su kultūrinės vertės išsaugojimu susietus teritorijų planus. Tuo pačiu menkėtų galimybės skirti pakankamai lėšų vertingų kultūros paveldo objektų ir vietovių tvarkybai.

4.3. Teritorijos, kurios gali būti ženkliai paveiktos

Įgyvendinus Akmenės rajono bendrojo plano sprendinius ženkliai išaugtų galimybės atgaivinti ir pritaikyti lankymui bei viešajai paskirčiai:

- išskirtinės vertės kultūros paveldo objektus ir vietoves,
- kultūros paveldo vertybių sankaupos arealus,
- kultūros paveldo objektus ir vietoves, esančius šalia turizmo maršrutų.

Kadangi dauguma kultūros paveldo vertybių sankaupos arealų yra didesniųjų Akmenės rajono upių: Ventos, Dabikinės, Miežupio paslėniuose bei kitose vaizdingo gamtinio kraštovaizdžio teritorijose, numatomas integruoti kultūros ir gamtos paveldo saugojimas jose būtų išskirtinai veiksmingas.

Kultūrinis ir pažintinis turizmas bei rekreacija siūlomi laikyti prioritetinėmis paskirtimis Paragių ir kitoms istorine kultūrine verte bei autentiškumu pasižyminčioms Akmenės rajono dvarų sodyboms, Ventos regioniniame parke esančioms senosioms kaimo gyvenvietėms, kitoms kultūros vertybių sankaupos arealuose išlikusioms ir etnokultūrine verte pasižyminčioms, tačiau į Kultūros vertybių registrą neįtrauktoms sodyboms.

Siūlant sutelkti valstybės ir savivaldybės lėšas ir pastangas svarbiausiųjų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų ir vietovių saugojimui, prognozuojama, kad vietovėse, pasižyminčiose istorine kultūrine ir estetinė kraštovaizdine verte, bet esančiose už sankaupos arealų ribų bei atokiau turizmo maršrutų, gali toliau menkėti kultūros paveldo vertė. Tačiau Akmenės rajono istorinis kraštovaizdis už saugomų teritorijų ribų išlikęs tik atskirais fragmentais, todėl galimas neigiamų pokyčių poveikis rajono aspektu nebus žymus.

Akmenės rajono kultūros vertybių sankaupos arealų kultūrinės vertės išsaugojimo nuostatos turėtų būti detalizuotos ir įgyvendinamos šių teritorijų apsaugos specialiaisiais ir atskirų vietovių detalesniais planais.

Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tvarkybos ir naudojimo reikalavimai bus nustatomi jų individualiais apsaugos reglamentais (tipiniais reglamentais, jei individualūs reglamentai

neparengti), kurie sudaromi ir išduodami jų valdytojams per 20 darbo dienų nuo valdytojų raštiškų prašymų gavimo dienos Kultūros paveldo departamente (jo teritoriniame padalinyje) ar Savivaldybės paveldosaugos padalinyje (LR Kultūros ministro 2005 m. balandžio 19 d. įsakymas Nr. IV-154 Dėl nekilnojamojo kultūros paveldo objekto pavyzdinio apsaugos reglamento patvirtinimo).

4.4. Su bendruoju planu susijusios nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos problemos

Svarbiausiomis su bendruoju planu susijusiomis ir nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugą įtakosiančiomis problemomis laikoma:

1. Nepakankamas kultūros paveldo objektų tvarkybos finansavimas. Neskiriant žymiai daugiau lėšų Akmenės rajono architektūros paveldo, visų pirma - dvarų sodybų su parkais, saugojimo darbams, nebus įgyvendinti bendrojo plano kultūros paveldo dalies sprendiniai. Neskiriant papildomo finansavimo archeologijos objektų, visų pirma - piliakalnių, tvarkymui ir priežiūrai, išliks jų istorinės kultūrinės, kraštovaizdinės ir rekreacinės vertės nykimo tendencijos.

2. Akmenės rajone prioritetiniai svarbūs paveldo objektų grupės - dvarų sodybų, kultūrinės vertės ir erdvinio kompozicinio vientisumo neatitinkantis naudojimas ir tvarkymas. Dvarų sodybų kultūrinės vertės menkėjimo tendencijas įtakoja dabartinė Lietuvos įstatyminė bazė, nesudaranti prielaidų dvarų sodybas su parkais įteisinti Nekilnojamojo turto registre kaip vieną daiktinės teisės objektą (Valstybinės kultūros paveldo komisijos 2005 m. rugsėjo 30 d. nutarimas Nr. S-6-114).

3. Iki šiol nesukurtas teisinis ir finansinis mechanizmas, įgalinantis saugomų objektų savininkams kompensuoti išlaidas restauravimo darbams ir tinkamai objektų priežiūrai, jei šie objektai yra prieinami lankymui. Taip pat nepakankamai skatinamas Akmenės rajono kaimo gyvenviečių ir istorinių miestelių bendruomenių dalyvavimas rajono kultūriniam tapatumui išskirtinai svarbaus archeologijos, memorialinio paveldo apsaugoje.

4. Dabartinė Lietuvos nekilnojamojo kultūros paveldo įstatyminė bazė, neatitinkanti realių nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos uždavinių ir galimybių. Objekto įtraukimas į Registrą laikomas tik pirminiu jo apsaugos etapu, nesudarius saugojimo sutarties su objekto valdytoju, neskiriant lėšų tvarkymui ir priežiūrai objektas gali būti sunaikintas (Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymas, Žin., 2004, Nr. 153-5571).

5. Neigiami savivaldybės gyventojų socialinės struktūros pokyčiai, ypač ryškūs kaimo vietovėse. Tradicinių bendruomenių nykimas kelia grėsmę etnoarchitektūros tradicijų, istorinių miestelių: Akmenės, Klykolių, Kruopių, Papilės, Vegerių, autentiškumo išlikimui.

6. Nepakankamas užstatymo reguliavimas teritorijų kultūrinės vertės išsaugojimo aspektu. Žymi dalis naujų statybų vykdoma neatsižvelgiant į saugomų objektų vizualinės apsaugos reikalavimus, istorinio kraštovaizdžio išsaugojimą.

4.5. Tarptautiniu arba nacionaliniu lygmeniu nustatyti nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos tikslai

Pagrindiniai tikslai, kurie yra nustatyti kultūros vertybių apsaugai rajono teritorijos bendrojo plano lygmenyje:

1. Tikslai, numatyti Lietuvos Respublikos ratifikuotoje Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo globos konvencijoje (Žin., 1997, Nr. 19-411):

- ❑ priimti generalinę politiką, kuri siektų kultūros ir gamtos paveldui suteikti tinkamą vaidmenį bendruomenės gyvenime ir to paveldo globą integruoti į bendras planavimo programas (5a str.);
- ❑ vystyti mokslinius ir techninius tyrimus ir tyrinėjimus ir paruošti veiksmingas priemones, kurios įgalintų valstybę neutralizuoti grėsmę, iškilusią kultūros ir gamtos paveldui (5c str.);
- ❑ imtis tinkamų įstatyminių, mokslinių, techninių, administracinių ir finansinių priemonių, būtinų šio paveldo identifikavimui, globai, išsaugojimui (konservavimui), prezentavimui bei reabilitavimui (5d str.).

2. Tikslai, numatyti Lietuvos Respublikos ratifikuotoje Europos kraštovaizdžio konvencijoje (Žin., 2002, Nr. 104-4621):

- ❑ įteisinti kraštovaizdį kaip svarbią žmonės supančios aplinkos sudedamąją dalį, jų bendro kultūros ir gamtos paveldo apraišką bei jų savasties pagrindą (5a str.);
- ❑ integruoti kraštovaizdį kaip reiškinių į savo teritorijų ir miestų planavimo politiką bei savo kultūros, aplinkos, žemės ūkio, socialinę ir ekonominę politiką, taip pat į kiekvieną kitą politikos sritį, galinčią turėti poveikio kraštovaizdžiui (5d str.);
- ❑ nustatytus kraštovaizdžius įvertinti atsižvelgiant į suinteresuotų dalyvių ir atitinkamos gyventojų grupės jiems priskiriamą ypatingą vertę (6Cb str.).

3. Valstybinėje kaimo plėtros programoje 2006-2008 m. (projektas) vienu iš tikslų numatoma remti kultūros/istorijos paveldo objektų pritaikymą švietimo, kultūros, kaimo bendruomenių veiklos, turizmo ir kitiems gyventojų poreikiams.

Rengiant Akmenės rajono bendrąjį planą į aukščiau nurodytus programinių dokumentų tikslus atsižvelgta:

- a) atliekant teritorijos vertybinį zonavimą;

- b) nustatant vertybių prioritetiškumą;
- c) sudarant siūlomų saugoti teritorijų vertingųjų savybių charakteristiką;
- d) planuojant teritorijos naudojimą pagal jos kultūrinės vertės požymius (vertingąsias savybes).

4.6. Galimos reikšmingos pasekmės aplinkai

Akmenės rajono bendrojo plano sprendinių, susiję su nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga, lems ilgalaikes teigiamas pasekmes:

Teritorijos vystymo darnai:

- ❑ labiau integruoti kultūros ir gamtos paveldo apsaugą;
- ❑ atgaivinti ir pritaikyti lankymui reikšmingiausias Akmenės rajono dvarų sodybas, kitus išskirtinės vertės kultūros paveldo objektus ir vietas;
- ❑ sutelkti apsaugai skirtus resursus ir pastangas vertingiausiose ir turizmo plėtros aspektu potencialiausiose teritorijose - kultūros paveldo vertybių sankaupos arealuose, Ventos regioniniame parke bei vietovėse, esančiose šalia turizmo maršrutų;

Ekonominei aplinkai

- ❑ skatinti kultūrinio pažintinio ir kaimo turizmo plėtrą;
- ❑ skatinti tradicinių amatų ir verslų atgaivinimą.

Socialinei aplinkai

- ❑ sudaryti prielaidas stabdyti tradicinių kaimo bendruomenių nykimą vertybių sankaupos arealuose ir Ventos regioniniame parke;
- ❑ sutelkti lėšas ir pastangas atgaivinti svarbiausias rajono dvarų sodybas ir istorinius miestelius.

Gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui

- ❑ skatinti istorinio kultūrinio ir gamtinio kraštovaizdžio apsaugos integralumą;
- ❑ išsaugoti vaizdingas gamtinio kraštovaizdžio teritorijas Ventos, Dabikinės, Miežupio paslėniuose slėniuose ir paslėniuose;
- ❑ išsaugoti dvarų sodybų parkus, archeologinių ir memorialinių vietovių, architektūros paveldo objektų gamtinę aplinką.

4.7. Priemonės reikšmingoms neigiamoms pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ar kompensuoti

Siekiant išvengti galimų neigiamų pasekmių aplinkai, reikalinga:

- 1) rengiant teritorijų apsaugos specialiuosius ir saugomų objektų bei vietovių detaliuosius planus vadovautis bendrojo plano kultūros paveldo apsaugos sprendiniais;
- 2) rengti kultūros paveldo objektų sankaupos arealų apsaugos specialiuosius planus: tinklų schemas, teritorijų ir jų apsaugos zonų ribų bei tvarkymo planus (planavimo schemas), žemėvaldų planus, paveldosaugos projektus (LR Nėkilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas, 22 str.);
- 3) kultūrinės vertės požymiais pasižyminčių, tačiau apsaugos statuso neturinčių teritorijų specialiuosius ir detaliuosius planus rengti siekiant šių požymių išsaugojimo ir stiprinimo;
- 4) numatyti priemonės stabdančias istorinio agrarinio kraštovaizdžio ir tradicinių kaimo gyvenviečių nykimą;
- 5) skatinti saugomų kultūros paveldo objektų savininkus sudaryti apsaugos sutartis konkrečioms kultūrinės vertės išsaugojimo priemonėms nustatyti.

4.8. Pasirinktų alternatyvų aprašymas

Pasirinkta decentralizuotos koncentracijos plėtra įgalina sutelkti apsaugos resursus ir pastangas svarbiausiose kultūrine verte pasižyminčiose teritorijose. Plėtros resursų ir pastangų koncentravimas keliuose rajono arealuose atitinka nėkilnojamojo kultūros paveldo objektų sklaidos Savivaldybės teritorijoje ypatumus - žymi dalis Akmenės rajono nėkilnojamųjų kultūros vertybių yra sutelkta jų sankaupos vietose. Pasirinkus dispersišką plėtros sklaidą teritorijoje stiprėtų dabartinės kultūros paveldo nykimo kaimiškosiose teritorijose ir miesteliuose tendencijos.

4.9. Vertinimo problemos

Bendrojo plano sprendinių poveikio aplinkai vertinimas atliktas Nėkilnojamojo kultūros paveldo registro duomenimis, nacionaliniais ir Lietuvos ratifikuotais kultūros paveldo apsaugos teisės aktais, Lietuvos teritorijos bendruoju planu, kultūros paveldo objektų bei vietovių tyrimais. Vertinimo sunkumai – nėpilni ir nėpakankamai atnaujinti kultūros paveldo objektų apskaitos duomenys, ribotos galimybės apžiūrėti saugomus objektus dėl privačiose teritorijose ribojamos servituto teisės bei dėl nėpakankamo saugomų objektų ir jų teritorijų ribų ženklinimo.

Tik iš dalies įtraukiant vietos gyventojus į kultūros paveldo apsaugos apskaitą ir tvarkymo planavimą bei nėsant šios srities apklausų (sociologinių tyrimų) duomenų nustatant teritorijų ir

atskirų objektų, neįtrauktų į Kultūros vertybių registrą, vertę gali būti nepakankamai atsižvelgta į šių objektų savininkų ir naudotojų nuomonę bei siekius saugoti vietai būdingas aplinkos formavimo tradicijas.

4.10. Numatytų taikyti stebėsenos (monitoringo) priemonių aprašymas

Bendrojo plano kultūros paveldo apsaugos sprendinių įgyvendinimo stebėseną (monitoringą) turėtų būti vykdoma pagal periodiškumo ir detalumo reikalavimus, nustatomus pagal paveldo objektų tipologiją, jų fizinę būklę, teisinę priklausomybę. Stebėsenos rezultatai: stebėjimo ir fiksavimo duomenys, vertingąsias savybes naikinančių ar žalojančių poveikių vertinimas, apibendrinimas ir prognozavimas, turėtų būti teikiami už kultūros paveldo vertybių apsaugą ir teritorijų planavimą atsakingoms institucijoms.

4.11. Santrauka

Akmenės rajono teritorijos bendrajame plane nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos planavimas sprendžiamas atsižvelgiant į svarbiausius kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančius strateginius ir teritorijų planavimo dokumentus. Decentralizuotos koncentracijos koncepcija įgalina suteikti pastangas ir lėšas didžiausia kultūrine verte pasižyminčiuose arealuose. Neįgyvendinus bendrojo plano kultūros paveldo apsaugos sprendinių stiprėtų nekilnojamųjų kultūros vertybių ir istorinio kraštovaizdžio nykimo tendencijos.

Kultūrinis ir pažintinis turizmas bei rekreacija laikomi prioritetinėmis paskirtimis Paragių ir kitoms autentiškumu pasižyminčioms Akmenės rajono dvarų sodyboms, Ventos regioniniame parke esančioms senosioms kaimo gyvenvietėms, kitoms kultūros vertybių sankaupos arealuose išlikusioms ir etnokultūrine verte pasižyminčioms, tačiau į Kultūros vertybių registrą neįtrauktoms sodyboms. Konkrečios šių teritorijų kultūrinės vertės išsaugojimo priemonės tikslinga nustatyti rengiant šių teritorijų apsaugos specialiuosius planus.

Galimos reikšmingos pasekmės aplinkai: kultūros ir gamtos paveldo apsaugos integravimo krypties įtvirtinimas, prielaidų išsaugoti vertingiausias istorinio kultūrinio kraštovaizdžio arealus bei pritaikyti turizmui didžiausiu kultūriniu ir estetiniu potencialu pasižyminčius objektus sudarymas.

5. RAJONO SUSISIEKIMO SISTEMA

5.1. Įvadas

Pagrindinis Akmenės rajono bendrojo plano tikslas rajono teritorijos darnus vystymasis.

Akmenės rajono susisiekimo sistemos plėtros tikslas – darni susisiekimo sistema formuojanti optimalias aplinkos sąlygas, pagrindinį dėmesį skiriant penkių krašto kelių efektyviam panaudojimui, priartinti transporto infrastruktūrą prie ES standartų, mažinti transporto neigiamą poveikį aplinkai.

Tobulinant Akmenės rajono susisiekimo sistemą reikia spręsti šiuos pagrindinius uždavinius:

1. Krašto kelio Nr. 155 Kuršėnai- Mažeikiai rekonstravimas ir dangos stiprinimas, krašto kelyje Nr. 154 N.Akmenė – Seredžius įrengti eismo saugumą didinančias priemones, tiesti dviračių- pėsčiųjų takus;
2. Akmenės rajono kelių tarp seniūnijų centrų rekonstrukcija;
3. Akmenės rajono valstybinių rajoninių ir vietinių kelių su žvyro danga asfaltavimas, suteikiant prioritetą svarbiausių gyvenviečių sujungimui;
4. Saugaus eismo saugumo priemonių įrengimas avaringiausiuose krašto ir rajoninių kelių ruožuose;
5. Įsteigti logistikos centrus Akmenės rajono savivaldybės N. Akmenės ir Ventos miestuose;
6. Viešojo transporto maršrutų plėtra ir transporto priemonių atnaujinimas;
7. N. Akmenės, Akmenės, Ventos miestų susisiekimo sistemų gerinimas: gatvių rekonstrukcija, pėsčiųjų ir dviračių takų įrengimas, eismo saugumą didinančių priemonių įdiegimas;
8. Bevariklio transporto infrastruktūros plėtra, siekiant didinti keliones dviračiais.

Strateginio poveikio aplinkai vertinimo tikslas – įvertinti Akmenės rajono bendrojo plano susisiekimo dalies koncepcijos įtaką ir pasekmes rajono teritorijoms, kurios yra išvardytos strateginiame pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumente (NATURA 2000, tarptautinės ir nacionalinės saugomos teritorijos).

5.2. Esama aplinkos būklė ir jos pokyčiai

Akmenės rajono kelių susisiekimo sistemos pagrindą sudaro krašto keliai Nr. 156 N.Akmenė- Venta ir Nr. 155 Kuršėnai- Mažeikiai. Krašto keliai jungia kaimyninių rajonų centrus, o

rajone esančių seniūnijų centrai aptarnaujami rajoniniais keliais.

Akmenės rajonas dėl geografinės padėties turi gerus ryšius su Latvijos Respublika, o taip pat su Šiauliais, Mažeikiais, Joniškio.

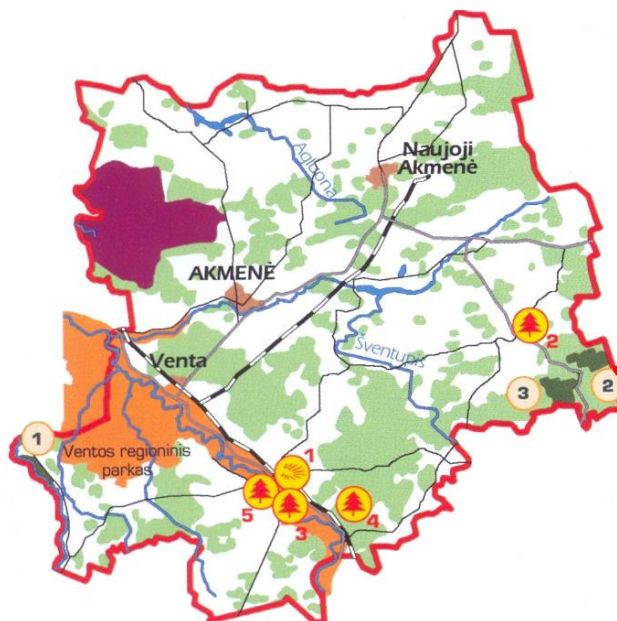
Kelių transportas ir krašto keliais išliks svarbiausia Akmenės rajono susisiekimo dalimi ateinantiems 20 metų. Geležinkelio transporto infrastruktūra yra mažai išplėtotą ir dabar naudojama krovinių vežimui. Bevariklio transporto infrastruktūros plėtros planai yra apibrėžti Valstybinio turizmo departamento patvirtintame Nacionalinių dviračių trasų specialiajame plane.

Neįvykdžius koncepcijos sprendinių, numatomos tokios pasekmės:

1. Akmenės rajonas nebus nuosekliai integruotas į bendrą Lietuvos transporto tinklą, blogės *susisiekimo kokybė ir aplinkos būklė*;
2. Nebus išnaudotas ekonominis (tranzitinių srautų aptarnavimas, vietinio ūkio aptarnavimas), rekreacinis rajono potencialas.

5.3. Teritorijų, kurios gali būti reikšmingai paveiktos, aplinkos charakteristikos

Akmenės rajone saugomas teritorijas užima dalis Ventos regioninio parko ir Kamanų gamtinis rezervatas, 3 valstybiniai Pavirvičių botaninis, Pirkančių ir Karniškių telmologiniai draustiniai, ir 5 gamtos paveldo paminklai ir objektai: Papilės atodanga (geologinis paminklas), Danydžių, Rudikių ir Užbraščių ažuolai ir penkiolikakamienė liepa (botaniniai objektai). Ypač saugomų teritorijų ir gamtos paveldo objektų sąrašas, jų plotai ir apsaugos tikslai įvardyti skyriuje gamtinis karkasas. Esamą padėtį rodo šių teritorijų skaitmeninis žemėlapis (6.1 pav.).

6.1 pav. Teritorijų, kurios gali būti reikšmingai paveiktos, schema

Didžiausias susisiekimo sistemos neigiamas poveikis gali būti Ventos regioniniam parkui,

Kamanų gamtiniam rezervatui.

5.4. Aplinkos apsaugos problemos

Didėjantis rajone automobilizacijos lygis ir kasmet augantis transporto priemonių skaičius sąlygoja didesnę degalų suvartojimą, sukelia keliuose grūstis ir teršia aplinką. Kelių transportas užtikrina viso Akmenės rajono ekonomikos funkcionavimą ir augimą, todėl dažnai tenka ieškoti priemonių aplinkos apsaugai.

Transportas kaip mobilus taršos šaltinis neigiamai įtakoja atmosferą, litosferą, hidrosferą ir ekosferą. Poveikį aplinkai galima skirstyti į tris pagrindines grupes:

1. Išteklų naudojimas (žemė, deguonis, iškastinis kuras, metalai ir t.t.);
2. Cheminė tarša (išmetamieji teršalai, kuro garavimas ir t.t.);
3. Fizinė tarša (triukšmas, vibracijos, šiluma ir t.t.).

Transporto sistema paklūsta ekonominiams principams: sukūrus geresnę kelių infrastruktūrą pritraukiami didesni automobilių srautai, ir vėl formuojasi grūstys keliuose.

Naudojami svarūs būdai kaip įtakoti transporto naudojimą, modalinį pasidalinimą tarp transporto rūšių ir tuo pačiu mažinti neigiamą įtaką aplinkai. Skiriamos dvi strategijos: žemės naudojimo ir transporto. Šiose strategijose išskiriami būdai skirstomi pagal taikymo pobūdį į technologinius, socialinius, politinius bei ekonominius ar administracinius.

Žemės naudojimo strategijos tikslai siekia mažinti kelionių poreikį, tai gali būti darnaus ir kompaktiško miesto koncepcija. Transporto strategijoje bandoma transporto sistemą subalansuoti įvairių mokesčių pagalba, transporto priemonių efektyvumo didinimu. Žemės naudojimo strategija sąlygoja kelionės ilgio mažinimą ir įtakoja žemės paėmimo visuomenės reikmėms procesus, prisideda prie gyventojų elgsenos keitimo ir efektyvaus transporto infrastruktūros panaudojimo. Transporto strategija veikia modalinį pasidalijimą, kelionės bei gyvenamosios vietos pasirinkimo elgseną ir efektyvų transporto infrastruktūros panaudojimą. Ilgalaikiu požiūriu šios skirtingos strategijos tarpusavyje integruojasi.

Transporto keliamos problemos yra sunkiai sprendžiamos, todėl siekiant įgyvendinti darnaus vystymosi koncepciją (ekonomika, aplinkosauga, technologija) į susisiekimo sistemos plėtros tikslus įtraukiamas aplinkos tausojimo aspektas.

5.5. Tarptautiniai ir nacionaliniai aplinkos apsaugos tikslai

Esminės Europos Sąjungos strateginės nuostatos yra įtvirtintos Lietuvos įstatyminėje bazėje, o įgyvendinant Europos Sąjungos teisyną (*acquis communautaire*), iki 2004 m. sausio 1 d. buvo

pakeisti transporto šakų veiklą reglamentuojantys įstatymai bei kiti teisės aktai.

Lietuva derindama įstatyminę bazę įsipareigojo, kad iki 2005 m. gruodžio 31 d. biodegalai sudarytų ne mažiau kaip 2 procentus, skaičiuojamus nuo bendro šalies rinkoje esančio benzino ir dyzelino, skirto transportui, energijos kiekio, o iki 2010 m. gruodžio 31 d. – 5,75 procento. Energetikos strategijoje numatytas tikslas siekti, kad atsinaujinančių energijos išteklių dalis bendrame pirminės energijos balanse 2010 metais sudarytų iki 12%. Šalis yra pasirašiusi Kioto protokolą ir įsipareigojusi per 2008–2012 m. laikotarpį (pirmąjį Kioto protokolo įsipareigojimų laikotarpį) sumažinti į atmosferą išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį 8 procentais lyginant su baziniais 1990 metais. LR Vyriausybė 2004 m. rugpjūčio 26 d. patvirtintino Biokuro gamybos ir naudojimo skatinimo 2004-2010 metais programą, kurioje numatyta iki 2010 metų padidinti biodyzelino gamybą iki 40 tūkst. per metus, o bioetanolio iki 20 tūkst. per metus. Deja, programoje nėra numatyta konkrečių uždavinių, priemonių ir jų įgyvendinimo plano realizuojant šiuos tikslus.

Daugelyje Europos Komisijos publikuojamų dokumentų, reglamentuojančių bendrą Europos transporto politiką, labai rūpinamasi aplinkos apsaugos ir energijos suvartojimo problemomis (su tuo yra glaudžiai susijusi ir didėjančių transporto grūsčių keliuose problema). Vienas iš esminių dokumentų apibendrinančių Europos transporto politiką - baltoji knyga "Europos transporto politika 2010 m.: laikas nuspręsti, COM (2001) 370". Šioje knygoje pabrėžiamos aplinkos problemos ir ypač oro tarša. Kelių transporto emisijos sudaro apie 84 % visų transporto rūšių CO₂ emisijų. Pagrindinis dėmesys perkeliamas nuo vietinio masto teršalų problemos prie pasaulinę grėsmę keliančių šiltnamio efektą sukeliančių teršalų problemos. Numatoma sumažinti anglies dioksido emisijas iš naujų automobilių 25 % iki 2008 m. Taip pat pabrėžiama, kad būtina didinti alternatyvių degalų naudojimą, gerinti naudojamų iškastinių degalų kokybę ir transporto priemonių efektyvumą. Numatomas tikslas, kad iki 2020 metų apie 20 % šiuo metu suvartojamo iškastinio kuro būtų pakeista alternatyviomis kuro rūšimis. Norint pasiekti šių tikslų knygoje aptariamos jau anksčiau minėtos žemės naudojimo ir transporto politikos strategijos. Be to, įtvirtintos pagrindinės nuostatos – Europos transporto politiką koncentruoti visuomenės poreikių tenkinimui, didinti keleivių teises, gerinti eismo saugą, užtikrinant aukštą paslaugų kokybę, modernizuojant svarbiausius transporto infrastruktūros objektus.

LR Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje išdėstytos pagrindinės transporto sistemos plėtros kryptys ir strateginiai tikslai: infrastruktūros modernizavimas ir integravimas į transeuropinius transporto tinklus, multimodalinės transporto sistemos plėtra bei logistikos centrų kūrimas, aplinkosauginiu aspektu – saugios ir aplinkai palankios transporto sistemos kūrimas.

Transporto poveikio aplinkai mažinimas didinant ekologinį efektyvumą ir įtraukiant aplinkos

interesus į sektoriaus plėtros strategijas yra svarbus Lietuvos darnaus vystymosi prioritetas. Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje pabrėžta, kad plėtojant biokuro vartojimą būtinas glaudesnis bendradarbiavimas žemės ūkio, pramonės, transporto ir finansų sektoriuose. Strategijoje taip pat nurodoma, kad lėta biotransporto infrastruktūros plėtra, neefektyvios eismo reguliavimo sistemos ir pasenusios transporto priemonės, yra pagrindinės didesnių miestų oro taršos priežastys. Atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimas energetikoje ir transporte iki 2020 metų sudarytų ne mažiau kaip 15 procentų bendro pirminės energijos balanso.

Ilgalaikėje Lietuvos transporto sistemos plėtros strategijoje nagrinėjamos atskiros transporto šakos, kartu siekiama stiprinti skirtingų transporto rūšių sąveiką. Šioje strategijoje išdėstyti tikslai yra susiję su aplinkosauginiais aspektais. Tiesioginės sąsajos tarp šių dokumentų išryškėja gretinant šiuos tikslus: paslaugų kokybės ir techninių parametru iki ES lygio gerinimas, patogus žmonių susisiekimas ir konkurencinių pajėgumų didinimas. Ilgalaikėje Lietuvos transporto sistemos plėtros strategijoje numatytos priemonės sietinos su darnaus vystymosi koncepcija: transporto infrastruktūros, intermodalaus transporto, informacinių technologijų plėtra, aplinkosaugos ir eismo saugos gerinimas keliuose. Prioritetai suteikiami transportui su mažesniu neigiamu poveikiu aplinkai, energetinio efektyvumo didinimui, alternatyvių ir aplinką mažiau teršiančių degalų bei kitoms prevencinėms aplinkos taršą mažinančios priemonėms.

Transporto projektų alternatyvų palyginimo ir ekonominio pagrindimo principai yra apibrėžti Automobilių kelių investicijų vadove, (patvirtintas Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos).

5.6. Priemonės neigiamoms pasekmėms išvengti

Atlikta analizė parodė, kad daugelis iškeltų uždavinių mažina neigiamą transporto poveikį aplinkai, socialinėms ir ekonominėms posistemėms, tačiau rekonstrukcijos projektų ruošimo metu tikslinga būtų atlikti poveikio aplinkai vertinimą.

Akmenės rajono krašto kelių Nr.154 ir Nr. 155 rekonstrukcija neigiamai gali paveikti Ventos regioninio parko teritoriją. Minėtuose krašto keliuose metu vyksiantys statybiniai, technologiniai procesai, kelių statybos technikos koncentracija gali turėti tam tikrą trumpalaikį neigiamą poveikį šalia esantiems želdiniams. Laikinais padidėsianti triukšmo, oro taršos tikimybė. Siūlytinos priemonės neigiamo poveikio rodikliams mažinti būtų naujausių technologijų naudojimas bei rekonstrukcinių darbų organizavimas.

5.7. Akmenės rajono susisiekimo sistemų plėtros alternatyvos

Akmenės rajono susisiekimo sistemų plėtros alternatyvos, išanalizuoti projektai parodė, kad remiantis darnios plėtros principais siūlomi plėtros variantai atneštų žymiai daugiau naudos nei žalos. Siūlomos rajono plėtros kryptys atitinka LR Bendrojo plano sprendinius, tarptautinėse ir nacionalinėse programose bei dokumentuose įvardytus prioritetus.

5.8. Įgyvendinimo stebėseną

Patvirtinus Akmenės rajono Bendrąjį planą, yra organizuojama jo sprendinių įgyvendinimo stebėseną, priežiūra ir kontrolė. Kartu su teritorijų planavimo duomenų banku nuolat kaupiama ir analizuojama informacija, nustatomas investicijų poreikis, rengiamos programos Bendrojo plano sprendiniams įgyvendinti. Teritorijų planavimo dokumento strateginio pasekmių aplinkai vertinimo stebėseną vykdoma naudojantis sprendinių įgyvendinimo stebėseną.

Analizuojami ir prognozuojami galimi pasikeitimai ir jų įtaka perspektyviniams procesams, pasikeitimai, veikiantys Bendrojo plano sprendinius, plano įgyvendinimo priemonių realizavimas.

Remdamasis bendrojo teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimo stebėsenos (monitoringo) duomenimis, apskrities viršininkas ne vėliau kaip likus šešioms mėnesiams iki kiekvienų Seimo rinkimų pradžios turi pateikti ataskaitas Aplinkos ministerijai ir Vyriausybei, taip pat informuoti visuomenę apie bendrojo teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimą apskrities viršininko administracijos internetiniame tinklalapyje.

Vyriausybės lygmens bendrojo teritorijų planavimo priežiūrą atlieka Valstybinė teritorijų planavimo inspekcija prie Aplinkos ministerijos, vadovaudamasi Vyriausybės patvirtintais Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros nuostatais (Žin., 1997, Nr.34-851; 2002, Nr.111-4906) ir aplinkos ministro 2004 m. vasario 27 d. įsakymu Nr.D1-88 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo įgyvendinimo“ (Žin., 2004, Nr.41-1345).

Bendrojo plano keitimai rengiami, derinami ir tvirtinami ta pačia tvarka kaip ir pats Bendrasis planas.

5.9. Santrauka

Strateginio poveikio aplinkai vertinimo (SPAV) tikslas – įvertinti Akmenės rajono bendrojo plano susisiekimo dalies koncepcijos įtaką ir pasekmes jautrioms rajono teritorijoms, kurios yra išvardytos strateginiame pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumente (NATURA 2000, tarptautinės ir nacionalinės saugomos teritorijos).

SPAV analizuotos dvi Akmenės rajono susisiekimo sistemos plėtros priemonės: numatyta

užduotis bus įgyvendinta ir numatyta užduotis nebus įgyvendinta. Konceptijoje siūloma spręsti tokius pagrindinius uždavinius:

1. Krašto kelių Nr. 154 ir Nr. 155 dangos stiprinimas;
2. Akmenės rajono kelių tarp svarbiausių a ir b kategorijos gyvenviečių rekonstrukcija;
3. Akmenės rajono valstybinių rajoninių ir vietinių kelių su žvyro danga asfaltavimas, suteikiant prioritetą a, b ir c kategorijos gyvenviečių sujungimui;
4. Eismo saugumo priemonių diegimas avaringiausiuose krašto ir rajoninių kelių ruožuose;
5. Viešojo transporto infrastruktūros (tame skaičiuje mokyklinis transportas);
6. N. Akmenės, Akmenės ir Ventos susisiekimo sistemų gerinimas: pėsčiųjų takų rekonstrukcija ir tiesimas, gatvių apšvietimo tinklų atnaujinimas ir plėtra;
7. Bevariklio transporto infrastruktūros plėtra.

Analizės metu nustatyta, kad daugelis iškeltų uždavinių atitinka Akmenės rajono darnaus vystymo principus, padeda išlaikyti pusiausvyrą tarp aplinkos, ekonominių, socialinių ir technologinių posistemių. Eilė numatytų tikslų mažins neigiamą transporto poveikį aplinkai. Siūloma susisiekimo infrastruktūra pagerins tranzitinių transporto srautų judėjimą ir ekonominę šalies bei rajono gyvybingumą, visų svarbiausių paslaugų ir poreikių prieinamumą vietos gyventojams.

6. INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA

6.1. Plano tikslai ir turinys

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas rengiamas remiantis Akmenės rajono savivaldybės tarybos 2005 m. vasario 23 d. sprendimu Nr. T-42 „Dėl Akmenės rajono savivaldybės tarybos 2003 m. gruodžio 17 d. sprendimo Nr. T-174“. Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros dalies pagrindiniai tikslai yra:

- 1) plėtoti ir tobulinti susiklosčiusią Akmenės rajono erdvinę struktūrą, formuoti ir vystyti urbanistinės sistemos aprūpinimą inžinerine infrastruktūra;
- 2) derinant valstybės, apskrities ir jos savivaldybių interesus, parengti savivaldybės teritorijos inžinerinės infrastruktūros tvarkymo bei darnaus vystymo nuostatas;
- 3) atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane (Žin., 2002, Nr.110-4852) iškeltus inžinerinės infrastruktūros vystymo ir pertvarkymo prioritetus, detalizuoti Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano sprendinius Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje;
- 4) numatyti priemones gyvenimo ir aplinkos kokybei gerinti;
- 5) suformuoti principines nuostatas teritorijų apsaugai nuo pavojingų gamtinių ir technogeninių procesų;
- 6) numatyti priemones, užtikrinančias gamtos išteklių racionalų naudojimą, ekologinę pusiausvyrą, gamtinio karkaso formavimą, gamtos ir kultūros paveldo vertybių išsaugojimą;
- 7) rezervuoti teritorijas techninei infrastruktūrai plėtoti.

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano dokumentas susideda iš esamosios būklės analizės ataskaitos, koncepcijos ir strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (toliau SPAV) ataskaitos, vėliau koncepcija detalizuojama sprendiniais, atliekamas sprendinių poveikio vertinimas.

Siekiant tobulinti bendrojo plano sprendimus ankstyvojoje planavimo stadijoje, galimas reikšmingas poveikis aplinkai įvertinamas SPAV metu.

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano SPAV ataskaita parengta remiantis SPAV apimties nustatymo dokumentu.

6.2. Bendrojo plano sąsaja su kitais planavimo dokumentais

Akmenės rajono savivaldybės bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros dalies sprendimai suderinti su šiais aukštesnio lygmens teritorijų planavimo ir strateginiais dokumentais:

- Lietuvos Respublikos teritorijos bendruoju planu (Žin., 2002, Nr.110-4852);
- Šiaulių apskrities teritorijos bendruoju planu;
- Valstybės ilgalaikės raidos strategija (Žin., 2002, Nr. 113-5029);
- Valstybine aplinkos apsaugos strategija (Žin., 1996, Nr. 103-2347);
- Nacionaline darnaus vystymosi strategija (Žin., 2003, Nr. 89-4029);
- Nacionaline energetikos strategija (Žin., 2007, Nr. 11-430);
- Vandentvarkos ūkio (vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo) plėtros strategija (Žin., 2005, Nr. 8-245);
- Valstybiniu strateginiu atliekų tvarkymo planu (Žin., 2002, Nr. 40-1499),
- Lietuvos Respublikos sveikatos programa (Žin., 1998, Nr. 6-1842);
- Lietuvos nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros strategija (Žin., 2001, Nr. 66-2148);
- Šiaulių regiono plėtros strategine dalimi;

6.3. Esama aplinkos būklės analizė

Pagal SPAV apimties nustatymo dokumentą esama aplinkos būklė vertinama šiais aplinkos kokybę apibūdinančiais aspektais: ekonominės aplinkos, socialinės aplinkos, gamtinės aplinkos ir kraštovaizdžio apsaugos bei kultūros paveldo objektų apsaugos.

6.3.1. Vandentieka ir vandenvala

Centralizuotai tiekiamu vandeniu yra aprūpinama apie 50 % Akmenės raj. gyventojų, apie 32 % naudoja šachtinių šulinių vandenį. Išgautas požeminis vanduo apvalomas tik Gaudžiočių, Žerkščių, Sbaliauskų kaimų vandenvietėse, todėl ne visas Akmenės rajone centralizuotai patiekiamas vanduo yra labai geros kokybės. Daugelį tinklų ir vandens pakėlimo siurblių reikia renovuoti.

Akmenės rajone daugumą nuotekų surinkimo tinklų reikia renovuoti. Apie 60 % buitinio nuotakyno tinklų yra 30-60 metų senumo, todėl dažnos yra nuotekų tinklų avarijos, į aplinką patenka teršalai. Bendras nuotekų tinklų ilgis Akmenės rajone yra 91,59 km, iš kurių apie 72 km nutiesti mieste. Bendra kanalizacijos sistemos būklė yra prasta. Nuotekų kėlimo siurblių pasenę, daugelis jų yra netinkamos eksploatuoti. Dėl neefektyvaus valymo įrenginių veikimo, ne visada

išvalytos ir išleidžiamos nuotekos atitinka higienos normos keliamiems reikalavimams, dėl šios priežasties yra teršiami paviršiniai vandens telkiniai.

Centralizuotas vandens tiekimas ir nuotekų surinkimas daugiausiai išvystytas didesniuose miesteliuose ir gyvenvietėse. Kaimo gyvenvietėse, sodybose, dauguma miestų privačių gyvenamųjų namų kvartalų neturi vandentiekio, kanalizacijos tinklų. Akmenės II kaimo, Sabaliauskų gyvenvietėje, Pelkelės kaime vykdomi buitinių nuotekų tinklų renovacijos ir įrengimo projektai, kurie pagerins šių gyvenviečių bendrą eksploatuojamų tinklų situaciją.

Lietaus nuotekų tinklų ilgiai, išleistuvių skaičius nėra žinomi. Surinktos lietaus nuotekos neapvalytos išleidžiamos į atvirus vandens telkinius, išskyrus tą atvejį kai lietaus nuotekos patenka į buitinių nuotakyną, todėl lietaus nuotakyno tinklai yra užsikimšę smėliu ir kitais nešmenimis.

Pasenusi ir nepakankamai išvystyta vandens išgavimo, ir tiekimo įranga neužtikrina nepertraukiamo vandens tiekimo ir kokybiško vandens teikiamo. Buitinio nuotakyno ir lietaus surinkimo sistema išvystyta nepakankamai, pasenusi, neefektyvi. Nepakankamai išvalytos nuotekos teršia aplinką.

6.3.2. Elektros energijos tiekimas

Akmenės rajonas elektros energiją gauna iš 110 kV perdavimo tinklo, kuris artimiausiai sujungtas su Mažeikių elektrine, Telšių ir Šiaulių 330/110 kV transformatorių pastotėmis. Galimas elektros energijos tiekimas ir iš Klaipėdos 330/110 kV TP. Akmenės rajono aukštos įtampos skirstomasis tinklas yra pakankamai išplėtotas. Rajone yra dvi 110/35/10 kV pastotės (Ventos ir Naujosios Akmenės). Esamos aukštos įtampos transformatorių pastotės yra gero techninio lygio, atliekamas savalaikis remontas, o teritorijos yra prižiūrimos. Nuo šių transformatorių pastočių elektros energija yra skirstoma 10 kV ir 35 kV elektros energijos tinklais.

Akmenės rajone veikia 5 hidroelektrinės, kuriose pagaminama maždaug iki 6 proc. reikalingos rajone elektros energijos.

Elektros energijos suvartojimas vienam gyventojui Akmenės rajone 2005 m. maždaug buvo 33 proc. mažesnis nei Lietuvos bendras vidurkis. Labiausiai buvo apkrauta Akmenės miesto transformatorių pastotė, kurios apkrovimas sudarė 64,3 proc. nominalios galios.

6.3.3. Atliekų tvarkymas

Šiuo metu Akmenės rajone diegiama regioninė atliekų tvarkymo sistema. Perdirbamų atliekų surinkimas Akmenės rajone nėra organizuotas. Rajone yra iš viso 9 buitinių atliekų sąvartynai, iš kurių 6 (Lebelių, Trikšių, Kairiškių, Kruopių, Kivylių ir Ventos) uždarytini inventorizuoti, kurie bus rekultivuoti atliekas sutankinant, užpilant gruntu apželdinant ir užsodinant. Vienam sąvartynui (N.

Akmenės) reikalingas uždarymo projektas su apsaugos priemonėmis ir vienas jau uždarytas po inventorizacijos (Jučių). Didžiausias pagal plotą veikiantis sąvartynas Akmenės rajone yra rajoninis Paškarnių sąvartynas, užimantis apie 7,6 ha plotą. Bendras visų veikiančių sąvartynų Akmenės rajone plotas yra apie 20 ha, o bendras pašalintų atliekų kiekis juose – virš 800 tūkst. tonų.

Didesnė dalis sąvartynų yra įrengti nelegaliai ir/ar nesilaikant aplinkosauginių reikalavimų. Veikiančiuose sąvartynuose nėra atliekų apskaitos priemonių, susidarę teršalai sunkiasi į gruntą, atliekos nekontroliuojamai patenka į sąvartyną, taip pat sąvartyne šalima daug antrinių ir perdirbimų atliekų (stiklas, popierius, plastmasė, biodegraduojančios, sodo, daržo atliekos).

6.3.4. Šilumos ūkis

Akmenės rajone centralizuotai šiluma aprūpinama dalis Akmenės, Naujosios Akmenės, Ventos miestų, Papilės ir Kruopių miestelių vartotojų. Likusieji vartotojai vartoja šilumą, pagamintą individualiuose šilumos gamybos įrenginiuose, naudojančiuose kietą (medieną, anglis), skystą ar dujinį (gamtinės ar suskystintas dujas) kurą. UAB „Akmenės energija“ Akmenės rajone eksploatuoja 7 centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemas: 2 Akmenėje, 2 Naujojoje Akmenėje ir po vieną Ventoje ir Papilėje. Bendra jų galia sudaro 46,8 MW. Kruopiuose UAB „Akmenės energija“ eksploatuoja vieną 0,2 MW galios vietinę katilinę.

Visose UAB „Akmenės energija“ eksploatuojamose katilinėse naudojamos gamtinės dujos kaip pagrindinis kuras. Žalgirio, Stadiono, Ventos katilinėse nuo 2007 metų jau yra galimybė naudoti ir krosnių kurą kaip rezervinį. Tai užtikrina šilumos gamybos patikimumą.

Bendras centralizuoto šilumos tiekimo tinklų ilgis Akmenės rajone sudaro 27,0 km.

Vidutinis centralizuoto šilumos tiekimo tinklų Akmenės rajone amžius rajone yra 19 metų. 21% visų trasų yra paklotos naujai (bekanaliu būdu).

Lietuvos nedidelių miestų šilumos ūkio problemos yra būdingos ir Akmenės rajono šilumos ūkiui. Galima išskirti tokias pagrindines problemas:

1. Dėl nusidėvėjusių šilumos tiekimo trasų Akmenės, Naujosios Akmenės mieste ir Papilės miestelyje sumažėjęs šilumos tiekimo efektyvumas.
2. Žemas šilumos vartojimo efektyvumas – žema būstų kokybė (daug senų pastatų, beveik pusė pastatų yra mediniai) bei silpna pastatų priežiūra lemia didelius pastatų šilumos nuostolius. Šildymo sistemos ir vietinės katilinės yra nusidėvėjusios, trūksta individualaus reguliavimo ir apskaitos įrangos. Pastatų remontas ir renovacija nėra dažni.

3. Didėjanti šilumos gamybos decentralizacija didina vietovės taršą, mažina kuro pirminės energijos panaudojimo efektyvumą, mažina esamų centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemų energinį ir ekonominį efektyvumą.
4. Nedidelis vietinių ir atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimas, nėra kogeneracijos įrenginių.

Šilumos poreikis gali kisti dėl gyventojų skaičiaus ir gyvenamojo ploto kitimo rajone. Tiek gyventojų skaičius Akmenės rajone, tiek gyvenamųjų pastatų plotas rajone turi tendenciją mažėti.

Naujų centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemų įrengimas Akmenės rajone neplanuojamas, nes neplanuojamos naujos tankiai užstatytos teritorijos. Esamų centralizuotai tiekiamos šilumos gamybos pajėgumų visiškai pakanka esamų centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemų vartotojų poreikiams tenkinti.

6.3.5. Dujų tiekimas

Magistraliniu dujotiekiu dujos rajone tiekiamos dviem atšakomis iki Naujosios Akmenės ir Papilės dujų skirstymo stočių. Iš Naujosios Akmenės dujų skirstymo stoties dujos tiekiamos Naujosios Akmenės miestui ir Ramučių gyvenvietei, iš Papilės dujų skirstymo stoties dujos tiekiamos Akmenės ir Ventos miestams bei Papilės miesteliams. Gamtinės dujos rajone yra tiekiamos gyventojams maisto ruošimui ir individualiam šildymui bei karšto buitinio vandens ruošimui, komunaliniams buitiniams vartotojams bei įmonėms.

Vamzdynų, dujų skirstymo stočių ir dujų reguliavimo punktų techninė būklė yra gera.

Didžiausias gamtinių dujų vartotojas rajone yra UAB „Akmenės energija“, kuriai per 2005 metus buvo patiekta 998 tūkst. m³ gamtinių dujų (6% viso rajone suvartoto gamtinių dujų kiekio). Metinis dujų suvartojimas gyvenamuosiuose pastatuose, kuriems gamtinės dujos tiekiamos maisto ruošimui ir šilumos gamybai, pastaraisiais metais sparčiai didėjo – nuo 1998 metų jis išaugo 2,4 karto. Net 16 kartų per šį laikotarpį išaugo komunalinių buitinių vartotojų suvartojami dujų kiekiai.

Akmenės rajone, kaip ir visoje Lietuvoje, svarbi problema yra gamtinių dujų brangimas – dėl 2005 metų pabaigoje padidėjusių gamtinių dujų kainų, žymiai padidėjo vartotojų, naudojančių dujas šildymui ir karšto vandens ruošimui, išlaidos. Gamtinių dujų tinklų plėtra būtų galima vietovėse, kuriose yra išvystyta decentralizuota šilumos gamyba bei naujai statomuose gyvenamuosiuose kvartaluose. AB „Lietuvos dujų“ duomenimis numatoma tiesti magistralinį dujotiekį į Mažeikių miestą per Akmenės rajono teritoriją.

6.3.6. Telekomunikacijos ir ryšių sektorius

Telekomunikacijų tinklas Akmenės rajone yra pakankamai išplėtotas, tačiau jis veikia neefektyviai. Viena didžiausių problemų telekomunikacinių tinklų naudojimo efektyvumui padidinimui yra Akmenės rajono gyventojų didelė sklaida ir informavimo trūkumas.

Šiuo metu Akmenės rajone veikia 10 pašto skyrių. Vienas pašto skyrius vidutiniškai aptarnauja 2907 Akmenės rajono gyventojų. Tuo tarpu Lietuvos mastu šis skaičius yra lygus 3890. Toks skirtumas gaunamas dėl to, kad Akmenės rajone gyventojų sklaida yra pakankamai didelė. Nors kai kurie pašto skyriai neperspektyvūs, gyventojai į skyrių uždarymą žiūri kaip į jų gyvenimo sąlygų bloginimą.

6.4. Teritorijų, kurios gali būti reikšmingai paveiktos, aplinkos charakteristikos

Planavimo objektas yra Akmenės rajono teritorija, kuri užima 844 kv. km ploto. 2005 metais Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje gyveno 29070 gyventojų, iš jų 17942 kaimo gyventojai.

Akmenės rajono savivaldybė yra Lietuvos šiaurės vakaruose, Šiaulių apskrityje. Šiaurėje ribojasi su Latvija. Administracinis centras – naujoji Akmenė, kiti miestai – Akmenė ir Venta. Juose gyvena 62,2 proc. rajono gyventojų. Miesteliai – Kruopiai ir Papilė.

Akmenės rajone saugomos teritorijos užima 10591,12 ha, tai yra 12,5 proc. visos teritorijos.

Akmenės rajono teritorijoje yra du telmologiniai draustiniai Girkančių (187,35 ha) ir Karniškių (180,85 ha), vienas botaninis Pavirvyčių draustinis (45,36 ha). Didžiausios saugomos teritorijos yra Ventos regioninis parkas (6044,22 ha) ir Kamanų rezervatas (4133,34 ha).

Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje yra svarbios buveinių ir paukščių apsaugai skirtos „Natura 2000“ teritorijos: Kamanų valstybinis rezervatas (Kamanų pelkė), Ventos regioninio parko dalis (Ventos upės slėnis) – paukščių apsaugai svarbi teritorija bei gamtinių buveinių apsaugai svarbi Ventos upė.

6.5. Su planu susijusios aplinkosaugos problemos ir tikslai

Su rengiamo Akmenės rajono pagrindinės aplinkosaugos problemos, susijusios su Bendro plano inžinerinės infrastruktūros dalies tikslais ir planuojamomis ūkio šakomis yra:

- ❑ aplinkos oro tarša kenksimomis aplinkai ir žmogui medžiagomis, atmosferos tarša šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis;
- ❑ energijos ir energetinių išteklių, vandens išteklių neefektyvus naudojimas;
- ❑ paviršinių ir gruntinių vandenų tarša;
- ❑ dirvožemio tarša;
- ❑ grėsmė biologinės įvairovės išlikimui;
- ❑ grėsmė kraštovaizdžio išsaugojimui;

- ❑ grėsmė kultūros paveldo išsaugojimui.

Rengiamo Akmenės rajono bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros dalies sprendimais siekiama įgyvendinti tokius aplinkosaugos tikslus:

- ❑ mažinti aplinkos oro taršą kenksmingomis aplinkai ir žmogui medžiagomis;
- ❑ mažinti atmosferos taršą šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis, siekiant įgyvendinti Lietuvos kaip Europos Bendrijos narės įsipareigojimus dėl įtakos klimato kaitai švelninimo;
- ❑ užtikrinti efektyvų energijos ir energijos išteklių, vandens, vartojimą, skatinti atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą;
- ❑ užtikrinti gamtinių paviršinių ir požeminių vandenų apsaugą;
- ❑ užtikrinti dirvožemio apsaugą;
- ❑ saugoti ir palaikyti gamtos paveldą – kraštovaizdį, biologinę įvairovę;
- ❑ saugoti ir palaikyti kultūros paveldą.

6.6. Galimos reikšmingos pasekmės

SPAV metu vertinamos vandentiekio ir vandenvalos, atliekų tvarkymo, elektros tiekimo, šilumos ūkio, dujų tiekimo bei telekomunikacijų ir ryšių infrastruktūros plėtros sprendimų galimos pasekmės. SPAV metu vertinami aplinkos komponentai, kuriems gali turėti įtakos rengiamo bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros vystymo sprendimai, yra:

- ❑ ekonominė aplinka (savivaldybės biudžetas, investicijų ir verslo sąlygos, ūkio raidos procesai ir pan.);
- ❑ socialinė aplinka (gyventojų užimtumas, migracija ir kt.);
- ❑ gamtinė aplinka ir kraštovaizdis (oro, vandens kokybė, ekosistemos, gyvūnų ir augalų rūšys, gamtinės buveinės);
- ❑ kultūros paveldas.

6.7. Priemonės reikšmingos pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ar kompensuoti

Įvertinus galimą Plano sprendinių reikšmingą poveikį aplinkai, atskiriems aplinkos komponentams, galima daryti išvadą, kad rengiami Bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros dalies sprendiniai yra „draugiški“ aplinkosauginiu požiūriu ir jų įgyvendinimas lems daugiau teigiamų, nei neigiamų pasekmių aplinkai.

Bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros dalies sprendinių įgyvendinimo pasekmėms sumažinti arba išvengti galima tokiomis priemonėmis:

- ❑ geriausių prieinamų gamybos būdų ir technologijų taikymas atliekant siūlomus modernizavimo rekonstravimo projektus;
- ❑ laikantis Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytų su aplinkosauga susijusių reikalavimų ir procedūrų – sanitarinių apsaugos zonų nustatymo reikalavimų ir tvarkymo režimų, planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procedūrų, specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų, stebėsenos (monitoringo) taisyklių ir pan.;
- ❑ teritorijas planuojamiems infrastruktūros objektams parinkti specialiojo ar detaliojo planavimo metu tikslesniu masteliu.

6.8. Bendrojo plano koncepcijos alternatyvos

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane nagrinėjamos dvi alternatyvos:

1. Status quo alternatyva (esama padėtis, kurią norima išlaikyti ir ateityje) kurios pagrindą sudarytų esama urbanistinė rajono struktūra ir būtų siekiama ją išlaikyti, o kartu ir esamą švietimo, kultūros, sveikatos, socialinės apsaugos, globos ir rūpybos įstaigų tinklą, gerinant teikiamų paslaugų, gyvenamosios aplinkos bei visuomenės erdvių kokybę; skatintų žemės ir miškų ūkio modernizavimą esamose žemėnaudos ir žemėvaldos ribose ir siektų išlaikyti darbo jėgos užimtumą žemės ūkyje.
2. Decentralizuotos koncentracijos alternatyvos atveju būdu siekiama sukurti tolygios sklaidos, pastovaus ir garantuoto aptarnavimo centrų hierarchinę – kategorizuojamą sistemą, pagrindines vietas apjungiant administraciniu, centralizuotų inžinerinių tinklų, bendro teritorijos tvarkymo, socialinės infrastruktūros formavimo ir racionalaus urbanizuotų teritorijų žemės naudojimo pagrindu.

Tiek pirmosios (status quo), alternatyvos atveju, tiek antrosios alternatyvos atveju vyktų inžinerinės infrastruktūros plėtra, kuri gali būti:

- ❑ nereguliuojama (neplanuojama) infrastruktūros plėtra. Tuo atveju, jei bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros dalies sprendimai nebūtų įgyvendinami, vyktų nereguliuojama ar menkai reguliuojama infrastruktūros plėtra.
- ❑ reguliuojama plėtra, kai įgyvendinamos bendrajame plane suformuluotos inžinerinės infrastruktūros vystymo koncepcijos nuostatos. Ši alternatyva užtikrintų sistemingą rajono infrastruktūros vystimą palaipsniui prioritetų tvarka įgyvendinant bendrojo plano sprendimus, darant mažiausią neigiamą poveikį aplinkai.

Numatomos tokios plėtros kryptys centralizuoto aprūpinimo vandeniu, buitinių ir lietaus nuotekų srityje:

- ❑ plėtoti gyvenviečių, kuriose gyvena daugiau nei 500 gyventojų, vandentvarkos ūkį (vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo infrastruktūrą);
- ❑ užtikrinti, kad iki 2015 metų 95 % rajono gyventojų būtų aprūpinami viešojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugomis;
- ❑ renovuoti ir plėsti esamas vandentiekio ir nuotekų šalinimo sistemas;
- ❑ užtikrinti, kad vandenvietėse išgaunamo vandens kokybė atitiktų higienos normų keliamus reikalavimus;
- ❑ plėtoti lietaus nuotekų sistemą miestuose ir didesnėse gyvenvietėse.

Numatomos plėtros kryptys atliekų surinkimo, atliekų kaupimo, perdirbimo srityje:

- ❑ plėtoti centralizuotą atliekų surinkimo sistemą nedidelėse gyvenvietėse ir kaimuose;
- ❑ skatinti gyventojus rūšiuoti atliekas;
- ❑ užtikrinti, kad iki 2010 metų atliekų surinkimo sistema būtų prieinama ne mažiau kaip 85 % Akmenės rajono savivaldybės gyventojų ir įmonių;
- ❑ rekultivuoti uždarytus sąvartynus;
- ❑ plėtoti atskirų rūšiuotų atliekų (statybos ir griovimo, pavojingų, medicininių ir kt.) surinkimą bei biodegraduojančių atliekų kompostavimo aikštes;

Numatomos plėtros kryptys elektros tiekimo srityje:

- ❑ naujai elektrifikuojamose urbanizuotose teritorijose pirmenybę teikti požeminėms elektros tiekimo linijoms;
- ❑ įrengti naujas ir rekonstruoti esamas gatvių apšvietimo sistemas visuose kaimiškųjų seniūnijų centruose;
- ❑ pasiekti, kad rajone naudojant vėjo energiją iki 2020 metų būtų pagaminama ne mažiau kaip 6% rajone reikalingo elektros energijos poreikio;
- ❑ skatinti biomasę deginančių elektrinių diegimą rajone;
- ❑ skatinti mažų hidroelektrinių rajone įrengimą.

Numatomos plėtros kryptys šilumos ūkio srityje:

- ❑ išlaikyti esamas centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemas Akmenės rajone;
- ❑ didinti energijos vartojimo efektyvumą pastatuose (atlikti biudžetinių įstaigų pastatų energijos vartojimo auditus ir renovuoti pastatus, skatinti daugiabučių namų bendrijų kūrimąsi ir inicijuoti daugiabučių gyvenamųjų pastatų renovacijos projektus).

Numatomos plėtros kryptys gamtinių dujų srityje:

- ❑ dujofikuoti Mažeikių miestą, per Akmenės rajoną nutiesiant magistralinį dujotiekį.

Numatomos plėtros kryptys telekomunikacijų ir ryšių srityje:

- ❑ diegti pačias moderniausius technologinius įrenginius, kurie leistų greitai, kokybiškai ir bet kurioje rajono vietoje vartotojui perduoti/gauti duomenis;
- ❑ įrengti plačiajuosčio duomenų perdavimo tinklų įrangą visų kaimiškųjų seniūnijų centruose;
- ❑ iki 2018 metų visose seniūnijose įrengti viešuosius interneto prieigos taškus;
- ❑ plėsti paštuose teikiamų paslaugų spektrą.

6.9. Vertinimo sunkumai

Atliekant Akmenės rajono savivaldybės bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros sprendinių poveikio aplinkai vertinimą naudotasi šio bendrojo plano esamosios būklės analize ir inžinerinės infrastruktūros koncepcija. Problema, su kuria buvo susidurta tiek atliekant SPAV, tiek rengiant esamosios būklės analizę, yra statistinių duomenų apie esamus inžinerinės infrastruktūros objektus, ypač vandentvarkos ir vandenvalos įrenginius, taip pat grafinės medžiagos, trūkumas. Taip pat surinktos informacijos atnaujinimas yra neoperatyvus. Tačiau šios problemos neturi ženklios įtakos atlikto poveikio aplinkai vertinimo kokybei ir rezultatams.

6.10. Numatomos stebėsenos priemonės

Akmenės rajono savivaldybės bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros sprendimų poveikio aplinkai stebėseną (monitoringą) turi būti vykdoma pagal LR aplinkos monitoringo įstatyme (Žin., 1997, Nr.112-2824) ir atitinkamuose poįstatyminiuose teisės aktuose nustatytus reikalavimus.

Atliekant inžinerinės infrastruktūros sprendimų įgyvendinimo stebėseną, turi būti skatinamas duomenų apie besikeičiančią būklę rinkimas ir kaupimas, nes tai padėtų ateityje išvengti duomenų trūkumo problemos, su kuria buvo susidurta rengiant Akmenės rajono savivaldybės bendrąjį planą.

6.11. Santrauka

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano, rengiamo remiantis Akmenės rajono savivaldybės tarybos 2005 m. vasario 23 d. sprendimu Nr. T-42 „Dėl Akmenės rajono savivaldybės tarybos 2003 m. 17 d. sprendimo Nr. T-174“, inžinerinės infrastruktūros dalies pagrindiniai tikslai yra plėtoti ir tobulinti Akmenės rajono urbanistinės sistemos aprūpinimą inžinerine infrastruktūra, numatyti priemonės gyvenimo ir aplinkos kokybei gerinti, suformuoti

principines nuostatas teritorijų apsaugai nuo pavojingų gamtinių ir technogeninių procesų, numatyti priemonės, užtikrinančias gamtos išteklių racionalų naudojimą, ekologinę pusiausvyrą, gamtinio karkaso formavimą, gamtos ir kultūros paveldo vertybių išsaugojimą, rezervuoti teritorijas inžinerinei infrastruktūrai plėtoti, derinti valstybės, apskrities ir jos savivaldybių interesus inžinerinės infrastruktūros srityje, perkelti Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano, rengiamo Šiaulių apskrities teritorijos bendrojo plano sprendinius į Akmenės rajono teritorijos bendrąjį planą.

Akmenės rajono savivaldybės bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros dalies sprendimai suderinti su aukštesnio lygmens teritorijų planavimo ir strateginiais dokumentais, tokiais kaip Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas (Žin., 2002, Nr.110-4852), rengiamas Šiaulių apskrities teritorijos bendrasis planas, Valstybės ilgalaikės raidos strategija (Žin., 2002, Nr. 113-5029), Valstybinė aplinkos apsaugos strategija (Žin., 1996, Nr. 103-2347), Nacionalinė darnaus vystymosi strategija (Žin., 2003, Nr. 89-4029), Nacionalinė energetikos strategija (Žin., 2007, Nr. 11-430), Vandentvarkos ūkio (vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo) plėtros strategija (Žin., 2005, Nr. 8-245), Valstybinis strateginis atliekų tvarkymo planas (Žin., 2002, Nr. 40-1499), Lietuvos Respublikos sveikatos programa (Žin., 1998, Nr. 6-1842), Lietuvos nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros strategija (Žin., 2001, Nr. 66-2148), Šiaulių regiono plėtros strategine dalimi.

Planavimo objektas yra Akmenės rajono teritorija, kuri užima 844 kv. km ploto. 2005 metais Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje gyveno 29070 gyventojų, iš jų 17942 kaimo gyventojai.

Akmenės rajone saugomos teritorijos užima 10591,12 ha, tai yra 12,5 proc. visos teritorijos.

Akmenės rajono teritorijoje yra du Girkančių ir Karniškių telmologiniai draustiniai, vienas Pavirvyčių botaninis draustinis. Didžiausios saugomos teritorijos yra Ventos regioninis parkas ir Kamanų rezervatas.

Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje yra svarbios buveinių ir paukščių apsaugai skirtos „Natura 2000“ teritorijos: Kamanų valstybinis rezervatas (Kamanų pelkė), Ventos regioninio parko dalis (Ventos upės slėnis).

Su rengiamo Akmenės rajono bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros dalies sprendimais susijusios aplinkosaugos problemos yra aplinkos atmosferos tarša šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis ir kitomis medžiagomis, energijos ir energijos išteklių, vandens išteklių neefektyvus naudojimas, paviršinių ir gruntinių vandenų tarša, dirvožemio tarša, grėsmė biologinės įvairovės išlikimui, grėsmė kraštovaizdžio išsaugojimui ir grėsmė kultūros paveldo išsaugojimui. Šių problemų sprendimas taip pat yra tarp rengiamo bendrojo plano tikslų.

SPAV metu vertinamos vandentiekio ir vandenvalos, atliekų tvarkymo, elektros tiekimo, šilumos ūkio, dujų tiekimo bei telekomunikacijų ir ryšių infrastruktūros plėtros sprendimų galimos

pasekmės šiais aspektais: ekonominė aplinka; socialinė aplinka ; gamtinė aplinka ir kraštovaizdis; kultūros paveldas.

Sprendinių įgyvendinimui prireiks didelių investicijų, dalis iš kurių turės būti dengiama iš Savivaldybės biudžeto. Tačiau infrastruktūros projektų planingas įgyvendinimas suteiks galimybę didelę dalį reikalingų lėšų gauti iš ES Struktūrinių fondų ar pasinaudoti kitais finansinės paramos šaltiniais.

Infrastruktūros išvystymas sukurs palankesnę investicinę aplinką, sudarys prielaidas pramonės plėtrai. Ypač tampriai su ūkio raida yra susijusi gerai išvystyta aprūpinimo energija infrastruktūra.

Inžinerinė infrastruktūra, jos organizacija ir veikimas, gali būti laikoma pagrindu, kuris leidžia teikti kokybiškas viešąsias paslaugas gyventojams, pramonės įmonėms ir kitiems verslo subjektams ir tokiu būdu skatinti ekonominę rajono plėtrą.

Planinga inžinerinės infrastruktūros plėtra lems gerėjančią būstų kokybę, viešosios paslaugos bus prieinamos vis didesnei rajono gyventojų daliai, gerės šių paslaugų kokybė. Palaipsniui kils energijos tiekimo patikimumas, geriamojo vandens kokybė. Rajono ekonominė raida lemia ir rajono gyventojų užimtumo lygį, pvz., infrastruktūros objektų statyba tiesiogiai įtakoja naujas darbo vietas statybos laikotarpiui.

Plėtojant inžinerinę infrastruktūrą, didės viešųjų paslaugų prieinamumas, didės gyvenamųjų būstų kokybė.

Modernizuojama inžinerinė infrastruktūra kai kuriais atvejais leidžia sumažinti viešųjų paslaugų teikimo kaštus ir tuo pačiu šių paslaugų kainą rajono gyventojams. Tačiau daugeliu atveju tikėtinas neigiamas infrastruktūros plėtros socialinis aspektas – neišvengiamas kainų už paslaugas kilimas, kuris gali turėti stiprų neigiamą poveikį, kai kurioms socialinėms grupėms Akmenės rajone. Norint išvengti šio poveikio reikalingi tam tikri kompensavimo mechanizmai minėtoms socialinėms grupėms. Visuomenės nepasitenkinimą kylančiomis viešųjų paslaugų kainomis galima sumažinti nuolatos vykdomu visuomenės informavimu apie atliekamus modernizacijos bei paslaugų gerinimo darbus bei kainų kilimo priežastis. Taip pat neigiamo visuomenės požiūrio mažinimui labai svarbus kokybiškų paslaugų teikimas.

Vandentiekos ir vandenvalos sprendiniai turės ilgalaikį teigiamą poveikį gamtiniai aplinkai ir kraštovaizdžiui, kadangi siūloma esamos įrangos rekonstrukcija ir/ar naujų modernių įrenginių statyba, kurie išsaugo ne tik gražią aplinką, bet užtikrina efektyvų teršalų išvalymą. Galimas trumpalaikis nereikšmingas neigiamas poveikis gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui vandentiekos ir vandenvalos objektų infrastruktūros statybos metu, nes galimi momentiniai padidintos taršos patekimo į aplinką atvejai, bei atliekant statybos darbus laikinai pažeidžiamas kraštovaizdis.

Pagal bendrojo plano sprendimus sutvarkyta atliekų tvarkymo infrastruktūra rajone užtikrins mažesnę gamtinės aplinkos taršą. Senų sąvartynų rekultivavimas sudarys sąlygas natūralaus kraštovaizdžio atstatymui. Atliekų tinkamas tvarkymas užtikrins mažiausią galimą neigiamą poveikį gamtinės aplinkos kokybei. Numatomas teigiamas poveikis yra ilgalaikis. Tačiau galimas ir neilgiams poveikis gamtinei aplinkai, diegiant atliekų rūšiavimo sistemą, siekiant išvengti atitinkamo mokesčio už atliekų tvarkymą ir pristatymą galimas nelegalus atliekų šalinimas, kuris darys neigiamą poveikį gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui. Taip pat nereikšmingą neigiamą poveikį kraštovaizdžiui turės vis daugiau atliekų surinkimui, rūšiavimui skirtų aikštelių ir atliekų priėmimo punktų įrengimas ir statybą, tačiau teritorija, kurioje veikia ar yra moderni atliekų surinkimo ir šalinimo sistema turi būti įrengiama ir tvarkoma laikantis aplinkosauginių reikalavimų.

Sprendimai elektros tiekimo srityje turės ilgalaikį teigiamą poveikį gamtinei aplinkai, kadangi diegiamos efektyvaus elektros vartojimo priemonės, didinamas elektros tiekimo efektyvumas, skatinama elektros gamyba iš atsinaujinančių energijos išteklių sudarys sąlygas mažesniame organinio kuro poreikiui, kurio metu aplinkos oras ypač teršiamas kenksmingomis aplinkai ir žmogaus sveikatai medžiagomis.

Galimas trumpalaikis nereikšmingas neigiamas poveikis infrastruktūros objektų statybos metu atliekant žemės kasimo darbus.

Neigiamą poveikį kraštovaizdžiui gali daryti planuojamos naujos vėjo jėgainės ir hidroelektrinės. Tačiau šis poveikis bus minimalus ar jo iš vis gali nebūti, atlikus teisės aktuose nustatytas aplinkosaugos procedūras (planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimą ir kt.). Taip pat trumpalaikis nereikšmingas neigiamas poveikis kraštovaizdžiui gali atsirasti infrastruktūros objektų statybos metu, tačiau infrastruktūros objektai planuojami atsižvelgiant į saugotino kraštovaizdžio teritorijas.

Sprendimai gamtinių dujų tiekimo srityje gali turėti didesnę neigiamą ilgalaikį poveikį gamtinei aplinkai, lyginant su tuo atveju, jei magistralinis dujotiekis nebūtų tiesiamas. Tačiau gamtinių dujų tiekimo infrastruktūros objektai planuojami atsižvelgiant į saugotinas teritorijas. Galimas trumpalaikis nereikšmingas neigiamas poveikis gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui infrastruktūros objektų statybos metu.

Bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros dalies sprendimai turės ilgalaikį teigiamą poveikį kultūros paveldo apsaugai, kadangi bus sudarytos sąlygos objektus aprūpinti inžinerine infrastruktūra, o tai prisidės prie kultūros paveldo objektų patrauklumo turizmui. Įgyvendinant sprendimus dėl sudarytų sąlygų, mažės neigiama įtaka kultūros paveldo objektams.

Įgyvendinant bendrojo plano sprendimus, galimas trumpalaikis nereikšmingas neigiamas poveikis infrastruktūros objektų statybos metu.

Problema, su kuria buvo susidurta atliekant SPAV, yra statistinių duomenų apie esamus inžinerinės infrastruktūros objektus, ypač vandentvarkos ir vandenvalos įrenginius trūkumas. Taip pat surinktos informacijos atnaujinimas yra gan neoperatyvus. Tačiau šios problemos neturi ženklios įtakos atlikto SPAV kokybei ir rezultatams.

Akmenės rajono savivaldybės bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros sprendimų poveikio aplinkai stebėseną (monitoringą) turi būti vykdomas pagal LR aplinkos monitoringo įstatyme (Žin., 1997, Nr.112-2824) ir atitinkamuose poįstatyminiuose teisės aktuose nustatytus reikalavimus. Atliekant inžinerinės infrastruktūros sprendimų įgyvendinimo stebėseną, turi būti skatinamas duomenų apie besikeičiančią būklę rinkimas ir kaupimas, nes tai padės ateityje išvengti duomenų trūkumo problemos.

PRIEDAS „Suvestinis plano įgyvendinimo pasekmių reikšmingumo aplinkai vertinimas“

GALIMOS REIKŠMINGOS PASEKMĖS

Šiame skyriuje pateiktas Akmenės savivaldybės teritorijos bendrojo plano koncepcijos galimų alternatyvų vertinimas. Galimos reikšmingos tiesioginės, netiesioginės, kaupiamosios, sąveikaujančios (sinergetinės), trumpalaikės, vidutinės trukmės, ilgalaikės, nuolatinės, laikinos, teigiamos ir neigiamos pasekmės aplinkai, taip pat biologinei įvairovei, visuomenei ir jos sveikatai, gyvūnijai, augalijai, dirvožemiui, vandeniui, orui, klimatui, materialiajam turtui, kultūros paveldui, kraštovaizdžiui.. Pasekmių vertinimui priimti tokie žymėjimai:

- + tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės,
- tikėtinos reikšmingos neigiamos pasekmės,
- +/- tikėtinos tiek teigiamos tiek neigiamos pasekmės,
- 0 nenumatoma reikšmingų pasekmių,
- ? nepakanka informacijos.

Koncepcijos galimos alternatyvos	Reikšmingų poveikių charakteris	Galimos reikšmingos pasekmės aplinkos komponentams								Alternatyvos vertinimo komentaras. Alternatyvos pasirinkimo komentaras.
		Bioįvairovei ir ekotinklui	Gamtiniam karkasui ir kraštovaizdžiui	Kultūros paveldui	Žmonėms ir jų sveikatingumui	Vandeniui ir dirvožemiui	Orui	Klimatui	Materialiam turtui	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
URBANISTINIŲ CENTRŲ VYSTYMAS IR GALIMOS ALTERNATYVOS										
1. Status quo alternatyva Esamos padėties išlaikymas, stiprinant tik rajono centrą Naująją Akmenę	Trumpalaikis	0	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	0	+	Naujosios Akmenės miesto plėtra, koncentruojant visas paslaugas ir aptarnavimo bei ūkinės veiklos įmones, turėtų daugiau neigiamo poveikio. Menkėtų galimybių gaivinti kultūros paveldo objektus Akmenės mieste, kitose rajono vietovėse.
	Vidutinio laikotarpio	-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	0	+	
	Ilgalaikis	-	-	-	-	-	-	0	+	
	Sinergetinis	-	-	-	-	-	-	0	+	

	Kaupiamasis	-	-	-	-	-	-	0	+	
2. Aktyvios plėtros(decentralizuotos koncentracijos) alternatyva Decentralizuota koncentracija, kai Akmenės savivaldybės resursai paskirstomi tolygiai ir rajono centrui Naujajai Akmenei, Akmenei, Ventai bei mažesniems miesteliams, stengiantis sukurti palankią gyvenamąją ir darbo aplinką, tolygią gyvenimo kokybę visoje savivaldybės teritorijoje	Trumpalaikis	0	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	0	+/-	Pasirinkta alternatyva Pakankamai tolygiai išsidėsčiusių gyvenamųjų vietovių tinklas Akmenės savivaldybės teritorijoje yra gera prielaida kurtis tolygiai gyvenamųjų vietovių sistemai. Didėtų galimybės išsaugoti kultūros paveldą istoriniuose miesteliuose ir kaimo gyvenvietėse.
	Vidutinio laikotarpio	-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	0	+/-	
	Ilgalaikis	+	+	+	+	+	+	0	+/-	
	Sinergetinis	+	+	+	+	+	+	0	+/-	
	Kaupiamasis	+	+	+	+	+	+	0	+	

URBANISTINIŲ INTEGRACIJOS AŠIŲ VYSTYMAS IR GALIMOS ALTERNATYVOS

1. Status Quo alternatyva Siūloma: Neplėtoti infrastruktūros prie regioninių urbanistinės integracijos ašių.	Trumpalaikis	+	+	-	+/-	+	0	?	-	Saugant dirvožemį ir gamtinę aplinką, vystant tik susisiekimo infrastruktūrą, ji gaunasi nepatraukli, neurbanizuojant ir nevystant ūkinės bei kultūrinės plėtros ašių, neplėtojant socialinės ir inžinierinės infrastruktūros. Menkėja tinkamos kultūros paveldo objektų tvarkybos galimybės.
	Vidutinio laikotarpio	+	+	-	+/-	+	0	?	-	
	Ilgalaikis	+	+	-	+/-	+	0	?	-	
	Sinergetinis	-	-	-	+/-	+	0	?	-	
	Kaupiamasis	-	-	-	+/-	+	0	?	-	
2. Decentralizuotos koncentracijos alternatyva Siūloma: Plėtoti tarptautinę ir regionines urbanistines integracijos ašis, kuriant infrastruktūrą prie jų	Trumpalaikis	+/-	+/-	+	+/-	+/	0	?	+	Pasirinkta alternatyva Suteiks galimybę Akmenės rajono savivaldybės teritoriją vystyti, kaip patrauklų ir patogų statybinių medžiagų klasterio plėtotiną rajoną, suteiks galimybę prie urbanistinės integracijos ašių ypač vedančių į Latviją esančiose teritorijose kurti turizmo paslaugų centrus, bei kitus aptarnavimo objektus, didins jos pasiekiamumą. Didės galimybės kultūros paveldo objektus pritaikyti turizmui arba visuomeninei paskirčiai.
	Vidutinio laikotarpio	+/-	+/-	+	+/-	+/	0	?	+	
	Ilgalaikis	+/-	+/-	+	+/	+/	0	?	+	
	Sinergetinis	+/-	+/-	+	+/	+/	0	?	+	
	Kaupiamasis	+/-	+/-	+	+/	+/	0	?	+	

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS
II etapas. Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita

Konceptijos galimos alternatyvos	Reikšmingų poveikių charakteris	SPAUV vertinimo komponentai								Alternatyvos vertinimo komentaras Alternatyvos pasirinkimo komponentas
		Bioįvairovė ir ekotinklas	Gamtinis karkasas ir kraštovaizdis	Kultūros paveldas	Visuomenė ir sveikatingumas	Vanduo ir dirvožemis	Orui	Klimatui	Materialinis turtas	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
DEMOGRAFINĖS RAIDOS GALIMOS ALTERNATYVOS										
1. Status Quo alternatyva Gyventojų nežymus mažėjimo alternatyva	Trumpalaikis	+/-	+/-	0	+/-	+	+	+	-	Tęsiantis dabartinei Akmenės rajono gyventojų mažėjimo tendencijai, tikėtina, kad ši alternatyva vyraus per ateinančius metus. Tai lemia bendra šalies gyventojų mažėjimo tendencija. Gali kilti grėsmė kaimo gyvenviečių ir Akmenės miesto architektūros paveldo objektų išlikimui.
	Vidutinio laikotarpio	+/-	+/-	-	+/-	+	+	+	-	
	Ilgalaikis	+/-	+/-	-	-	+	+	+	-	
	Sinergetinis	+/-	+/-	-	+/-	+	+	+	-	
	Kaupiamasis	+/-	+/-	-	+/-	+	+	+	-	
2. Decentralizuot. koncentracijos alternatyva Pastovaus gyventojų nežymaus didėjimo alternatyva	Trumpalaikis	-	+/-	0	+	0	0	0	+	Igyvendinus bendrojo plano sprendinius Akmenės rajone turėtų žymiai didėti gimstamumas, mažėti mirtingumas ir migracija. Ilguoju laikotarpiu net ir nežymus gyventojų didėjimas duos teigiamas pasėkmes. Didėtų galimybės išsaugoti žymią dalį architektūros paveldo objektų.
	Vidutinio laikotarpio	-	+/-	+	+	0	0	0	+	
	Ilgalaikis	-	+/-	+	+	0	0	0	+	
	Sinergetinis	-	+/-	+	+	0	0	0	+	
	Kaupiamasis	-	+/-	+	+	0	0	0	+	
EKONOMINIO IŠSIVYSTYMO GALIMOS ALTERNATYVOS										
1. Status Quo alternatyva Lėto ekonominio augimo alternatyva	Trumpalaikis	0	0	+/-	-	0	0	0	-	Esant lėtam ekonomikos augimui Akmnenės rajonas gali nesulaukti didesnių tiesioginių užsienio investicijų ir nesugebės užtikrinti ūkio bei technologijos pažangos. Rezultate, ekonominis išsivystymas dar labiau atsiliks nuo pirmaujančių Lietuvos regionų. Augtų galimybės išsaugoti dalies kultūros paveldo autentiškumą, tačiau didėtų jo nykimo grėsmė.
	Vidutinio laikotarpio	0	0	+/-	-	0	0	0	-	
	Ilgalaikis	0	0	-	-	0	0	0	-	
	Sinergetinis	0	0	-	-	0	0	0	-	
	Kaupiamasis	0	0	-	-	0	0	0	-	
2. Decentralizuot. koncentracijos alternatyva Realaus ekonominio augimo alternatyva	Trumpalaikis	0	0	+	+	+/-	+/-	+/-	+	Ekonomikos išsivystymą apsprendžia bendras vidaus produktas, kuris rajone iki 2017 m. padidės 1,7 karto, lyginant su 2006 m. ir siektų 23,4 tūkst Lt vienam gyventojui. Didėtų galimybės didinti kultūros paveldo objektų tvarkybos darbų apimtis.
	Vidutinio laikotarpio	0	0	+	+	+/-	+/-	+/-	+	
	Ilgalaikis	0	0	+	+	+/-	+/-	+/-	+	
	Sinergetinis	0	0	+	+	+/-	+/-	+/-	+	
	Kaupiamasis	0	0	+	+	+/-	+/-	+/-	+	

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS
II etapas. Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita

SOCIALINIŲ TINKLŲ/PASLAUGŲ VYSTYMO SI ALTERNATYVOS									
1. Status Quo alternatyva Lėta socialinių tinklų/paslaugų vystymosi alternatyva	Trumpalaikis	0	0	0	-	0	0	0	-
	Vidutinio laikotarpio	0	0	-	-	0	0	0	-
	Ilgalaikis	0	0	-	-	0	0	0	-
	Sinergetinis	0	0	-	-	0	0	0	-
	Kaupiamasis	0	0	-	-	0	0	0	-
Nesuaaktyvinus šios srities vystymo toliau vyraus lėta socialinių tinklų/paslaugų plėtros alternatyva, o gyvenimo kokybė Akmenės rajone prastės. Menkės galimybės išsaugoti kaimo gyvenvietes ir jų kultūros paveldą.									
2. Decentralizuot. koncentracijos alternatyva Sparti socialinių tinklų/paslaugų vystymosi alternatyva	Trumpalaikis	0	0	0	+	0	0	0	+
	Vidutinio laikotarpio	0	0	0	+	0	0	0	+
	Ilgalaikis	0	0	0	+	0	0	0	+
	Sinergetinis	0	0	0	+	0	0	0	+
	Kaupiamasis	0	0	0	+	0	0	0	+
Pasinaudojus ES parama galima sparčiai vystyti socialinių paslaugų įstaigas, o tai sudarys sąlygas pagerinti gyvenimo kokybę ir žmonių sveikatą.									

Galimos koncepcijos alternatyvos	Reikšmingų poveikių charakteristikos	Galimos reikšmingos pasekmės aplinkai								Alternatyvos vertinimo komentaras, Alternatyvos pasirinkimo komentaras
		Bioįvairovei ir ekotinklui	Gamtiniam karkasui ir kraštovaizdžiui	Kultūros paveldui	Žmonėms ir jų sveikatingumui	Vandeniui ir dirvožemiui	Orui	Klimatui	Materialiniam turtui	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
GAMTINIS KARKASAS: Decentralizuotos koncentracijos alternatyva										
1. Gamtinio karkaso lokalizavimo ir formavimo.	Trumpalaikis	0	+	0	0	+	+	0	0	Pasirenkama ši, gamtinio karkaso lokalizacijos ir reglamentavimo visuose planavimo projektuose alternatyva. Kitos alternatyvos nėra.
	Vidutinio laikotarpio	+	+	+	+	+	+	+	0	
	Ilgalaikis	+	+	+	+	+	+	+	+	
	Sinergetinis	+	+	+	+	+	+	+	+	
	Kaupiamasis	+	+	+	+	+	+	+	+	
2. Ekotinklo formavimo.	Trumpalaikis	+	+	0	0	0	0	0	0	Pasirenkama ši alternatyva, jai kitos alternatyvos nėra, nes reikia prisijungti prie ES direktyvose numatyto ekologinio tinklo vystymo.
	Vidutinio laikotarpio	+	+	0	+	+	+	+	0	
	Ilgalaikis	+	+	?	+	+	+	+	?	
	Sinergetinis	+	+	?	+	+	+	+	?	
	Kaupiamasis	+	+	?	+	+	+	+	?	
3. Būtinų apsaugos režimų įgyvendinimo bei tvarkymo ir apsaugos reglamentų laikymosi gamtinio karkaso bei ekologinio tinklo teritorijose.	Trumpalaikis	+	+	0	0	0	0	0	0	Pasirenkama ši alternatyva, nes ji numatyta saugomu teritorijų įstatyme ir gamtinio karkaso nuostatose. Ji nurodo gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo (naudojimo ir apsaugos) kryptis
	Vidutinio laikotarpio	+	+	0	+	+	+	+	0	
	Ilgalaikis	+	+	0	+	+	+	+	?	
	Sinergetinis	+	+	?	+	+	+	+	?	
	Kaupiamasis	+	+	0	+	+	+	+	?	

4. Miškingumo didinimo intensyviai agrariškai išsivintose ir gamtiniu požiūriu nusiskurdintose gamtinio karkaso (centrinėje ir pietrytinėje Akmenės rajono dalyse) dalyse.	Trumpalaikis	+	+	0	0	+	0	0	0	Pasirenkama ši alternatyva, nes ji didina gamtinio karkaso dalių ir jų atliekamų funkcijų kokybę ir garantuoja ekologinį aplinkos stabilumą.
	Vidutinio laikotarpio	+	+	0	+	+	+	+	+	
	Ilgalaikis	+	+	0	+	+	+	+	+	
	Sinergetinis	+	+	?	+	+	+	+	+	
	Kaupiamasis	+	+	0	+	+	+	+	+	
5. Gamtinio karkaso teikiamų reglamentų nesilaikymo intensyviai agrariškai išsivintose ir gamtiniu požiūriu nusiskurdintose gamtinio karkaso (Linkuvos kalvagūbrio zonoje) dalyse.	Trumpalaikis	-	-	0	0	-	-	0	0	Ši alternatyva prieštarauja gamtinio karkaso nuostatomis ir perspektyvoje gali turėti reikšmingų neigiamų pasekmių aplinkos komponentų kokybei, žmonių sveikatingumui ir materialiniam turtui.
	Vidutinio laikotarpio	-	-	0	-	-	-	-	-	
	Ilgalaikis	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Sinergetinis	-	-	?	-	-	-	-	?	
	Kaupiamasis	-	-	0	-	-	-	-	-	
6 Išlikusių gamtinių kraštovaizdžio elementų apsaugos ir vystymo problemiškoje urbanizacijos vystymo teritorijų sankirtose su gamtinio karkaso dalimis.	Trumpalaikis	0	+	0	+	0	+	+	0	Pasirenkama ši vienintelė alternatyva. Ji itin svarbi reikšmingo poveikio arealuose, kur prisideda prie palankių gyvenimo sąlygų formavimo.
	Vidutinio laikotarpio	+	+	+	+	+	+	+	+	
	Ilgalaikis	+	+	+	+	+	+	+	+	
	Sinergetinis	+	+	+	+	+	+	+	+	
	Kaupiamasis	+	+	+	+	+	+	+	+	

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS
II etapas. Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita

Konceptijos galimos alternatyvos	Reikšmingų poveikių charakteris	SPAV vertinimo komponentai								Alternatyvos vertinimo komentaras Alternatyvos pasirinkimo komponentas
		Bioįvairovė ir ekotinklas	Gamtinis karkasas ir kraštovaizdis	Kultūros paveldas	Visuomenė ir sveikatingumas	Vanduo ir dirvožemis	Orui	Klimatui	Materialinis turtas	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ŽEMĖS NAUDOJIMAS										
I alternatyva – Status Quo alternatyva. Esamos diferencijuotos plėtros tendencijos	Trumpalaikis	+	+	0	0	+	0	0	+	Racionalių, konkurencingų ūkių žemėnaudų formavimasis vyks nesistemiškai. Žemės savininkams siekiant gauti naudos iš žemės panaudojimo statyboms ir miško įveisimui, žymiai sumažės vertingų nusausintų žemių plotai. Dėl didesnio apleistų žemių ploto blogės kraštovaizdžio savybės. Išliks daugiau vienkiamų ir smulkių kaimų, neužtikrinant jų gyventojų tinkamo aptarnavimo. Išliks daugiau natūralių žemės naudmenų plotų. Labiau autentiški išliks dalis kultūros paveldo objektų kaimo vietovėse, tačiau žymiai jų daliai grės fizinės būklės blogėjimas ir kultūrinės vertės nykimas.
	Vidutinio laikotarpio	+	-	+/-	0	+	0	0	+/-	
	Ilgalaikis	+	-	-	0	+/-	0	0	+/-	
	Sinergetinis	+	?	-	0	?	0	0	?	
	Kaupiamasis	+	?	-	0	?	0	0	?	
II alternatyva – decentralizuotos koncentracijos alternatyva. Siūloma bendrojo plano sprendiniuose – perspektyvių gyvenviečių plėtra ir specializuota bei teritoriškai diferencijuota žemės ūkio veikla	Trumpalaikis	+	+	0	0	+	0	0	0	Sprendiniai leis optimizuoti teritorijų, naudotinų žemės ūkio veiklai, miškų ūkio veiklai ir kitai paskirčiai išdėstymą, derinant urbanistinės plėtros poreikius, vertingų žemės ūkio naudmenų ir miškų išsaugojimo bei gamtinio karkaso formavimo reikalavimus. Statybų reglamentų nustatymas leis suformuoti perspektyvių gyvenamųjų vietovių sistemą ir planingai išdėstyti gyvenamosios, rekreacinės ir kitos paskirties pastatų statybą kaimo vietovėje. Rekomenduojamos žemės ir miškų ūkio veiklos nustatymas leis nustatyti sąlygas žemėtvarkos planavimo dokumentų rengimui ir reguliuoti konkurencingų ūkių formavimą, žemės ūkio specializaciją bei ūkinės veiklos intensyvumą. Kultūros paveldo objektams kaimo vietovėse sprendiniai leis formuoti jų vertingąsias savybes labiau atitinkančią aplinką.
	Vidutinio laikotarpio	+	+	+	0	+	0	0	+	
	Ilgalaikis	+	+	+	+	+	0	0	+	
	Sinergetinis	+	+	+	+	0	0	0	0	
	Kaupiamasis	+	+	+	?	0	0	0	0	

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS
II etapas. Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita

Konceptijos galimos alternatyvos	Reikšmingų poveikių charakteris	SPAV vertinimo komponentai								Alternatyvos vertinimo komentaras Alternatyvos pasirinkimo komponentas
		Biojovrovė ir ekotinklas	Gamtinis karkasas ir kraštovaizdis	Kultūros paveldas	Visuomenė ir sveikatingum as	Vanduo ir dirvožemis	Orui	Klimatui	Materialinis turtas	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
SUSISIEKIMO SISTEMA: Decentralizuotos koncentracijos alternatyva										
1. Esamo kelių tinklo ir infrastruktūros tobulinimas reikšmingo poveikio arealuose	Trumpalaikis	-	0	0	0	-	0	0	0	Kelių tinklo ir infrastruktūros tobulinimas nereikalauja naujų teritorijų įsisavinimo. Didesnis susisiekimo greitis ir kelių laidumas sumažintų laiko ir degalų sąnaudas, mažėtų transporto emisijų ir triukšmo lygis. Didėtų galimybės išlikti susiklosčiusiai istorinio kultūrinio kraštovaizdžio plano struktūrai.
	Vidutinio laikotarpio	+/-	0	+/-	0	0	0	0	0	
	Ilgalaikis	+	0	+	+	+	+	+	+	
	Sinergetinis	+	0	+	+	+	+	+	+	
	Kaupiamasis	0	0	0	0	0	0	0	0	
2. Kelių tinklo koregavimas, įrengiant apylankas saugomoms teritorijoms apsaugai	Trumpalaikis	-	-	0	0	-	0	0	0	Saugomose teritorijose ir reikšmingo poveikio arealuose pagerėtų susisiekimo ir aplinkos sąlygos, kai kuriais atvejais pailgėjęs važiavimo atstumas didintų transporto neigiamą poveikį aplinkai, gali tapti įsisavinti naujas teritorijas. Gali padidėti galimybės išsaugoti kultūros paveldo vietovių vertingąsias savybes, tačiau gali būti sumenkintas istorinio kraštovaizdžio autentiškumas.
	Vidutinio laikotarpio	+/-	+/-	+/-	0	0	0	0	0	
	Ilgalaikis	+	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	
	Sinergetinis	+	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	
	Kaupiamasis	0	0	0	0	0	0	0	0	
3. Žvyrkelių asfaltavimas tarp gyvenviečių ir reikšmingo poveikio arealuose	Trumpalaikis	-	0	0	0	-	0	0	0	Padidėja greitis, mažėja transporto keliamas triukšmas, dulketumas išmetamų emisijų kiekiai. Gerėja kultūros paveldo objektų pasiekiamumas, mažėja jų tarša.
	Vidutinio laikotarpio	0	0	+	+	0	+	+	+	
	Ilgalaikis	+	0	+	+	+	+	+	+	
	Sinergetinis	+	0	+	+	+	+	+	+	
4. Logistikos centrų kūrimas N.Akmenės ir Ventos miestuose	Trumpalaikis	-	0	0	0	0	0	0	0	Skatintų rajono ekonomikos augimą, stiprintų skirtingų transporto rūšių sąveiką ir susisiekimo sistemos efektyvumą
	Vidutinio laikotarpio	-	0	0	?	?	+/-	+/-	+	

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS
II etapas. Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita

	Ilgalaikis	-	0	0	+/-	+/-	+/-	+/-	+	
	Sinergetinis	?	0	0	?	0	0	0	+	
	Kaupiamasis	0	0	0	0	0	0	0	0	

Konceptijos galimos alternatyvos	Reikšmingų poveikių charakteristika	Galimos reikšmingos pasekmės aplinkos komponentams								Alternatyvos vertinimo komentaras. Alternatyvos pasirinkimo komentaras
		Biojvairovei ir ekotinklui	Gamtiniam karkasui ir kraštovaizdžiui	Kultūros paveldui	Žmonėms ir jų sveikatingumui	Vandeniui ir dirvožemiui	Orui	Klimatui	Materialiniam turtui	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA										
Teritoriškai prioritetizuotos plėtos alternatyva (bendrajame plane siūloma alternatyva – decentralizuotos koncentracijos)	Trumpalaikis	0	–	–	0	0	0	0	0	Aplinkos poveikio požiūriu abi nagrinėjamos inžinerinės plėtos alternatyvos yra labai panašios, nes inžinerinės infrastruktūros inžinerinės infrastruktūros plėtra vyktų tiek esant bendrajam planui, tiek neįgyvendinus plano sprendinių. Bendrojo plano alternatyvos lemia inžinerinės infrastruktūros planavimo teritorinį aspektą, visų pirma prioritetų įgyvendinamiems projektams teikimą teritoriniu požiūriu. Tokiu būdu siūloma pirmiausia inžinerinę infrastruktūrą plėsti tankiausiai apgyvendintose teritorijose, atsižvelgiant į esamą ir planuojamą urbanizacijos atskirose teritorijose lygį. Siūlomos alternatyvos įgyvendinimas turės teigiamas ilgalaikes pasekmes dėl efektyvesnio energijos ir energijos išteklių naudojimo, plėtojamo nuotekų surinkimo ir išvalymo, atliekų tvarkymo. Planinga plėtra lems prioritetinį plėtos pobūdį, t.y. pirmiausia bus įgyvendinami projektai, darantys didžiausią teigiamą įtaką aplinkai.
	Vidutinio laikotarpio	0	+/-	+/-	0	0	0	0	0	
	Ilgalaikis	+/-	+/-	+/-	+	+	+	+	0	
	Sinergetinis	+/-	+/-	+/-	+	+	+	+	0	
	Kaupiamasis	+/-	+/-	+/-	+	+	+	+	0	
Teritoriškai neprioritetizuotos plėtos alternatyva	Trumpalaikis	0	–	–	0	0	0	0	0	Teritoriškai neprioritetizuotos plėtos alternatyvos atveju atsiranda didesnio neigiamo poveikio aplinkai grėsmė dėl galimo inžinerinių sistemų dubliavimo, netinkamo įrenginių našumo parinkimo, nepagrįsto sistemų centralizavimo laipsnio parinkimo. Abiejų alternatyvų atveju infrastruktūros objektų statybos metu galimas trumpalaikis nereikšmingas neigiamas poveikis gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui.
	Vidutinio laikotarpio	0	+/-	+/-	0	0	0	0	0	
	Ilgalaikis	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	0	
	Sinergetinis	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	0	
	Kaupiamasis	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	0	

Teritoriškai prioritetizuotos plėtros alternatyva. Teritoriškai prioritetizuota inžinerinės infrastruktūros plėtra būtų užtikrinama įgyvendinant bendrajame plane suformuluotas inžinerinės infrastruktūros vystymo nuostatas. Ši alternatyva užtikrintų sistemingą rajono infrastruktūros vystymą palaipsniui, prioritetų tvarka, įgyvendinant bendrojo plano sprendinius. Inžinerinių tinklų plėtra, numatyta atsižvelgiant į rajono teritorijos esamą ir planuojamą urbanistinę struktūrą, leidžia parinkti optimalų įrenginių našumą, sąlygojantį techniniu ir ekonominiu požiūriu efektyviausią, sukeliantį mažiausią neigiamą poveikį gamtinei aplinkai įrenginių darbą.

Teritoriškai neprioritetizuotos plėtros alternatyva. Infrastruktūros plėtra būtų vykdoma ir tuo atveju, jei bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros dalies sprendiniai nebūtų įgyvendinami, nes infrastruktūros plėtra yra inicijuojama įvairių interesų grupių. Be to, net ir neįgyvendinant bendrojo plano, inžinerinės infrastruktūros plėtra būtų reguliuojama dėka gana gerai išvystytos šios srities teisinės aplinkos. Tačiau šiuo atveju kiltų pavojus, kad infrastruktūros plėtra būtų nepakankamai suderinta su rajono teritorijos urbanistine raida. Tai lemtų tiek neefektyvaus finansinių išteklių naudojimo grėsmę, tiek nepakankamai racionalų gamtinių išteklių naudojimą ir didesnę, nei neišvengiamas, inžinerinių objektų neigiamą poveikį aplinkai.